

**Załącznik
do Uchwały Nr Uchwały Nr XVII - 119/08
Rady Powiatu Wołomińskiego
z dnia 28 marca 2008 roku**

***PLAN ROZWOJU LOKALNEGO
POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO
NA LATA 2008 – 2015
(Aktualizacja)***

Starostwo Powiatowe w Wołominie

ul. Prądyńskiego 3

05-200 Wołomin

tel. (0*22) 787-43-01

fax. (0*22) 776-50-93

SPIS TREŚCI**ROZDZIAŁ 1. PODSTAWY PLANU ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU****WOŁOMIŃSKIEGO..... 5****1.1. Wprowadzenie..... 6****1.2. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego..... 7****ROZDZIAŁ 2. CHARAKTERYSTYKA OBECNEJ SYTUACJI SPOŁECZNO-****GOSPODARCZEJ NA TERENIE POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO..... 9****2.1. Wstęp..... 10**

2.1.1. Historia Powiatu..... 10

2.1.2. Ogólna charakterystyka Powiatu..... 14

2.1.3. Uwarunkowania geograficzno-topograficzne..... 16

2.1.4. Sytuacja demograficzna i społeczna Powiatu..... 17

2.1.5. Uwarunkowania klimatyczne..... 19

2.2. Analiza stanu obecnego..... 20

2.2.1. Wody powierzchniowe..... 20

2.2.2. Wody podziemne..... 24

2.2.3. Gleby..... 26

2.2.4. Zasoby leśne..... 28

2.2.5. Gospodarka wodno-ściekowa..... 30

2.2.6. Infrastruktura komunikacyjna..... 32

2.2.7. Infrastruktura telekomunikacyjna..... 35

2.2.8. Infrastruktura techniczna..... 35

2.2.9. Rozwój gospodarczy..... 38

2.2.10. Bezrobocie..... 39

2.2.11. Oświata i edukacja..... 43

2.2.12. Kultura i sport..... 44

2.2.13. Rozwój turystyczny Powiatu..... 47

2.2.14. Pomoc społeczna..... 49

2.2.15. Opieka zdrowotna..... 51

2.2.16. Bezpieczeństwo publiczne..... 51

2.2.17. Analiza SWOT Powiatu Wołomińskiego wg Strategii Rozwoju..... 55

2.2.18. Identyfikacja problemów Powiatu.....	58
2.3. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Wołomińskiego.....	60
2.4. Cele strategiczne Powiatu Wołomińskiego.....	61
ROZDZIAŁ 3. CEL PLANU ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO.	65
3.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej.....	67
3.2. Budowa i modernizacja infrastruktury kubaturowej w zakresie administracji, edukacji, pomocy społecznej i ochrony zdrowia.....	67
3.3. Zapewnienie właściwych kierunków do rozwoju turystyki, sportu i rekreacji.....	68
3.4. Budowa i modernizacja infrastruktury informatycznej.....	68
ROZDZIAŁ 4. WIELOLETNI PLAN FINANSOWY – ZAŁOŻENIA PROGNOSTYCZNE	69
4.1. Cel opracowania prognoz finansowych.....	70
4.2. Metodyka opracowania prognoz finansowych.....	70
4.3. Dane historyczne.....	71
4.4. Metodyka prognozowania.....	71
4.5. Trafność prognozy.....	73
4.6. Zasady gospodarki finansowej Jednostki Samorządu Terytorialnego.....	73
4.7. Założenia przyjęte do prognozy części finansowej Planu Rozwoju Lokalnego na lata 2008–2015.....	73
4.7.1. Czynniki mające wpływ na gospodarkę budżetową i finanse.....	73
4.7.2. Inflacja.....	74
4.7.3. Produkt Krajowy Brutto.....	74
4.8. Rodzaje ryzyka towarzyszącego funkcjonowaniu Jednostek Samorządu Terytorialnego.....	75
4.9. Wynik budżetów Powiatu Wołomińskiego.....	76
4.10. Wolne środki Powiatu Wołomińskiego.....	77
ROZDZIAŁ 5. ROZDZIAŁ 5. WIELOLETNI PLAN FINANSOWY – PROGNOZY BUDŻETOWE NA LATA 2008–2015.....	79
5.1. Dochody.....	80
5.2. Wydatki.....	83
5.3. Informacje o zaciągniętych i planowanych zobowiązaniach finansowych z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji.....	87
5.4. Informacja o udzielaniu przez Powiat poręczeń i gwarancji.....	88

5.5. Analiza zdolności finansowej Powiatu w latach obowiązywania prognozy..	94
5.6. Wskaźniki obciążenia budżetu Powiatu.....	98
ROZDZIAŁ 6. WIELOLETNI PLAN RZECZOWY – INWESTYCJE PLANOWANE W RAMACH PLAU ROZWOJU LOKALNEGO.....	100
6.1. Zadania zgłoszone do Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego..	101
ROZDZIAŁ 7. PLAN ROZWOJU LOKALNEGO – POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z CELAMI STRATEGICZNYMI POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO I WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO.....	125
7.1. Metoda powiązania projektów z celami strategicznymi Powiatu Wołomińskiego i Województwa Mazowieckiego.....	126
7.2. Cele projektów inwestycyjnych przyjętych do Planu Rozwoju Lokalnego...	127
ROZDZIAŁ 8. SYSTEM WDRAŻANIA I OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO.....	128
8.1. System wdrażania Programu Rozwoju Lokalnego.....	129
8.2. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego.....	129
ROZDZIAŁ 9. SPOSOBY MONITOROWANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO.....	131
9.1. Sposoby monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego.....	132
9.2. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.....	132
9.3. Public Relations Planu Rozwoju Lokalnego.....	132
ROZDZIAŁ 10. PODSUMOWANIE.....	134

ROZDZIAŁ 1.

**PODSTAWY PLANU ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU
WOŁOMIŃSKIEGO**

1.1. Wprowadzenie

Podstawowym celem działania samorządu jest osiągnięcie zrównoważonego rozwoju regionu, który prowadzi do poprawy jakości życia lokalnej społeczności. Szczególna rola samorządu terytorialnego została zarysowana przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej w artykule 163, który stanowi, że samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne niezastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych.

Rozdział 2 ustawy o samorządzie powiatowym w artykule 4 punkt 1. określa zakres działania i zadania powiatu:

Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie:

- 1) edukacji publicznej,
- 2) promocji i ochrony zdrowia,
- 3) pomocy społecznej,
- 4) polityki prorodzinnej,
- 5) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 6) transportu zbiorowego i dróg publicznych,
- 7) kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 8) kultury fizycznej i turystyki,
- 9) geodezji, kartografii i katastru,
- 10) gospodarki nieruchomościami,
- 11) administracji architektoniczno-budowlanej,
- 12) gospodarki wodnej,
- 13) ochrony środowiska i przyrody,
- 14) rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego,
- 15) porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli,
- 16) ochrony przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania powiatowego magazynu przeciwpowodziowego,, przeciwpozarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska,
- 17) przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy,
- 18) ochrony praw konsumenta,
- 19) utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,

- 20) obronności,
- 21) promocji powiatu,
- 22) współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Do zadań publicznych powiatu należy również zapewnienie wykonywania określonych w ustawach zadań i kompetencji kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży.

Powiązanie tych zadań wymaga starannego planowania. Artykuł 110 (oraz inne) ustawy o finansach publicznych oraz artykuł 18 ustawy o samorządzie powiatowym tworzą prawne podstawy wieloletniego planowania finansowego dla samorządu.

1.2. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego

Posiadanie Planu Rozwoju Lokalnego ma istotne znaczenie dla szans realizacji zrównoważonego rozwoju powiatu. Dokument ten jest wynikiem procesu planowania strategicznego w powiecie, podczas którego formułowane są długofalowe cele, ich struktura oraz współzależności, a także jednostki odpowiedzialne za ich wdrożenie. Wymaga zatem przygotowania analizy hierarchii potrzeb i planowanych działań zmierzających do ich realizacji z uwzględnieniem sposobów finansowania. Plan Rozwoju Lokalnego stanowi istotną przesłankę pozytywnych, pożądanych zmian, ułatwiając władzy samorządowej podejmowanie decyzji. W jego przygotowaniu uczestniczą tak przedstawiciele władz lokalnych (starosta, radni) jak i przedstawiciele miejscowego kapitału oraz aktywni mieszkańcy regionu. Oznacza to, że w proces wyznaczania celów rozwoju społeczno-gospodarczego lokalnych społeczności włączone jest jak najszersze spektrum odbiorców późniejszych działań. Dzięki temu strategia ta pozwala na wyartykułowanie interesów lokalnej społeczności, a konsekwentnie realizowana daje mieszkańcom oraz podmiotom gospodarczym poczucie stabilizacji i zmniejsza niepewność, co do przyszłości w kontekstach zmian lokalnych władz. Współdziałanie partnerów społeczno-gospodarczych stanowi istotny wkład w budowę społeczeństwa obywatelskiego. Monitorowanie przez partnerów społecznych i czasowe aktualizacje służą dodatkowo zapewnieniu koncentracji środków i efektywności ich wykorzystania.

Plan Rozwoju Lokalnego jako nakreślenie kierunków wieloletniego rozwoju, pozwala wykazać zasadność i celowość aplikowania o źródła finansowania z funduszy Unii Europejskiej, zarówno przedakcesyjnych jak i strukturalnych. W praktyce niemożliwe jest bowiem pozyskanie środków finansowych z różnorodnych programów pomocowych Unii Europejskiej bez rzetelnego i jasnego zaprezentowania wizji rozwoju powiatu.

Dodatkowo dokument ten ułatwia tworzenie studium wykonalności dla inwestycji ujętych w programie, a jednocześnie pozwala na łatwiejsze zawiązywanie porozumień międzypowiatowych dla wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

Dla racjonalnego i długofalowego zaplanowania wydatków, zwłaszcza na rzecz projektów perspektywicznych Powiat Wołomiński w 2004 r. podjął działania nad stworzeniem Planu Rozwoju Lokalnego, który został przyjęty Uchwałą Nr XXXV-291/06 Rady Powiatu Wołomińskiego z dnia 25 kwietnia 2006 roku.

Zasady polityki regionalnej Unii Europejskiej na lata 2007 – 2013 determinują także procesy programowania na poziomie krajowym. Powstające na szczeblu rządowym dokumenty stwarzają nowy ważny układ odniesienia dla planowania rozwoju na szczeblach samorządu terytorialnego. Dlatego też aktualizując PRL uwzględniono kierunki strategiczne określone w dokumentach opracowanych przez rząd – Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013 dokument przyjęty przez Radę Ministrów 1 sierpnia 2006 r., założenia ramowe Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015 – przyjęte przez Radę Ministrów 29 listopada 2006 r. oraz dokumenty wojewódzkie – Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego – uchwalona przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w dniu 29 maja 2006 r., uchwałą nr 78/06 oraz Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013 (październik 2007).

Zaktualizowany Plan Rozwoju Lokalnego wyznacza perspektywę rozwoju Powiatu do roku 2013. Obejmuje on także działania, które będą współfinansowane ze środków krajowych i funduszy strukturalnych UE w okresie programowania 2007 – 2013 przy uwzględnieniu okresu kwalifikowalności wydatków do roku 2015.

ROZDZIAŁ 2.

**CHARAKTERYSTYKA OBECNEJ SYTUACJI SPOŁECZNO -
GOSPODARCZEJ NA TERENIE POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO**

2.1. Wstęp

2.1.1. HISTORIA POWIATU

Ziemie, które wchodzą w skład Powiatu Wołomińskiego, należą do historycznego Mazowsza. Włączone wraz z nim do państwa Mieszka I pozostawały pod władzą jego następców aż do śmierci Bolesława Krzywoustego, nie licząc krótkiego okresu kiedy po śmierci Mieszka II Mazowszem władał Masław, jego cześnik. W 1526 roku Mazowsze wróciło do Korony by w niej trwać aż do ostatniego rozbioru Polski w 1795 roku. Wykopaliska potwierdzają istnienie w czasach wczesnopiastowskich osad w miejscach, gdzie dziś znajdują się Duczki, Drewnica, Grabie Nowe, Marki, Pustelnik, Radzymin, Wołomin, Załubice i Zielonka.

W XIII wieku gęstość zaludnienia wynosiła zaledwie 1 osobę na 1 km². Było to wiele mniej niż w zachodniej części Mazowsza. Jeszcze w XVI wieku region należał do najsłabiej zaludnionych i zagospodarowanych obszarów Mazowsza. Ożywienie gospodarcze nastąpiło dopiero w II połowie XIV wieku. Łączyło się to z nasileniem kolonizacji Mazowsza, przeniesieniem stolicy księstwa z Czerska do Warszawy oraz mądrą polityką Kazimierza Wielkiego w dziedzinie gospodarczej. Wiek XV był również pomyślny dla Mazowsza. Księżęta Bolesław IV i Bolesław V popierali rozwój miast. Ten ostatni w 1475 roku nadał przywilej lokacyjny Radziminowi, włączając go tym samym do już dużej rodziny miast mazowieckich. W tym samym roku Jadów otrzymał przywilej targowy i prawo odbywania jarmarków. Powstały wtedy również parafie w Klembowie, Radziminie, Dąbrówce, Jadowie i Kobyłce, która wtedy nazywała się Targową Wolą.

W 2 połowie XVIII wieku, szczególnie po I rozbiórce Polski, ożywienie polityczne i gospodarcze objęło również obecny Powiat Wołomiński. Szczególnie rozwinął się Radzymin, kiedy jego właścicielką została księżna Eleonora Czartoryska. Radzymin otrzymał od króla przywilej odbywania cotygodniowych targów w środy oraz potwierdzenie 4 jarmarków nadanych przez króla Władysława IV Wazę. Drugą miejscowością, która przeżywała wtedy rozwój była Kobyłka. W 1776 roku Gautie de Salgues zorganizował tu szkołę rolniczą, a około roku 1781 kolejny właściciel Kobyłki, hrabia Aleksander Unrug założył „persjarnię”, wytwarzającą pasy jedwabne i złociste – kontuszowe oraz dla gwardii koronnej. Z fundacji biskupa Marcina Załuskiego architekci włoscy zbudowali piękną świątynię w stylu późnego baroku, uchodzącą za jedną z najcenniejszych budowli sakralnych w Polsce.

W Powstaniu Kościuszkowskim społeczeństwo regionu wykazało patriotyczną postawę. 26 października 1794 r. pod Kobyłką stoczono wielką bitwę z korpusem wojsk rosyjskich dowodzonym przez generała Aleksandra Suworowa. Żołnierze polscy z dywizji gen. Jana Meyena i gen. Stanisława Byszewskiego po zaciętej bitwie ulegli przeważającym wojskom rosyjskim. W wyniku trzeciego rozbioru Polski w 1795 roku region został podzielony między Prusy i Austrię. Po klęsce Prus w wojnie z Napoleonem ziemie zaboru pruskiego na Mazowszu znalazły się w Księstwie Warszawskim. Weszły one w skład departamentu warszawskiego. Taka sytuacja trwała do zwycięskiej wojny z Austrią w 1809 roku. W wojnie tej dużą rolę odegrała bitwa pod Radzyminem. Zwycięska bitwa o Radzymin zapoczątkowała pomyślną dla Polaków ofensywę na prawym brzegu Wisły, a w dalszej konsekwencji udaną batalię wojsk Księstwa Warszawskiego dowodzonych przez księcia Józefa Poniatowskiego, która doprowadziła do przyłączenia do Księstwa ziem trzeciego zaboru austriackiego.

Po utworzeniu w 1815 roku Królestwa Polskiego powiat stanisławowski znalazł się w województwie mazowieckim, obejmującym południową część Mazowsza do Bugu i zakola Wisły pod Modlinem. Marki i Ząbki weszły w skład powiatu warszawskiego tego województwa. Dzięki staraniom właściciela Jadowa, hrabiego Stanisława Zamoyskiego w 1823 roku otrzymał prawa miejskie. Powstanie Listopadowe, które wybuchło w Warszawie 29 listopada 1830 roku, a zimą i wiosną 1831 roku przerodziło się w regularną wojnę polsko – rosyjską objęło swoim zasięgiem również część obecnego powiatu, przylegającą bezpośrednio do Warszawy. Działania wojenne dotyczyły Marek, Ząbek i Zielonki. Szczególnie Ząbki objęte zostały działaniami wojskowymi podczas sławnej bitwy o Olszynkę Grochowską.

Na ożywienie gospodarcze duży wpływ miało wybudowanie drogi bitej z Warszawy do Radzymina, która dalej łączyła Warszawę z Wyszkowem i Białymstokiem oraz oddanie do użytku w 1862 roku linii kolejowej Warszawa – Petersburg. W 1869 roku prawa miejskie utracił Jadów. Przeprowadzono też zmiany w administracji. W 1867 roku Powiat Stanisławowski, do którego należała większa część naszego regionu podzielono na powiaty radzyński i nowomiński. Poza Ząbkami i Markami, które pozostały w powiecie warszawskim reszta miejscowości regionu należała do powiatu radzyńskiego. Taki stan administracji przetrwał aż do I wojny światowej. Dzięki pracy Leona Bokiewicza, lekarza z Jadowa mamy dokładne informacje o powiecie radzyńskim sprzed 130 lat. W 1872 roku powiat obejmował 9 gmin: Radzymin (z Kobyłką), Klembów, Małopole, Ręczaje (z Wołominem), Międzyzyleś, Zabrodzie, Rudzienki, Strachówkę i Jadów. Znajdowało się w nim łącznie 309 wsi i osad, 99 folwarków oraz jedno miasto Radzymin. Ludności w powiecie było wtedy 44.942 osoby, w tym 4.441 Żydów i 3.155 protestantów – kolonistów niemieckich. Po zniesieniu pańszczyzny i uwłaszczeniu chłopów w

1864 roku zaczął się okres szybkiego uprzemysłowienia i rozwoju gospodarki typu kapitalistycznego wraz z szybka rozbudową kolei na terenach Powiatu.

W 1882 roku Anglicy z Bradfordu założyli w Markach wielką fabrykę, w której wyrabiano przędzę chesankową i przędzę wełnianą farbowaną. Fabryka zatrudniała początkowo 800 robotników, aby w 1891 roku osiągnąć zatrudnienie prawie 3 000 osób. Fabrykanci dla robotników zbudowali osiedle domów mieszkalnych, szpital, szkołę i ochronki dla dzieci, a dla siebie piękny pałac nad rzeką Długą. Przędzalnia braci Briggsów była jedną z pierwszych fabryk w Królestwie Polskim, w której już w 1883 roku zainstalowano oświetlenie elektryczne. W pobliskim Pustelniku zbudowano dwie cegielnie, a kilka następnych w okolicach Radzimina. W Strudze powstał zakład metalowy. W 1898 roku z inicjatywy dziedzica Wołomina Henryka Wojciechowskiego powstała tam duża cegielnia, a w 1905 roku huta szkła oraz kilka mniejszych zakładów przemysłowych.

Na początku sierpnia 1915 roku rejon powiatu znalazł się pod okupacją niemiecką. W 1916 roku okupanci niemieccy połączyli powiaty radzymiński i miński w jeden powiat miński. Po odzyskaniu niepodległości w listopadzie 1918 roku przywrócone zostały w dawnych granicach powiaty radzymiński, miński i warszawski. Po odzyskaniu niepodległości w listopadzie 1918 roku przywrócone zostały w dawnych granicach powiaty radzymiński i warszawski. W Radziminie jeszcze w końcu tego roku rozpoczął działalność powiatowy samorząd. Początek niepodległości był bardzo pomyślny dla Wołomina. Na mocy dekretu Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego 4 lutego 1919 roku osada Wołomin otrzymała prawa miejskie.

W sierpniu 1920 roku tereny naszego powiatu były miejscem wielkiej Bitwy Warszawskiej. Tędy szło główne uderzenie bolszewików na stolicę. Już w lipcu 1920 roku w związku ze zmianą sytuacji na froncie wojennym i spodziewanym odwrotem wojsk polskich w kierunku Warszawy, z inicjatywy radzymińskiego starosty Władysława Korsaka powstał 150 osobowy Powiatowy Komitet Pogotowia Wojennego. Atak na Warszawę rozpoczęli bolszewicy wieczorem 13 sierpnia przełamując pierwszą linię polskiej obrony w rejonie Kraszewa i Wiktorowa i zdobywając tego dnia wieczorem Radzimin. Od tego dnia aż do wieczora 15 sierpnia miasto było miejscem krwawych walk. Przechodziło czterokrotnie z rąk do rąk. Ostatecznie zdobycie Radzimina wieczorem 15 sierpnia, w dzień Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny wraz z manewrem, w dzień później, Naczelnego Wodza znad Wieprza przesądziło o polskim zwycięstwie w Bitwie Warszawskiej i było przełomem w całej wojnie polsko – sowieckiej.

Czasy II Rzeczypospolitej były okresem rozwoju gospodarczo – społecznego. W regionie największy rozwój przeżywały miejscowości podwarszawskie a szczególnie Wołomin, gdzie funkcjonowały dwie huty szkła i kilkanaście innych zakładów przemysłowych. W Zielonce

powstał Wojskowy Instytut Techniczny, którego częstym gościem był Marszałek Józef Piłsudski. Powstawały liczne stowarzyszenia społeczne. W 1923 roku utworzono kluby sportowe: „Mazur” w Radzyminie i „Huragan” w Wołominie. W 1920 roku przy Szkole Podstawowej w Wołominie powstała I Drużyna Harcerska im. Króla Władysława Łokietka oraz stowarzyszenie „Przyjaciele Wołomina”.

Już 1 września 1939 roku nad terenem Powiatu rozgrywały się walki powietrzne. Zbombardowane zostały Radzymin i Wołomin oraz dworzec kolejowy w Tłuszczu. 11 września Niemcy zajęli Tłuszcz, 13 września Radzymin a 14 września Wołomin. W końcu września przez teren Powiatu z Puszczy Białej przechodził oddział majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala”. Od 27 października 1939 roku region administracyjnie należał do dystryktu warszawskiego Generalnej Guberni. Od 1942 roku rozpoczęto likwidację gett. 26 maja zlikwidowano getto w Tłuszczu, we wrześniu w Jadowie. Szczególnie tragiczna była likwidacja getta w Wołominie. Część jego mieszkańców rozstrzelano na miejscu, a pozostałych przewieziono do getta warszawskiego. Większość Żydów z pozostałych gett, w tym z dużego getta radzyńskiego, zamordowano w obozie zagłady w Treblince.

Od początku okupacji na terenie powiatu zaczął organizować się podziemny ruch oporu. Najpierw była to partyzantka powrześniowa, którą reprezentowała głównie Organizacja Wojskowa „Wilki”. Na początku 1940 roku ukonstytuowały się w powiecie struktury Związku Walki Zbrojnej. Siedzibą komendy powiatowej ZWZ był Wołomin. Konspiracyjną działalność na terenie powiatu prowadziła też Narodowa Organizacja Wojskowa podlegająca Stronnictwu Narodowo-Demokratycznemu. W lipcu 1944 roku oddziały Armii Krajowej z radzyńskiego Obwodu „Rajski Ptak” przystąpiły do Akcji „Burza”. 29 lipca tego roku na teren powiatu radzyńskiego wkroczyły wojska sowieckie. Następnego dnia ich czołgi z 3 Korpusu Pancernego 2 Armii zajęły Wołomin, Kobyłkę i Radzymin. Miejscowości te oraz Tłuszcz już nieco wcześniej zostały opanowane przez jednostki Armii Krajowej. Do tej akcji włączył się również oddział specjalny Batalionów Chłopskich.

Po „wyzwoleniu” przeprowadzono zmiany w administracji państwowej. W regionie warszawskim były one niewielkie. Przywrócono w dawnych granicach Powiat Radzyński. W 1952 roku siedzibę starostwa przeniesiono z Radzymina do Wołomina. Do powiatu dołączono wtedy gminy Marki i Ząbki. W wyniku reformy administracji w 1975 roku powiaty uległy likwidacji. Odtworzono je już w III Rzeczypospolitej. Powiat Wołomiński, jak wszystkie powiaty w Polsce, rozpoczął swoją działalność 1 stycznia 1999 roku. Terytorialnie różni się nieco od byłych powiatów radzyńskiego i wołomińskiego. Największy ubytek nastąpił w jego części północno

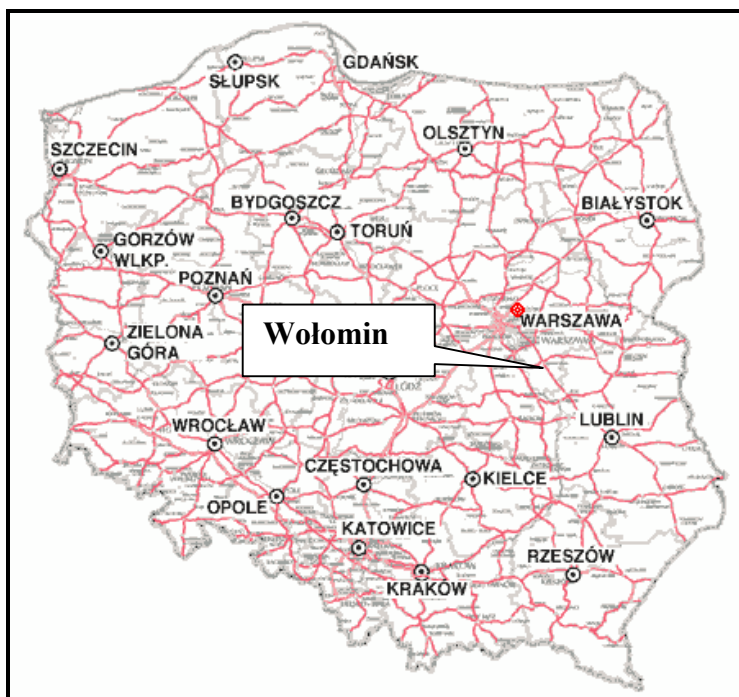

– wschodniej, gdzie gminę Zabrodzie, która była związana z naszym regionem włączono do Powiatu Wyszowskiego.

2.1.2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA POWIATU

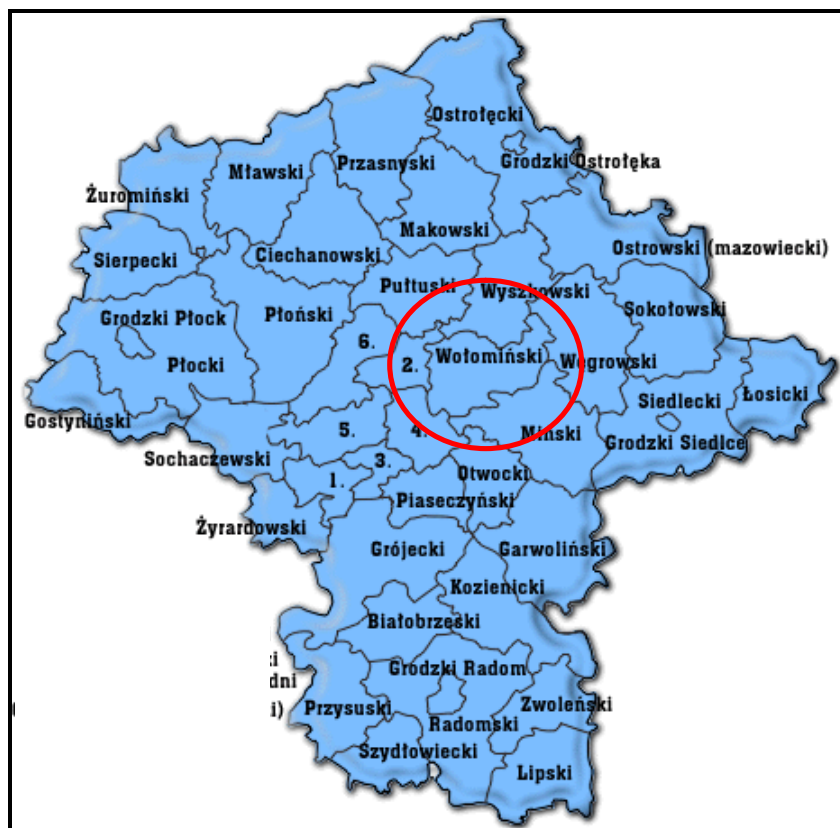
Powiat Wołomiński w obecnym kształcie powstał 1 stycznia 1999 roku. Terytorialnie nawiązuje do utworzonego w 1867 roku powiatu radzyńskiego oraz istniejącego w latach 1952-1975 powiatu wołomińskiego. Jest jednym z największych powiatów w województwie mazowieckim. Zajmuje powierzchnię 955,37 km², której 58% stanowią użytki rolne, 23% - lasy, a 19% tereny zabudowane. Północna granica powiatu opiera się o Bug i Liwiec. Powiat Wołomiński tworzy 12 gmin: Dąbrówka, Jadów, Klembów, Kobyłka, Marki, Poświętne, Radzymin, Strachówka, Tłuszcz, Wołomin, Ząbki i Zielonka, zamieszkiwanych przez ponad 200 tysięcy ludzi. Siedem miejscowości gminnych: Kobyłka, Marki, Radzymin, Tłuszcz, Wołomin, Ząbki i Zielonka ma prawa miejskie. Najwcześniej, w 1475 r., otrzymał je Radzymin i nigdy ich nie utracił. Stolicą powiatu jest Wołomin, który liczy niemal 40 tysięcy mieszkańców i jest prężnym ośrodkiem życia gospodarczego i kulturalnego.

Mapa 1 Usytuowanie Powiatu Wołomińskiego w Polsce

Mapa 2 Powiat Wołomiński na tle województwa mazowieckiego

Mapa 3 Powiat Wołomiński

Powiat Wołomiński tworzy dwanaście gmin o zróżnicowanej powierzchni i o charakterze wiejskim, miejsko-wiejskim i miejskim.

Tabela 1. Podział Powiatu Wołomińskiego na jednostki terytorialne

Lp.	Gmina	Rodzaj	Powierzchnia
1.	Dąbrówka	Gmina wiejska	109 km ²
2.	Jadów	Gmina wiejska	117 km ²
3.	Klembów	Gmina wiejska	86 km ²
4.	Kobyłka	Gmina miejska	20 km ²
5.	Marki	Gmina miejska	26 km ²
6.	Poświętne	Gmina wiejska	106 km ²
7.	Radzymin	Gmina miejsko-wiejska	131 km ²
8.	Strachówka	Gmina wiejska	108 km ²
9.	Tłuszcz	Gmina miejsko-wiejska	103km ²
10.	Wołomin	Gmina miejsko-wiejska	59 km ²
11.	Ząbki	Gmina miejska	11 km ²
12.	Zielonka	Gmina miejska	79 km ²
Ogółem			953 km²

Źródło www.stat.gov.pl

2.1.3. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNO–TOPOGRAFICZNE

Krajobraz Powiatu Wołomińskiego jest nizinny. Powiat położony jest w środkowo-wschodniej części Niziny Mazowieckiej, wchodzącej w skład tzw. Niżu Polskiego. Północna granica powiatu opiera się o Bug i Liwiec. Wysokości terenu wahają się od ok. 85 metrów w części północno - zachodniej do 140 metrów n.p.m. w części południowo – wschodniej. Potwierdzają one ogólne nachylenie terenu w kierunku północno – zachodnim, co szczególnie dobrze jest widoczne w kierunkach biegów rzek. Są tu liczne małe rzeczki, dopływy Bugu lub Zalewu Zegrzyńskiego, których długość rzadko sięga kilkudziesięciu kilometrów. Wszystkie one biorą jednak początek poza granicami powiatu wołomińskiego.

Głównymi elementami rzeźby terenu są doliny: Bugu i takich rzek jak Liwiec, Osownica, Rządza, Cienka, Czarna i Długa. Rzeki te, wraz ze swymi licznymi dopływami oraz naturalnymi oczkami wodnymi, torfowiskami, bagnami i stawami, stanowią dość gęstą sieć wodną. Obok dolin rzecznych, w rzeźbie terenu najwyraźniej zaznaczają się wspaniałe wykształcone, wielokilometrowe ciągi wydymowe, szczególnie w dorzeczu rzeki Długiej oraz wzdłuż granicy

oddzielającej Równinę Wołomińską od tarasów Doliny Wisły. We wschodniej części powiatu wołomińskiego często występują formy pochodzenia lodowcowego. Są to moreny czołowe, oraz piaszczysto żwirowe wały z okresu zlodowacenia środkowopolskiego.

2.1.4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I SPOŁECZNA POWIATU

Sytuacja demograficzna Liczba ludności w Powiecie Wołomińskim (wg GUS) na koniec 2006 wynosiła 203 749 osób, przy czym 68 031 osób mieszka na terenach wiejskich, a 135 718 osób w miastach. Gęstość zaludnienia wynosi 214 osób/km². Notuje się przewagę liczebną kobiet (71 129) nad mężczyznami (64 589) – na 100 mężczyzn przypada 107 kobiet. Największą pod względem ilości mieszkańców jednostką administracyjną jest miasto i gmina Wołomin, na której terenie mieszka 24,9% ludności całego Powiatu. Przyrost naturalny był w 2006 roku dodatni i wyniósł +597 osób (3 promile).

Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 22,31% ludności Powiatu, w wieku produkcyjnym – 64,02 a w wieku poprodukcyjnym – 13,67%.

Saldo migracji w ruchu wewnętrznym jest dodatnie i wynosi +2105 osób, natomiast w ruchu zagranicznym jest ujemne i wynosi -61 osób.

Tabela 2. Struktura ludności Powiatu Wołomińskiego w układzie gminnym (zameldowani na pobyt stały - stan na dzień 31.12.2007 r.)

Gmina	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Powiat	200 766	103 763	97 003
Dąbrówka	6 937	3 494	3 443
Jadów	7 814	3 908	3 906
Klembów	8 785	4 468	4 317
Kobyłka	17 797	9 234	8 563
Marki	23 027	12 081	10 946
Poświętne	5 929	2 917	3 012
Radzymin	19 823	10 078	9 745
Strachówka	3 073	1 470	1 603
Tłuszcz	18 801	9 269	9 532
Wołomin	49 128	25 817	23 311
Ząbki	23 018	12 210	10 808
Zielonka	16 634	8 817	7 817

Źródło: informacje z gminnych ewidencji ludności

W tabelach 3 i 4 przedstawiono dane Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego dotyczące ruchu naturalnego ludności na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 3. Ruch naturalny ludności w Powiecie w 2002 roku

Kryterium	
Małżeństwa	959
Urodzenia żywe	1 965
Zgony ogółem	1 706
Przyrost naturalny	259
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,32

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Tabela 4. Ruch naturalny ludności w Powiecie na koniec III kw. 2007 roku

Kryterium	
Małżeństwa	1 067
Urodzenia żywe	1 940
Zgony ogółem	1 374
Przyrost naturalny	566
Przyrost naturalny na 1000 ludności	3,69

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Należy zwrócić uwagę na znaczny przyrost naturalny w tym okresie i znacznie mniejszy wskaźnik umieralności.

Tabela 5. Struktura ludności Powiatu w latach 1999–2002 i 2006

Rok	Ogółem	Przyrost naturalny	Wiek		
			przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
1999	182 036	94	47 321	109 746	24 969
2000	184 189	223	46 743	112 024	25 322
2001	185 770	302	46 051	114 136	25 583
2002	195 165	259	47 144	121 678	26 334
2006	203 749	597	36 718	139 174	27 857

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Na przestrzeni kilku ostatnich lat widać pozytywne trendy demograficzne w Powiecie. Najsilniejszy wzrost posiada grupa produkcyjna co pozytywnie wpływa na społeczeństwo Powiatu, spadła liczba dzieci i młodzieży mimo zauważalnej różnicy w przyroście naturalnym, zaś grupa poprodukcyjna rośnie ale bardzo powoli względem grupy aktywnej zawodowo.

2.1.5. WARUNKI KLIMATYCZNE

Przeważająca część Powiatu Wołomińskiego położona jest w mazowiecko – podlaskim regionie klimatycznym, który charakteryzuje się przewagą wpływów kontynentalnych. Warunki klimatyczne w centralnej części Powiatu kształtują się zasadniczo pod wpływem zachodniej cyrkulacji atmosferycznej i dominujących w ciągu roku mas powietrza polarnego. Temperatura powietrza wynosi średnio 7,5-8 °C Średnia roczna suma opadów należy do najniższych w Polsce i wynosi około 450-500 mm. Pokrywa śnieżna występuje przeważnie 70-80 dni w roku. Okres bezprzymrozkowy wynosi 165 – 170 dni, a okres wegetacyjny 215 dni. Podobnie jak w całym kraju, obserwuje się tutaj przewagę wiatrów zachodnich i północno-zachodnich. Nasłonecznienie wynosi od 1 600 do 1 650 godzin i jest większe niż dla Warszawy. Roczna liczba dni pogodnych z zachmurzeniem >20% wynosi od 30 na zachodzie Powiatu do 40 na wschodzie. Opady wahają się od 525 mm na wschodzie do 600 mm na zachodzie i są niższe niż średnia dla Polski (600 mm).

Północno-zachodnia część (gmina Tłuszcz i Dąbrówka) należy do wschodniej, chłodniejszej (mazowieckiej) części dzielnicy środkowej. Jest to obszar o najmniejszych w Polsce opadach rocznych (poniżej 550mm). Liczba dni mroźnych wynosi 30 do 50 w roku, a dni z przymrozkami od 100 – 110, czas trwania pokrywy śnieżnej od 38 – 60 dni w roku. Okres wegetacyjny trwa od 200 do 220 dni. W porównaniu z Dzielnicą Środkową, jest tu mniejsze nasłonecznienie, częste poranne mgły, duża wilgotność terenu, opady gradu. Różnice wynikają przede wszystkim z rzeźby terenu, różnicy poziomu wód gruntowych, stanu i rodzaju zadrzewienia oraz zmiennej szaty roślinnej przyczyniającej się do powstania mikroklimatów.

Południowo-zachodnia granica powiatu (gminy Ząbki i Zielonka) należy do klimatu „Krainy Wielkich Dolin”. Region ten posiada dość jednolitą hipsometrię i jest stosunkowo mało zróżnicowany pod względem klimatycznym. Średni opad roczny wynosi 500-600 mm. Miesiącami o najmniejszych opadach są luty i marzec, dla których średni opad miesięczny wynosi 27-28 mm, natomiast miesiące o najwyższych opadach to czerwiec i lipiec 74-80 mm. Pokrywa śnieżna zalega przez około 50-60 dni w roku. Średnia temperatura roczna wynosi 7-8°C.

Liczbowa charakterystykę parametrów klimatu według pomiarów na najbliższej zlokalizowanej stacji klimatycznej Wyszków za okres 1955 –1964 zestawiono poniższej tabeli.

Tabela 6. Dane klimatyczne Powiatu Wołomińskiego

Dziedzina	Wartość
średnia roczna temperatura powietrza	7,2 °C
średnia temperatura miesiąca najcieplejszego – lipca	18,5°C
średnia temperatura miesiąca najchłodniejszego – lutego	4,0°C
średnia wilgotność powietrza	81,5°C
średnie zachmurzenie	59,6%
średnia liczba dni gorących, z temp. > 25°C	36
średnia liczba dni mroźnych, z temp min. poniżej – 10°C	28
średnia liczba dni z opadem >0,1 mm	142,6
średnia suma opadu rocznego	541 mm
średnia długość okresu bezprzymrozkowego	168 dni
średnia głębokość przemarzania gruntu	1 m.

Źródło: Program Ochrony Środowiska Powiatu Wołomińskiego

2.2. Analiza stanu obecnego

2.2.1. WODY POWIERZCHNIOWE

Teren Powiatu Wołomińskiego znajduje się w obrębie Zlewni Narwi, która jest zlewnią II rzędu. Przez teren Powiatu przebiegają także działy wodne III rzędu.

Zasadniczym elementem hydrograficznym jest kompleks rzeczny Bugu i Narwi, będący północną granicą powiatu i zmieniająca tu kierunek z zachodniego na południowy. Na Bugu, w wyniku utworzenia w 1963 roku zapory wodnej w Dębem powstał zbiornik wodny, nazywany Zalewem Zegrzyńskim, lub też Jeziorem Zegrzyńskim. Stanowi on na niewielkim odcinku zachodnią granicę Powiatu Wołomińskiego, a jego obecność wpływa na reżim hydrologiczny wód powierzchniowych całego rejonu.

Sieć hydrograficzna powiatu wołomińskiego jest dobrze rozwinięta, co jest cechą charakterystyczną dla obszarów nizinnych. Tworzą ją rzeki wraz z licznymi dopływami oraz

naturalnymi i sztucznymi oczkami wodnymi, zagłębieniami bezodpływowymi, terenami podmokłymi (torfowiska, bagna). Cieki wodne mają małe przepływy, ulegają silnemu obniżeniu, a nawet wysychaniu w okresach suszy. Z tego względu własne zasoby wodne powiatu, tj. tworzące się w zlewniach rzek powiatu, nie są duże. Duże ilości wody prowadzą jedynie rzeki Bug i Liwiec, będące naturalnymi granicami obszaru Powiatu Wołomińskiego.

Sieć hydrograficzną tworzą następujące cieki naturalne: Bug, Liwiec, Rządza, Cienka, Fiszor Prawy, Fiszor Lewy, Boruczanka, Rynia, Długa, Czarna, Beniaminówka, Dozucha, Górznik, Osownica i Kobylanka, Pniewiczanka, Gołębnica. Oprócz tego teren powiatu pokrywa gęsta sieć kanałów (m.in. Kanał Sierakowski, Biały Rów) i rowów melioracyjnych. Rzeki Bug, Narew, Liwiec, występują na niewielkich odcinkach powiatu, ale odgrywają ważną rolę w turystyce i rekreacji.

Bug jest lewobrzeżnym dopływem Narwi, a jego całkowita długość wynosi 772 km, z czego na teren powiatu wołomińskiego przypada około 20 – kilometrowy odcinek ujściowy (rzeka na części granicy z powiatami wyszkowskim i legionowskim). Powierzchnia całkowita zlewni Bugu wynosi 39 420,2 km². Bug charakteryzuje się dużą niejednorodnością pod względem hydrologicznym. Ta specyfika rzeki wpływa negatywnie na bilans wodny wszystkich jej użytkowników, a także na wody gruntowe. Proces roztopowy w dorzeczu Bugu rozpoczyna się wcześniej na obszarze źródłowym (Wyżyna Podolska na Ukrainie) niż w odcinku środkowym i ujściowym. Bug charakteryzuje się śnieżno-deszczowym ustrojem zasilania z dwoma wysokimi stanami wody w ciągu roku: zasilanie śnieżne powoduje wysokie stany w kwietniu, a deszczowe jest związane z letnim maksimum opadowym i przypada na miesiące czerwiec i lipiec. Okresy niskiego stanu przypadają w Bugu na wrzesień. Szerokość koryta oraz nurt Bugu są bardzo zmienne i na poszczególnych odcinkach wykazują duże zróżnicowanie. Na terenie powiatu występują starorzecza Bugu.

Dolina Bugu zbudowana jest z utworów przepuszczalnych, zwierciadło wód jest swobodne, wody gruntowe stanowią jeden poziom, wahania i głębokość ich występowania są ściśle związane ze stanami wód w rzece, w tym z intensywnością i długotrwałością opadów atmosferycznych. Charakterystyczne przepływy roczne (wartości wyrównane m³/s wg wskazań wodowskazu Wyszaków) są następujące:

- przepływ średni - 140,
- przepływ max z prawdopodobieństwem wystąpienia 10% - 1140,
- przepływ średni niski - 34,6.

Rzeka Liwiec jest lewobrzeżnym dopływem Bugu, uchodzącym do niego w 42,7 km biegu. Długość rzeki wynosi 126,2 km, z czego na teren powiatu wołomińskiego przypada ok. 17 km

(rzeka na części granicy z powiatem węgrowskim). Powierzchnia zlewni Liwca wynosi 2 779 km² (całość znajduje się w województwie mazowieckim). Znaczne tereny tej zlewni charakteryzują się poważnym deficytem wody. Jest to wynikiem małej retencji naturalnej, spowodowanej niewielką lesistością terenu. Rzeka silnie meandruje na całej długości, posiada liczne dopływy, z których największy znajdujący się na terenie powiatu wołomińskiego to Osownica.

Rzeka Rządza przepływa przez teren powiatu z południowego-wschodu na północny-zachód. Rzeka ta jest lewostronnym dopływem Narwi – Jeziora Zegrzyńskiego. Jej dolina jest szeroka, słabo wcięta, z podmokłymi dolinami i licznymi starorzeczami. Zasilana jest przez liczne, drobne ciek i kanały melioracyjne.

Rzeka Czarna ma kierunek przepływu z południowego-wschodu na północny-zachód. Jest prawostronnym dopływem Kanału Żerańskiego. Uchodzą do niej liczne kanały melioracyjne. Jej dolina jest szeroka, słabo wcięta, z podmokłymi dolinami i licznymi starorzeczami.

Osownica przepływa przez wschodnią część powiatu z południa na północ. Jest lewostronnym dopływem rzeki Liwiec. Uchodzi do niej Pniewiczanka. Na rzece Osownicy w miejscowości Zawiszyn znajduje się wodowskaz IMiGW, na którym w wieloletnim okresie 1969-1990 zanotowano średni przepływ $SSQ=1,07m^3/s$.

Cienka jest prawym dopływem rzeki Rządzy, uchodzącej do Narwi. Rzeka płynie szeroką doliną z dużymi meandrami. W dolinie wyróżnia się piaszczysty taras nadzalewowy i podmokły taras zalewowy.

Wymienione rzeki jak: Długa, Czarna, Rządza z Cienką i Boruczą uchodzące pierwotnie do Narwi a obecnie do Jeziora Zegrzyńskiego, a także Osownica z Pniewczanką dopływy Liwca, są atrakcyjne szczególnie dla rekreacji, pod warunkiem uchronienia ich przez postępującym zanieczyszczeniem. Na terenie Zielonki, Marek, Radzymina znajdują się dość duże zbiorniki wodne (glinianki) – pozostałość po ile wybranych dla potrzeb cegielni. Aktualnie są wykorzystywane jako miejsca rekreacji i wędkarstwa.

Oprócz wymienionych wód, na obszarze powiatu wołomińskiego na dość znacznej powierzchni występują obszary podmokłe, drenowane siecią rowów melioracyjnych (w okolicy Ostrówka i Wólki Radzymińskiej) a także nieduże stawy, jeziora oraz torfowiska (w okolicy Radzymina i Wołomina). W dolinie Bugu występują starorzecza, gromadzą się one w rejonie Stasiopola, Kuligowa i Dąbrowy.

W latach 2004 – 2006 przeprowadzono badania wód następujących rzek:

- Długiej w punkcie Ossów, gmina Wołomin,
- Długiej w punkcie Zielonka, gmina Zielonka,
- Rządzy w punkcie Załubice Stare, gmina Radzymin,

- Czarnej w punkcie Majdan, gmina Wołomin,
- Czarnej w punkcie Czarna, gmina Wołomin.

Wody rzeki Długiej zaliczono w 2006 roku do wód V klasy – złej jakości – w obu punktach pomiarowych. Przekroczone stężenia dla V klasy to: barwa, tlen rozpuszczony, amoniak, azot Kjeldahla, azotyny, fosforany, fosfor ogólny, selen, liczba bakterii coli typu feralnego i ogólna liczba bakterii coli. Wody rzeki Rządzy zaliczono do wód IV klasy – niezadowalającej jakości. Parametrami, które zdecydowały o takiej klasyfikacji były: BZT5, ChZT Mn, ChZT Cr, ogólny węgiel organiczny, azot Kjeldahla, rtęć, selen, żelazo i barwa. Wody rzeki Czarnej badane były w 2005 roku – w obu punktach monitoringu zaliczono je do wód klasy III – zadowalającej jakości. Parametry decydujące o klasie wód to: barwa, azot Kjeldahla, selen, liczba bakterii coli typu kałowego i ogólna liczba bakterii coli.

Podsumowując, nieznacznie poprawił się stan badanych wód powierzchniowych, z wyjątkiem rzeki Długiej, która pozostaje najbardziej zanieczyszczonym ciekim powierzchniowym w powiecie wołomińskim. O jakości wód tych rzek decydują głównie ścieki odprowadzane do niej z oczyszczalni komunalnych Zielonki, Wołomina i z osiedli mieszkaniowych w Zielonce i Kobyłce. Do najważniejszych źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych na terenie Powiatu Wołomińskiego należą także:

- spływy obszarowe z terenów rolnych,
- nieuregulowane spływy wód deszczowych z terenów zurbanizowanych i uprzemysłowionych,
- źle składowane i zabezpieczone przyzmy obornika oraz zbiorniki na gnojowicę położone w pobliżu cieków wodnych,
- niesprawnie działające systemy urządzeń melioracyjnych,
- przesięki z nieszczelnych szamb z gospodarstw położonych przy rzekach.

O jakości wód mniejszych rzek decydują przede wszystkim zanieczyszczenia obszarowe. Istotny wpływ na czystość wód ma sposób zagospodarowania zlewni. Badania WIOŚ potwierdziły, że poszczególne zanieczyszczenia w rzekach ulegają dużym sezonowym zmianom. Wynika to przede wszystkim z nierównomiernego odpływu zanieczyszczeń pochodzenia obszarowego, kształtowanego przez aktualne warunki atmosferyczne. Także zakłady przemysłowe, głównie z branży spożywczej (mleczarnie, zakłady przetwórstwa mięsnego, przetwórnice owoców i warzyw) odprowadzają nieoczyszczane, lub oczyszczone w niewystarczającym stopniu ścieki.

2.2.2. WODY PODZIEMNE

Według podziału regionalnego zwykłych wód podziemnych Polski (B. Paczyński) obszar Powiatu Wołomińskiego znajduje się w obrębie regionu mazowieckiego, podregionie środkowo – mazowieckim (centralnym), w rejonie międzyrzecza Wisły i Narwi. Stopień złożoności układu hydrostrukturalnego – "D" wg Paczyńskiego (1995r), charakteryzuje się występowaniem wielopiętrowego porowego systemu kenozoicznego i niżej położonego mezozoicznego systemu szczelinowego.

Na terenie Powiatu występują dwa użytkowe piętra wodonośne:

- czwartorzędowe – z trzema poziomami wodonośnymi
  - trzeciorzędowe – z dwoma poziomami wodonośnymi: poziom mioceński i poziom oligoceński
- Ponadto, duża część Powiatu charakteryzuje się obecnością płytko występujących wód gruntowych oraz leżących na małej głębokości warstw nieprzepuszczalnych. Sprzyja to gromadzeniu się w strefie przypowierzchniowej gruntu wód opadowych. Generalnie płaski teren i małe spadki utrudniają odpływ wód opadowych. Odpływ jest więc wspomagany przez liczne rowy melioracyjne i drenaż rolniczy.

Trzeciorzędowe piętro wodonośne na terenie Powiatu jest rzadko wykorzystywane. Wody podziemne trzeciorzędu występują w utworach miocenu, których poziom wodonośny znajduje się na głębokości 100-160 m. wydajność studni wynosi ok. $40 \text{ m}^3/\text{h}$, wody te wymagają prostego uzdatniania. Aktualnie nie jest prowadzona eksploatacja wód z tego poziomu.

Poziom oligoceński występuje na głębokości 170 – 216 m p.p.t. Charakteryzuje się zmienną miąższością od 6,0 m do 25,5 m. Wykształcony jest w postaci piasków drobno i średnioziarnistych z glaukonitem. Wody te odznaczają się wysoką jakością, ale nie są powszechnie użytkowane na terenie Powiatu. Przewodność warstwy wodonośnej jest niska i nie przekracza $100 \text{ m}^2/24\text{h}$. Wydajności potencjalne studni są bardzo różne i mogą wynosić od poniżej $1 \text{ m}^3/\text{h}$ do ponad $50 \text{ m}^3/\text{h}$, średnio wynoszą 30 – $50 \text{ m}^3/\text{h}$. Według Z. Nowickiego strefą aktywnej wymiany wód z utworów czwartorzędowych z wodami poziomu oligoceńskiego są okolice Tłuszcza, gdzie występują liczne okna hydrogeologiczne ułatwiające infiltrację młodszych wód. W okolicach Radzymina zwierciadło wody tego poziomu stabilizuje się na ok. 84 m npm. Wody piętra trzeciorzędowego eksploatowane są w Tłuszczu otworem nr 24 , oraz w Wołominie – studnia nr 49.

Wody podziemne w trzeciorzędowych utworach mioceńskich i oligoceńskich są dobrze izolowane łałami plioceniowymi, co eliminuje zagrożenie czynnikami antropogenicznymi.

Na obszarze Powiatu Wołomińskiego dominuje *czwartorzędowe piętro wodonośne*, które jest związane ze skłonem Kotliny Warszawskiej. W obrębie utworów czwartorzędowych można stwierdzić występowanie trzech poziomów wodonośnych.

Pierwszy poziom wodonośny w utworach piaszczystych i piaszczysto – pylastych występuje na głębokości 05, - 7,0 m. Jest to poziom o zwierciadle swobodnym, zasilany bezpośrednio z opadów atmosferycznych, a okresowo, przy wylewach rzek, także przez wody powierzchniowe. Zwierciadło tego poziomu wykazuje generalnie wychylenie w kierunku północno – zachodnim, w kierunku dolin Wisły i Bugu. Na układ ten składa się drenujący charakter tych rzek, co daje lokalne spadki i zwierciadła wód podziemnych w kierunku dolin rzecznych. Zasobność tego poziomu jest mała i ulega znacznym wahaniom. Głębokość do zwierciadła wody gruntowej podlega sezonowym i wieloletnim wahaniom. Na obszarach tarasów rzecznych brak systematycznych pomiarów tych wahań. Na zasadzie analogii z obszarami sąsiednimi o podobnej budowie można przyjąć, że nie przekraczają one 1,5 m. Głębokość do swobodnego zwierciadła wody gruntowej uwarunkowana jest ukształtowaniem powierzchni terenu. Najpłycej (często bezpośrednio na powierzchni) woda gruntowa występuje w obrębie obniżień tarasów (starorzecza, niecki deflacyjne). Najgłębiej na obszarach zajętych przez wydmy.

Drugi poziom wodonośny charakteryzuje się zwierciadłem wody na głębokości 12 – 15 m w części zachodniej Powiatu, a powyżej 20 m w części wschodniej. Poziom ten osiąga średnio 20 – 30 metrów miąższości, a maksymalne miąższości osadów piaszczystych dochodzą do 40-50 m. Poziom ten jest powszechnie wykorzystywany i ma największe znaczenie praktyczne. Warstwą wodonośną są zwykle piaski i piaski ze żwirem. Wydajności studni zazwyczaj nie przekraczają 60 m³/h, choć w trakcie próbnych pompowań uzyskiwano z pojedynczych otworów studziennych wydajności przekraczające 100 m³/h. Największy pobór wód z tego poziomu prowadzony jest w obrębie miast Tłuszcz i Wołomin, gdzie zinwentaryzowano po kilkanaście studni ujmujących omawiany poziom. W położonej obok Wołomina miejscowości Nowe Lipiny istnieje ujęcie wód podziemnych "Graniczna" o zatwierdzonych zasobach w wysokości 1150 m³/h. Pełne wykorzystanie zasobów tego ujęcia mogłoby zaspokoić w przyszłości zwiększone zapotrzebowanie na wodę dla miasta Wołomin i okolicznych miejscowości. Należy jednak zaznaczyć, iż ujęcie nie ma wyznaczonej pośredniej strefy ochrony, a jego praca z maksymalną wydajnością znacznie obniży zwierciadło wody poziomu czwartorzędowego. Wody podziemne występują przeważnie pod napięciem – lokalnie spływ wód odbywa się w kierunku doliny Wisły i Bugu.

Trzeci poziom wodonośny występuje na głębokości około 40 – 50 metrów i jest przykryty dobrze rozwiniętymi warstwami glin zwałowych i osadów wodnolodowcowych. Słabsza izolacja, na skutek wyerodowania osadów o słabej przepuszczalności, zaznacza się w strefie pomiędzy dolinami rzek, a w niektórych rejonach stwierdzono brak rozdzielenia poszczególnych poziomów przez utwory lodowcowe. W związku z tym utwory piaszczyste tworzą jeden dobrze rozwinięty poziom wodonośny o miąższości około 60 m.

Eksploatacja wód podziemnych, najbardziej intensywna w miastach Powiatu (Wołomin, Kobyłka, Zielonka, Marki, Ząbki i Tłuszcz) doprowadziła do rozwinięcia się lejów depresji o promieniach dochodzących do 1 km. Powiat Wołomiński leży w obrębie dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP). Część zachodnia i środkowa Powiatu leży w zasięgu zbiornika nr 222, który jest dużym zbiornikiem dolinowym, usytuowanym w środkowej części województwa mazowieckiego i ukształtowanym w osadach doliny Wisły. Część zbiornika położona na terenie Powiatu Wołomińskiego ustanowiona została jako Obszar Wysokiej Ochrony (OWO) wód. Wschodnia część Powiatu leży w obrębie GZWP nr 215, będącego zbiornikiem o charakterze porowym.

2.2.3. GLEBY

W przeważającej części Powiatu występują osady plejstoceńskie. Dominującym utworem na powierzchni gruntu jest glina zwałowa zmieszana z osadami piaszczysto-żwirowymi; w zagłębieniach terenu powstały gleby organiczne, głównie torfy, natomiast w dolinach rzecznych zalegają osady piaszczyste, żwirowe i mułkowe (często zawierające humus), z których zbudowane są tarasy nadzalewowe. Zdecydowaną przewagę na terenie powiatu mają gleby bielcowe. Na glinach i iłach występują czarne ziemie, gleby bielcowe i gruntowo-glejowe spotykamy na Równinie Radzywińskiej, a także na glinach zwałowych okolic Ręczajów i Poświętnego. Często występują rdzawe i brunatne bielice na pyłach, piaskach i żwirach np. w okolicach Tłuszcza i Jadowa. W dolinach rzecznych Rządzy i Cienkiej, w okolicy Łąk Radzywińskich występują gleby organiczno-mineralne, mułowe, murszowe i torfowe. Odczyn gleb jest przeważnie kwaśny i bardzo kwaśny.

Pod względem bonitacyjnym przeważają gleby słabe, głównie piąta klasa, rzadziej czwarta, a na jałowych piaskach – szósta, praktycznie nadająca się tylko pod zalesienie. W tych rejonach przeważają gleby brunatne właściwe i gleby brunatne wyługowane, kwaśne, wytworzone z lekkich glin pylastych, często zalegają na podłożu gliniastym, rzadziej występują gleby bielcowe i pseudobielcowe – przeważnie w postaci płatów rozproszonych po całym

terenie. W obniżeniach i dolinach rzecznych występują gleby torfowe, murszowe, mady, czarne ziemię, i gleby glejowe. W części obszaru Powiatu warstwę powierzchniową gruntów tworzą wyłącznie osady holocenijskie w postaci piasków, żwirów, ilów, mułków oraz utworów pochodzenia organicznego, w tym torfów. W obniżeniach terenowych występują gleby hydrogeniczne (torfowe, mułowo-torfowe i murszowo-glejowe) zajmujące ok. 8 % użytków rolnych. W tabeli poniżej przedstawiono klasyfikację bonitacyjną dla gleb Powiatu Wołomińskiego.

Tabela 7. Bonitacja gleb w Powiecie Wołomińskim

Wyszczególnienie	Powiat (ha)
III klasa	749
IV klasa	9 358
V klasa	26 615
VI klasa	17 186

Źródło: Program Ochrony Środowiska Powiatu Wołomińskiego

Teren Powiatu Wołomińskiego zajmuje obszar 95 343 ha (stan na dzień 31.12.2006 r.). Użytkowanie gruntów przedstawia się następująco:

Tabela 8. Użytkowanie gruntów w Powiecie Wołomińskim

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia w ha	Udział procentowy w całości
Użytki rolne, w tym:	51 815	54,2
Grunty orne	32 793	34,4
Sady	357	0,4
Łąki	11 223	11,7
Pastwiska	7 442	7,7
Lasy i grunty leśne	26 293	27,5
Pozostałe grunty	17 428	18,3
Razem: 95 343 ha		

Źródło: Projekt Programu Ochrony Środowiska Powiatu Wołomińskiego na lata 2008–2011 z uwzględnieniem lat 2012–2015

Największą powierzchnię na terenie Powiatu zajmują użytki rolne (54,2%), spośród których największy udział stanowią grunty orne (34,4% powierzchni Powiatu). Lasy i grunty leśne zajmują 27,59%, co jest wskaźnikiem zbliżonym do średniej krajowej – 28%. Bardzo mały udział w strukturze przestrzennej mają sady (poniżej 1%).

Na terenach wiejskich dominują pola uprawne, w przewadze uprawy zbóż oraz ekosystemy łąkowe i lasy. Występują też liczne kępy zadrzewień śródpolnych i śródłąkowych. Przestrzeń rolniczą charakteryzują na ogół gleby mało urodzajne, należące do niższych klas bonitacyjnych. Dominuje rolnictwo indywidualne z przewagą niewielkich gospodarstw.

2.2.4. ZASOBY LEŚNE

Teren Powiatu Wołomińskiego zajmuje obszar 95 343 ha , w tym 25 521 ha stanowią lasy. Wskaźnik lesistości wynosi więc 26,7% i jest nieco niższy od średniej krajowej. W poszczególnych gminach Powiatu, ze względu na różnice w zainwestowaniu oraz charakter gmin, struktura i lesistość kształtuje się odmiennie. Najwięcej, bo prawie 70%, zajmują lasy w gminie Zielonka. Najmniejszy wskaźnik lesistości jest w gminie Wołomin, która posiada charakter wybitnie rolniczy, z dużą ilością pól uprawnych. Lasy zajmują tam tylko 15,0% całości gminy. Sytuację tę obrazują poniższa tabela:

Tabela 9. Powierzchnia lasów w poszczególnych gminach Powiatu Wołomińskiego

Gmina	Nadleśnictwo	Powierzchnia Lasów Państwowych (ha)	Powierzchnia lasów nadzorowanych (ha)	Razem (ha)	Lesistość
Dąbrówka	Drewnica	592	1 634	2 226	20,42
Jadów	Łochów	1 825	1 400	3 225	27,56
Klembów	Drewnica	537	1 170	1 707	19,85
Kobyłka	Drewnica	100	221	321	16,05
Marki	Drewnica	608	176	784	30,15
Poświętne	Mińsk	170	1 878	2 048	19,32
Radzymin	Drewnica	1 086	1 178	2 264	20,67
	Jabłonna	444	-	444	
Strachówka	Łochów	1 378	2 860 *	4 238	39,24
Tłuszcz	Drewnica	285	1 308	1 593	15,47
Wołomin	Drewnica	125	760	885	15
Ząbki	Drewnica	256	20	276	25,09
Zielonka	Drewnica	5 481	29	5 510	69,74

* wg porozumienia nadleśnictwa ze Starostą wołomińskim – 2 671 ha
(źródło: Nadleśnictwo Drewnica, 2006 r.)

Zwarte kompleksy leśne występują w południowej części Powiatu (gmina Zielonka) i południowo – wschodniej (gmina Strachówka) oraz północno – wschodniej (gmina Jadów). Obecnie większe kompleksy leśne zachowały się między Ludwinowem i Dąbrówką, Załubicami i Łosiem, Sierakowem i Rudą, na południowy – zachód od Słupna (resztką Puszczy Słupieńskiej), oraz między Markami, Zielonką i Ząbkami. Rozległe obszary leśne między Zielonką, Wesołą, Okuniewem, Pustelnikiem, Zabrańcem i Ossowem są użytkowane częściowo jako poligon wojskowy. We wschodniej części powiatu większe kompleksy leśne znajdują się w okolicy Ostrówka, Szewnicy i Urli. Należy wymienić fragment Puszczy Kamienieckiej koło Strachowa, oraz dużą strefę leśną ciągnącą się na pograniczu powiatu od Turza przez Kąty–Miąski, Kąty Czernickie, Osękę po Szamocin. Lasy zachowały się z reguły na najuboższych glebach, wykształconych przeważnie na piaskach, żwirach i piaskach eolicznych. Na terenie Powiatu wyraźną przewagę mają siedliska borowe. Dominują drzewa iglaste, głównie sosna pospolita (80% udziału) z domieszką brzozy brodawkowate, olchy i dębu szypułkowego. Przeważają lasy w wieku od 20 do 60 lat, młode (ponad 60%). Stare dęby występują sporadycznie i świadczą o bogatym, niegdysiejszym składzie gatunkowym tych lasów.

Drugim typem siedliska są łągi olchowo – jesionowe lub wierzbowe, często kępy olch i topól. Miejscami zachowały się fragmenty starych drzewostanów naturalnego pochodzenia. W północnej części powiatu (gmina Marki) występują lasy sosnowo – dębowe na siedliskach boru mieszanego. Na obrzeżach występują pojedyncze brzozy, klony jesionolistne, topole, olsze. W zachodniej części (gmina Radzymin) dominują bory świeże i bory suche. Lokalnie występują tu bory mieszane oraz bory bagienne, łągi i olsy. W miejscach wilgotnych, w dolinach rzek i drobniejszych cieków wodnych występują: olsza, wierzby i topole. Mimo wojennych dewastacji i gospodarczych błędów, w lasach powiatu żyją jeszcze dzikie zwierzęta. Do pospolitych należą: sarna, dzik i lis, do rzadkich jeleń i sporadycznie wędrujące łosie z ostoi w Puszczy Kampinoskiej. W ostatnich latach obserwuje się penetrację przez bobry dolin rzek uchodzących do Jeziora Zegrzyńskiego. Niewielkie fragmenty powiatu leżące w dolinie Bugu są miejscem koncentracji ptaków wodnych i błotnych na przelotach.

Kompleksy leśne otoczone polami uprawnymi posiadają w miarę jednoznaczna granicę. Fragmenty lasów będące częściami większych kompleksów mają bardziej zróżnicowaną i rozwiniętą linię brzegową oraz dużą mozaikę wewnątrz kompleksów. Lasy odgrywają istotną rolę w kształtowaniu stosunków wodnych, znaczne ich obszary uznane są jako lasy ochronne, głównie wodochronne. Lasy stanowią schronienie i środowisko życiowe dla wielu rzadkich już przedstawicieli fauny, podlegających z tego tytułu ochronie gatunkowej. Lasy Powiatu Wołomińskiego stanowią w znacznej części (około 10 000 ha) własność Skarbu Państwa.

2.2.5. GOSPODARKA WODNO - ŚCIEKOWA

2.2.5.1. Zaopatrzenie w wodę

Powiat Wołomiński zaopatrywany jest w wodę z ujęć wód podziemnych piętra czwartorzędowego i trzeciorzędowego. Na terenie każdej gminy (z wyjątkiem gmin Strachówka i Poświętne) funkcjonuje po kilka ujęć komunalnych, bazujących przeważnie na dwóch lub trzech studniach wierconych. Oprócz ujęć obsługujących wodociągi grupowe (po kilka miejscowości) istnieją także ujęcia własne wód podziemnych zakładów przemysłowych (niektóre z nich zaopatrują w wodę ludność Powiatu). Mieszkańcy miejscowości nie wyposażonych w sieć wodociągową zaopatrują się w wodę ze studni kopanych lub wierconych. Jak stwierdzają liczne badania, woda z takich ujęć jest nieodpowiedniej jakości, zarówno ze względu na zanieczyszczenia geogeniczne (mangan i żelazo), jak również zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego.

W 2006 roku pobór wody na terenie Powiatu wyniósł 10 229 dam³, co stanowiło 0,4% poboru w województwie mazowieckim. Na 1 km² przypadało 10,7 dam³ pobranej wody (średnia dla województwa mazowieckiego wynosiła 77,4 dam³). Do produkcji, nawodnień rolniczych, leśnictwa i eksploatacji sieci wodociągowej używano wyłącznie wód podziemnych. Ogółem, pobrano 1115 dam³ wód na cele produkcyjne, 4447 dam³ do nawodnień w rolnictwie i w leśnictwie, a 4667 dam³ pobrano do eksploatacji sieci wodociągowej. Zużycie wody na jednego mieszkańca wynosiło 24,6 m³.

2.2.5.2. Odprowadzenie ścieków

W 2006 roku odprowadzono siecią kanalizacyjną 5 515,2 dam³ ścieków. Długość czynnej sieci wodociągowej na terenie Powiatu wynosiła w 2006 roku 630,9 km. Funkcjonowało 19 680 połączeń do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej to 99 422 osoby. Wskaźnik wodociągowej sieci rozdzielczej na 100 km² wyniósł 66,2 km.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła w 2006 roku 252,6 km. Ilość połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosiła 10 709 sztuk. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej to 70 761 osób. Wskaźnik kanalizacyjnej sieci rozdzielczej na 100 km² wyniósł 26,5 km.

Ścieki komunalne stanowią zdecydowaną większość w porównaniu ze ściekami przemysłowymi. Dla województwa mazowieckiego udział ścieków komunalnych szacuje się na 83%, a przemysłowych na 17%. Dla Powiatu Wołomińskiego, przyjmując wskaźnik zużycia wody

wodociągowej na jednego mieszkańca ($19,8 \text{ m}^3$ rocznie) i wskaźnik wyposażenia mieszkań w wodę z sieci na poziomie 50% otrzymujemy $1\,932\,044,4 \text{ m}^3$ ścieków rocznie.

Dodatkowo uwzględnić należy wytwarzanie ścieków przez mieszkańców powiatu, którzy nie korzystają z wody wodociągowej, a czerpią ją z ujęć własnych. Zużycie wody w takich gospodarstwach jest mniejsze niż w mieszkaniach wyposażonych w sieć wodociągowych. Przyjmując współczynnik przeliczeniowy 0,7, otrzymujemy dodatkowo $1\,352\,431 \text{ m}^3$ ścieków. Ogółem ilość ścieków komunalnych wymagająca oczyszczenia na terenie powiatu szacowana jest na $3\,284\,475,4 \text{ m}^3$ rocznie. Aktualna przepustowość oczyszczalni ścieków wynosi $4\,261\,010 \text{ m}^3$ rocznie, a ilość ścieków poddawana oczyszczeniu wyniosła w 2002 roku $2\,447 \text{ dm}^3$. Procent ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię wynosił w 2002 roku 18,8% i jest dużo niższy od średniej wojewódzkiej – 42%. Powiat Wołomiński znajduje się dopiero na 30 miejscu pod tym względem w województwie. Decydujący wpływ na taki stan ma niewielkie skanalizowanie terenów wiejskich Powiatu.

Na terenie Powiatu Wołomińskiego funkcjonuje 20 oczyszczalni ścieków. Charakterystykę największych oczyszczalni ścieków przedstawiono poniżej.

Tabela 10. Oczyszczalnie ścieków w Powiecie

Lokalizacja	Ilość odprowadzanych ścieków w $\text{m}^3/\text{dobę}$	Odbiornik ścieków
Miejska mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków "KRYM", położona w Leśniakowiznie,	$Q_{\text{śrd}} = 7500 \text{ m}^3/\text{d}$	Rów Wołomiński,
Miejska mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków w Radzyminie	$Q_{\text{maxd}} = 1800 \text{ m}^3/\text{d}$ $Q_{\text{śrd}} = 1075 \text{ m}^3/\text{d}$	Rzeka Beniaminówka
Miejska mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków w Tłuszczu	$Q_{\text{śrd}} = 874 \text{ m}^3/\text{d}$	rzek Cienka
Kontenerowa oczyszczalnia ścieków typu KOS w Tłuszczu	$Q_{\text{maxd}} = 30 \text{ m}^3/\text{d}$ $Q_{\text{śrd}} = 20 \text{ m}^3/\text{d}$	Rzeka Cienka
Gminna mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków BIOBLOK - BIS 100 N, Dąbrówka	$Q_{\text{maxd}} = 100 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{śrd}} = 72 \text{ m}^3/\text{d}$,	Kanał Marianowski
Mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków w Zielonce, dla osiedla mieszkaniowego "Wolność", "Oświata", szkoły podstawowej i budynków jednorodzinnych zlokalizowanych na terenach przyległych	$750 \text{ m}^3/\text{d}$	Rzeka Długa
Mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków BIO-PAK dla Zakładów Mięсно - Wędliniarskich "TUR" w Kobyłce	$Q_{\text{maxd}} = 150 \text{ m}^3/\text{d}$ $Q_{\text{śrd}} = 120 \text{ m}^3/\text{d}$,	rzeka Czarna
Mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków w Zakładach Mięсных "JADÓW" Sp. z o.o. Jadów	$Q_{\text{maxd}} = 50 \text{ m}^3/\text{d}$	rzeka Borówka
Mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków na terenie STOLARKI Wołomin S.A., Wołomin	$Q_{\text{śrd}} = 365 \text{ m}^3/\text{d}$ $Q_{\text{maxd}} = 500 \text{ m}^3/\text{d}$	rzeka Czarna
Mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków na terenie Zakładu Coca - Cola Beverages Polska w Radzyminie oraz oczyszczalnia ścieków	$Q = 1200 \text{ m}^3/\text{d}$	rzeka Beniaminówka

deszczowych i urządzeń służących do oczyszczania ścieków popłucznych		
Mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków na terenie Ośrodka Wypoczynkowego Telekomunikacji Polskiej S.A. w miejscowości Urle-Borzymy	Q maxd = 24 m ³ /d Q śrd = 20 m ³ /d, w okresie od maja do września	Rzeka Liwiec
Mechaniczno - biologiczna (kontenerowa typu KOS) oczyszczalnia ścieków na osiedlu mieszkaniowym w Kobyłce	Q śrd = 100 m ³ /d Q maxd = 120 m ³ /d	Rów Wołomiński
Mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków KOS na terenie Jednostki Wojskowej nr 1037 Struga - Marki 4	35 m ³ /d	rzeka Czarna
Biologiczna oczyszczalnia ścieków typu Sebiofikon w Ślęzanach na terenie gminy Dąbrówka	Q śrd = 10,6 m ³ /d Q maxd = 12,2 m ³ /d	Rzeka Bug
Mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków BIOBLOK Zakładu Produkcji "ZANTEN" w Kobyłce	Q srd = 155 m ³ /d	rzeka Czarna
Mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków BIOBLOK, na terenie Przemysłowego Instytutu Maszyn Budowlanych w Kobyłce	Q śrd = 313 m ³ /d	rzeka Czarna
Mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków na terenie JW Nr 1230 w Wesołej	Q = 900 m ³ /d	Bagna Śmiardki i Bagna Lisiego, położone w kompleksie leśnym, gm. Zielonka
Mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków typu NEBRASKA M-2, na terenie obiektu Radiokomunikacji Satelitarnej w Porębach Leśnych	Q = 1,4 m ³ /d	Ścieki odprowadzane są do ziemi na terenie obiektu
Mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków BIO-PAK w miejscowości Klembów	b.d.	rzeka Rządza
Zmodernizowana mechaniczno - biologicznej oczyszczalni ścieków, Wola Rasztowska	Q śrd = 55 m ³ /d Q maxd = 70 m ³ /d	rzeka Rządza

Źródło: Program Ochrony Środowiska Powiatu Wołomińskiego

2.2.6. INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

2.2.6.1. Położenie komunikacyjne i sieć dróg

Powiat Wołomiński dysponuje dobrze rozwiniętą siecią dróg komunikacji lokalnej, regionalnej i ponadregionalnej. Przez obszar powiatu przebiegają dwie drogi krajowe o numerach 8 i 50 o łącznej długości 57 km (na terenie Powiatu). Według danych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, średnie natężenie ruchu na drogach krajowych Województwa Mazowieckiego w latach 1995 – 2000 wzrosło o 33%. Do najbardziej obciążonych jednojezdniowych odcinków dróg krajowych na obszarze powiatu wołomińskiego należy droga nr 8 na odcinku Radzymin – Wyszków, gdzie zanotowano natężenie ruchu przekraczające 15 000 pojazdów na dobę. Ponadto znajdują się tu cztery drogi wojewódzkie nr 631, 634, 635 i 636 o łącznej długości 111 km. Na obszarze tych dróg średnie obciążenie w Województwie Mazowieckim wynosiło w 2000 r. 3 196 pojazdów na dobę, jednakże w związku ze stałym

wzrostem liczby samochodów, natężenie to wzrasta. Poniższa prognoza odzwierciedla potrzebę modernizacji dróg do stanu odpowiadającego rosnącemu zapotrzebowaniu wynikającemu ze wzrostu natężenia ruchu.

Tabela 11. Prognoza wzrostu natężenia ruchu do roku 2020 w województwie mazowieckim na drogach krajowych i międzynarodowych

Rok	Wskaźnik wzrostu	Ilość pojazdów na dobę
2000	1,00	7 009
2005	1,20	8 411
2010	1,46	10 303
2015	1,74	12 266
2020	2,07	14 649

Źródło: Program Ochrony Środowiska Powiatu Wołomińskiego

Do najbardziej obciążonych dróg wojewódzkich należy droga nr 634 na odcinku Ząbki – Warszawa, gdzie średnie obciążenie dobowe wynosi około 30 000 pojazdów. Na obszarze Powiatu Wołomińskiego znajduje się także 405 km dróg w administracji Wydziału Dróg Powiatowych. Ponad 50% utwardzonych dróg powiatowych wymaga remontu bądź licznych zabiegów konserwatorskich. Drogi o dobrej niezniszczonej nawierzchni asfaltowej, stanowią 21%. Pozostałe drogi powiatowe to drogi o nawierzchni gruntowej, nie ulepszonej i stanowią 26%. Ponad 120 km przejętych dróg o nawierzchni asfaltowej powinno być odbudowane przez nałożenie nowej warstwy ścieralnej. Niemal wszystkie drogi powiatowe wymagają odbudowania rowów odwadniających i naprawy poboczy. Zdecydowana większość dróg, które należy wybudować od podstaw, znajduje się na terenie gmin: Dąbrówka, Jadów, Poświętne, Strachówka i Tłuszcz. Drogi wymagające remontów kapitalnych znajdują się w każdej gminie, ale szczególnie długie odcinki należy wyremontować w gminach Kobyłka, Tłuszcz i Ząbki.

Tabela 12. Drogi publiczne w Powiecie

Wyszczególnienie	ogółem w km	w tym: nawierzchnia nieutwardzona
Drogi krajowe	57	-
Drogi wojewódzkie	111	-
Drogi powiatowe	404,7	62,7
Drogi gminne	1 761,2	1 092,5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

2.2.6.2. Komunikacja zbiorowa

Transport publiczny realizowany jest przez przewoźników publicznych, prywatnych i przez samorząd Miasta Warszawy. Linie komunikacji autobusowej wewnątrz i poza Powiatem obsługiwane są przez kilkudziesięciu przewoźników. Na terenie powiatu funkcjonuje kilka stałych połączeń autobusowych, m.in:

Tłuszcz – Strachówka,
Radzymin – Warszawa,
Wołomin – Radzymin,
Wołomin – Jadów,
Wołomin – Poświętne,
Wołomin – Warszawa.

Przez teren Powiatu przejeżdżają również autobusy łączące Warszawę z Wyszkowem. Łącznie na obszarze powiatu w dni powszednie uruchomionych jest około 150 połączeń autobusowych pomiędzy różnymi miejscowościami. W soboty i niedziele liczby te są mniejsze – około 80 połączeń w soboty i około 70 w niedziele.

2.2.6.3. Układ kolejowy

Wołomin znajduje się na trasie magistrali kolejowej Warszawa – Białystok. Na terenie powiatu znajduje się blisko 80 km linii kolejowych wykorzystywanych w ruchu pasażerskim i towarowym oraz około 15 km linii wykorzystywanych tylko dla przewożenia towarów.

Połączenia kolejowe są realizowane na terenie powiatu na trasach relacji:

- Warszawa Wileńska – Białystok – ruch pociągów osobowych i pociągów pociągów ekspresowych,
- Tłuszcz – Ostrołęka,
- Tłuszcz – Warszawa Gdańska i dalej do Sierpca,
- Tłuszcz – Czeremcha przez Warszawę Wschodnią.

Stacje kolejowe trasy Warszawa Wileńska – Białystok znajdujące się na terenie powiatu to: Ząbki, Zielonka, Kobyłka Ossów, Kobyłka, Wołomin, Wołomin Słoneczna, Zagościec, Dobczyn, Klembów, Jasienica Mazowiecka, Tłuszcz, Chrzęsne, Mokra Wieś, Szewnica, Urle. Dodatkowo trasa ta rozgałęzia się w Zielonce i można dojechać do Warszawy Zachodniej, na tym odcinku w granicach powiatu mieści się dodatkowo stacja Zielonka Bankowa.

Stacja kolejowa na terenie powiatu trasy Tłuszcz – Ostrołęka to Jarzębia Łąka.

Stacje kolejowe na terenie powiatu, trasa Tłuszcz – Warszawa Gdańska to Krusze i Radzymin.

Stacje kolejowe na terenie powiatu, trasa Tłuszcz – Mińska Mazowiecka – Pustelnik. Jest to trasa wykorzystywana jedynie do transportu towarowego.

W sumie dziennie przez obszar Powiatu przejeżdża około 120 pociągów osobowych i około 18 pociągów pospiesznych.

Tabela 13. Wykaz dobowych połączeń z Wołomina do wybranych stacji końcowych

Lp.	Stacja docelowa	Dobowa ilość połączeń
1	Tłuszcz	60
2	Warszawa Wileńska	52
3	Warszawa Zachodnia	7
4	Małkinia	18
5	Grodzisk Mazowiecki	2
6	Ostrołęka przez Wyszków	9
7	Legionowo (z Tłuszczą)	6
8	Białystok (przesiadka w Tłuszczu)	9
9	Czeremcha	1

Dane: www.pkp.com.pl

W ostatnich latach przywrócono ruch kolejowy na odcinkach Tłuszcz – Legionowo, oraz Wyszków – Ostrołęka, będącą przedłużeniem linii Tłuszcz – Wyszków. Trasa do Ostrołęki nie znajduje się na obszarze Powiatu Wołomińskiego, jednakże osoby z niej korzystające często pracują w naszym Powiecie, bądź też przejeżdżają przez jego teren „tranzytem” do miejsc pracy znajdujących się w Warszawie. Wpływają w ten sposób na liczbę połączeń kolejowych z Ostrołęką przechodzących przez powiat Wołomiński.

2.2.7. INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA

Sieć telekomunikacyjna obsługiwana jest przez TP S.A. W Powiecie Wołomińskim zainstalowane są elektroniczne centrale telefoniczne najnowszej generacji. Stały wzrost liczby abonentów telefonii komórkowej i szeroki zasięg dla sygnału, spowodował, że zmniejsza się zapotrzebowanie na telefon stacjonarny. Jednocześnie można przyjąć, że każde gospodarstwo domowe na terenie Powiatu Wołomińskiego, ma przynajmniej jeden telefon komórkowy (GUS 2006 r.).

2.2.8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Powiat Wołomiński cechuje się bardzo dużą niejednorodnością zainwestowania terenu i wyposażenia gmin w infrastrukturę. Generalnie, zachodnia część, należąca w przeszłości do

województwa warszawskiego jest lepiej rozwinięta pod tym względem, zaś tereny wiejskie wschodniej części Powiatu wymagają bardzo dużych inwestycji infrastrukturalnych. Dysproporcje te wynikają z poprzedniego podziału administracyjnego, kiedy to, wschodnie tereny Powiatu leżały w innych województwach.

Ciągłe starania gmin i owiatu mają zmienić ten stan. Należy tu zwrócić uwagę na brak wodociągów w Poświętnem i Strachówce, a także brak kanalizacji na terenie gmin Poświętne, Strachówka i Jadów. Niedostateczny jest też poziom infrastruktury kanalizacyjnej w gminie Klembów. Na koniec 2006 r. na obszarze Powiatu Wołomińskiego znajdowało się około 630 km sieci wodociągowej i około 252 km sieci kanalizacyjnej.

2.2.8.1. Elektroenergetyka

Powiat Wołomiński jest prawie w 100% zelektryfikowany (w 100% - Miasto Marki, Kobyłka, Gmina Strachówka). Przebiega przezeń szereg linii wysokiego napięcia (400 kV, 220 kV i 110 kV) łączących warszawski węzeł energetyczny z systemem krajowym. Odbiorcy energii elektrycznej są zasilani za pomocą sieci średniego napięcia 15 kV. Rejon w Wołominie obsługuje miasta Kobyłka, Marki i Zielonka oraz gminy Radzymin i Wołomin. Rejon Wyszaków obsługuje gminy Dąbrówka, Klembów i Tłuszcz. Rejon Sokołów Podlaski obsługuje gminę Jadów i Strachówka. Stan techniczny istniejących linii jest zadawalający.

W istniejącej sieci przesyłowej występują znaczne rezerwy mocy. Istniejący układ sieci daje dużą pewność zasilania przy małych spadkach napięć. Zaspokojone mogą być znaczne zapotrzebowania energii. W Powiecie Wołomińskim jest 69 454 odbiorców energii elektrycznej, są to zarówno mieszkańcy, jak i podmioty gospodarcze oraz instytucje. Średnie zużycie roczne energii elektrycznej na mieszkańca Powiatu, w 2006 r. wyniosło 2 497,7 kWh i było wyższe od średniego zużycia energii w województwie mazowieckim wynoszącego w tym samym okresie 2 161,9 kWh. Ze względu na zmianę przeznaczenia znacznej części gruntów rolnych na cele budowlane przewiduje się rozbudowę sieci energetycznej na tych obszarach.

Bardzo istotna wydaje się być współpraca z gminami w zakresie współtworzenia infrastruktury elektroenergetycznej. W przygotowaniu projektu realizacji inwestycji elektroenergetycznych niezwykle pomocne są bowiem dwa dokumenty planistyczne, których opracowanie należy do kompetencji gmin - założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

2.2.8.2. Gazownictwo

Na terenie Powiatu na koniec 2006 r. znajdowało się 948,1 km sieci gazowej rozdzielczej. Ilość połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych wynosiła 27 247 sztuk. Ilość odbiorców gazu z sieci szacowana jest na 39 576 osób. Zużycie gazu z sieci wyniosło 55 368 m³. Na terenie powiatu z gazu sieciowego korzysta 57,9% gospodarstw domowych. Stale rozbudowywana jest sieć gazociągowa, jednakże prace nad jej rozwojem mają miejsce przeważnie w zachodniej części Powiatu, wykazano, że w gminie Strachówka nie ma zapotrzebowania na budowę gazociągu.

Na koniec 2006 r. w Powiecie było wybudowane blisko 950 km sieci rozdzielczej, z której korzystało około 40 tys. mieszkańców. Średnie zużycie gazu z sieci na mieszkańca w Powiecie jest dwukrotnie wyższe niż średnia dla województwa i wynosi odpowiednio 273,5 m³ do 138,8 m³. Duże zapotrzebowanie na gaz ziemny i budowę infrastruktury gazowniczej występuje na terenach przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe.

2.2.8.3. Ciepło

Na terenie Powiatu sposób zaopatrzenia w energię cieplną uwarunkowany jest rodzajem zainwestowania danej miejscowości. W miastach funkcjonują zorganizowane systemy ciepłne, oparte o duże źródła energii (np. Wołomin) i lokalne kotłownie. Znaczna ilość budynków mieszkalnych w Zielonce, Ząbkach, Markach, Kobylce, Wołominie, Tłuszczu i Radzyminie wyposażona jest w kotłownie węglowe, stanowiące niskie, rozproszone źródła emisji zanieczyszczeń.

Na terenach wiejskich, gdzie dominuje zabudowa rozproszona zagrodowa, brak jest zbiorowych sieci ciepłowniczych i wykorzystania alternatywnych źródeł energii, a podstawowym źródłem ciepła jest ogrzewanie indywidualne. Podstawowym paliwem jest węgiel lub miał węglowy, inne nośniki ciepła – olej opałowy lub gaz – mają znacznie mniejszy udział w strukturze ciepłowniczej Powiatu. W ostatnim okresie daje się zauważyć powrót niektórych mieszkańców do spalania paliw kopalnych bądź opalania drewnem. Z dokonanego rozpoznania wynika, że na terenie powiatu występują:

1. Kotłownie duże o mocy powyżej 1 MW.
2. Kotłownie o średniej mocy - kilkaset KW.
3. Małe kotłownie o mocy od kilku do kilkudziesięciu KW.

Dla rozwoju Powiatu z punktu widzenia ciepłownictwa największą szansą jest możliwość wykorzystania gazu ziemnego jako paliwa w systemach ciepłych. Obecnie wszędzie tam, gdzie doprowadzony jest gaz – jest on wykorzystywany do celów grzewczych. Można przypuszczać, że

w najbliższym okresie zapotrzebowanie na energię ciepłą do celów grzewczych będzie ulegało zmniejszeniu. Wiąże się to z prowadzeniem modernizacji instalacji centralnego ogrzewania w budynkach wielorodzinnych (montaż zaworów termostatycznych, automatyzacja urządzeń w węzłach ciepłych, montaż podzielników ciepłych), modernizacją budynków (wymiana okien na szczelne, wykonanie termoizolacji ścian). Przyjmuje się natomiast, że zapotrzebowanie na ciepłą wodę będzie się utrzymywać na tym samym poziomie.

2.2.9. ROZWÓJ GOSPODARCZY

W grudniu 2003 roku w Powiecie było zarejestrowanych 21 455 podmiotów gospodarczych. W ogólnej liczbie zdecydowanie dominującą rolę miały firmy handlowe i usługowe. Charakter podmiotów przedstawia tabela 14.

Tabela 14. Liczba firm zarejestrowanych w systemie REGON w grudniu 2006 r.

Rodzaj jednostki	Ilość jednostek
Ogółem	21 455
sektor prywatny	21 114
osoby fizyczne	17 786
Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej - spółdzielnie	58
Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej - spółki handlowe	938
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	174

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Pracujących w Powiecie w roku 2006 w wieku powyżej 15 lat było ponad 36,4 tys. osób. Od 2003 r. znacznie zmieniła się relacja osób pracujących do niepracujących. Na koniec III kwartału 2007 r. było to 5:1, przy stosunku 2:1 w 2003 r.

Tabela 15. Aktywność zawodowa mieszkańców Powiatu oraz podział na wybrane branże

Forma aktywności	ilość osób
pracujący	38 381
kobiety	17 865
sektor rolniczy	6 569
sektor przemysłowy	12 205
sektor usług rynkowych	10 572

sektor usług nierynkowych	7 035
stan bezrobotnych	11 823

Źródło: Bank Danych Regionalnych

2.2.10. BEZROBOCIE

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy na koniec września 2007 r. w Powiecie Wołomińskim zarejestrowanych było 7 443 bezrobotnych, w tym 3 840 kobiet.

Wskaźnik bezrobocia (stopa bezrobocia) wyliczony, jako stosunek liczby bezrobotnych do osób czynnych zawodowo wynosił dla Powiatu Wołomińskiego (rejonu działania Powiatowego Urzędu Pracy) wynosi 12 %. Wartości te należy porównać z danymi kraju i województwa, co prezentuje tabela 16.

Tabela 16. Stopa bezrobocia w Powiecie w stosunku do województwa i kraju

Stopa bezrobocia wrzesień 2007	
Krajowa	11,6%
Województwo Mazowieckie	9,5%
Powiat Wołomiński	12,0%

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Jak widać, wskaźnik bezrobocia dla Powiatu jest niewiele większy niż średni wskaźnik dla całego kraju. Większa różnica jest w odniesieniu do bezrobocia w województwie mazowieckim. Wynika to jednak z obecności Warszawy w województwie, która znacznie fałszuje wskaźnik dla tego obszaru. W marcu 2004 r. bezrobocie w Powiecie Wołomińskim wynosiło 23,8 %, spadek o blisko 12 punktów procentowych, wynika w dużej mierze z dobrej sytuacji gospodarczej Powiatu i województwa, oraz ogólnie dobrej koniunktury w kraju.

Tabela 17. Kształtowanie się stopy bezrobocia Powiatu w okresie marzec 2004 – wrzesień 2007

Rok	Stopa bezrobocia
03.2004	23,8%
2005	21,0%
2006	18,1%
09.2007	12,0%

Źródło: PUP Wołomin

Obserwując bezrobocie w Powiecie, widać wyraźne zmniejszenie grupy osób pozostających bez pracy. W grudniu 2004 r. było to 13 932 osoby, w 2006 r. w ewidencji zarejestrowanych było dwa tysiące osób mniej, natomiast na koniec trzeciego kwartału 2007 r. bez pracy pozostawało 7 443 osoby. Znacznie zmniejsza się udział procentowy osób uprawnionych do pobierania zasiłku, z 18,5% w 2004 r. do 12,4% w 2006 r. Poniższa tabela prezentuje liczbę bezrobotnych w poszczególnych gminach Powiatu i liczbę bezrobotnych z prawem do zasiłku.

Tabela 18. Bezrobotni w poszczególnych gminach, w latach 2004–2006

Gmina	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych			w tym z prawem do zasiłku dla bezrobotnych		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Wołomin	3 683	3 594	3 258	638	423	410
Zielonka	873	820	721	184	115	97
Ząbki	1 010	927	896	231	130	114
Marki	1 379	1 217	1 143	253	242	149
Radzymin	1 574	1 476	1 430	253	189	148
Dąbrówka	512	500	441	92	65	57
Kobyłka	1 137	1 079	998	231	127	144
Poświętne	470	431	381	81	60	47
Tłuszcz	1 660	1 488	1 289	306	153	151
Klembów	652	611	526	133	76	68
Jadów	694	589	527	136	71	63
Strachówka	288	251	213	43	23	18
RAZEM	13 932	12 983	11 823	2 581	1 674	1 466

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wołominie

Realne zmiany w liczbie osób pozostających bez pracy z uwzględnieniem podziału na wiek w marcu 2004 i we wrześniu 2007 r. przedstawia tabela 19.

Tabela 19. Bezrobotni w podziale wiekowym

Wiek	Bezrobotni 12.2004 r.	Bezrobotni 09.2007 r.
18 – 24	3 151	1 421
25 – 34	3 501	1 901

35 – 44	2 851	1 292
45 – 54	3 639	1 991
55 - 64	790	838

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wołominie

Wiek jest czynnikiem o średnim wpływie na poziom bezrobocia, najmniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby powyżej 55 roku życia. Spowodowane jest to faktem, iż wiele osób w tym wieku przechodzi na wcześniejszą emeryturę, a także faktem, iż kobiety przechodzą na emeryturę w wieku 60 lat, zatem zostają wyrejestrowane z ewidencji. Porównując zmiany w badanym okresie, można zauważyć, że we wszystkich grupach wiekowych bezrobocie zmalało. Wzrost zanotowano jedynie w grupie osób w wieku powyżej 55 lat.

Podobny podział, z punktu widzenia wykształcenia bezrobotnych przedstawia tabela 20.

Tabela 20. Bezrobotni w podziale wg wykształcenia

Wykształcenie	Bezrobotni w 12.2004 r.	Bezrobotni w 09.2007 r.
Wyższe	474	353
Policealne i średnie zawodowe	2 877	1 575
Średnie ogólnokształcące	926	732
Zasadnicze zawodowe	4 369	2 045
Podstawowe i niepełne podstawowe	5 286	2 738

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wołominie

Najwięcej osób pozostających bez pracy to osoby z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym, które w 2004 r. stanowiły prawie 70% wszystkich bezrobotnych w Powiecie. W 2007 r. udział ten zmniejszył się do około 63,7%. Niski poziom, lub brak wykształcenia osób bezrobotnych, jest jedną z największych barier jakie napotykają programy przeciwdziałania bezrobociu, gdyż wiele kursów i szkoleń, które zwiększają szanse bezrobotnych na rynku pracy wymaga od uczestników określonego poziomu wykształcenia.

Kolejnym czynnikiem mającym wpływ na poziom bezrobocia jest staż pracy posiadany przez osobę bezrobotną.

Tabela 21. Bezrobotni w podziale wg stażu pracy

Staż pracy ogółem	Bezrobotni 12.2004 r.	Bezrobotni 09.2007 r.
Do 1 roku	1 055	759
1 – 5	2 418	1 226

5 – 10	2 189	1 081
10 – 20	2 596	1 202
20 – 30	1 869	1 002
30 lat i więcej	271	223
Bez stażu	3 534	1 950

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wołominie

Najwięcej osób bezrobotnych jest w grupie osób nie posiadających stażu pracy, bądź posiadających krótki staż pracy – do 5 lat. W badanym okresie, bezrobotni w tych grupach stanowili ponad połowę wszystkich osób pozostających bez pracy. Najmniejsza grupa bezrobotnych to osoby o stażu powyżej 30 lat, na której liczebność wpływa fakt przechodzenia na wcześniejszą emeryturę.

Bezrobocie bada się także w oparciu o czas pozostawania bez pracy, co przedstawia poniższa tabela

Tabela 22. Bezrobotni w podziale wg czasu pozostawania bez pracy

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Bezrobotni w 12.2004 r.	Bezrobotni w 09.2007 r.
Do 1	910	805
1 – 3	1 492	1 141
3 – 6	1 589	902
6 – 12	2 624	1 162
12 – 24	2 676	1 036
Powyżej 24	4 641	2 397

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wołominie

Znaczny spadek liczby osób bezrobotnych zanotowano w każdej grupie osób pozostających bez pracy. W obydwu porównywanych okresach, największą grupę bezrobotnych stanowiły osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy, około 50% ogółu bezrobotnych. Im ktoś dłużej pozostaje bez pracy tym ma mniejsze szanse na jej zdobycie. Wpływa na to tzw. „syndrom bezrobotnego” czyli utracenie wiary w siebie i własne umiejętności w przedłużającym się okresie pozostawania bez pracy. Jest to dość niebezpieczne zjawisko, bowiem na jego podstawie rodzą się różne patologie społeczne, jak alkoholizm, trudności rodzinne, konflikty społeczne itp.

2.2.11. OŚWIATA I EDUKACJA

Na terenie Powiatu działa kilkadziesiąt jednostek oświatowych na poziomie nauczania od żłobka do liceum. Od 1 stycznia 1999 roku Powiat Wołomiński jest organem prowadzącym dla publicznych placówek oświatowych zlokalizowanych na terenie Powiatu. Wykaz publicznych i niepublicznych placówek oświatowych w Powiecie przedstawiono poniżej.

Tabela 23. Publiczne jednostki oświatowe w Powiecie

Gmina	Rodzaje placówek							Ogółem
	Liceum ogóln.	Liceum profilowane	ZSZ	Technikum	Szkoły specjalne	Domy dziecka	PPP	
Tłuszcz	1	1	1	1	-	-	1	5
Zielonka	1	1	-	1	-	-	1	4
Radzymin	1	1	1	1	-	-	-	4
Wołomin	1	2	1	3	1	-	1	9
Urle	1	-	-	-	-	-	-	1
Marki	-	-	-	-	1	-	-	1
Strachówka	-	-	-	-	-	1	-	1
Klembów	-	-	-	-	1	-	-	1
Razem	5	5	3	6	3	1	3	26

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wołominie

Tabela 24. Niepubliczne jednostki oświatowe w Powiecie.

Gmina	Rodzaje placówek						Ogółem
	LO	Szkoły Zasadnicze	Szkoły Podstawowe specjalne	Szkoły Zasadnicze Specjalne	Placówki opiekuńcze	Ogniska środowiskowe	
Klembów	-	-	-	-	1	-	1
Marki	1	-	1	1	2	2	7
Radzymin	-	1	-	-	-	3	4
Wołomin	-	-	-	-	1	4	5
Zielonka	-	-	-	-	-	2	2
Ogółem	1	1	1	1	4	9	19

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wołominie

Ponadto na obszarze działają 3 Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne: w Wołominie, Tłuszczu i Zielonce. Żadna z tych poradni nie dysponuje własnym lokalem, a wynajmowana baza lokalowa jest zbyt mała w stosunku do potrzeb. Wszystkie wyżej wymienione placówki oświatowo-wychowawcze wymagają bardzo kosztownych prac modernizacyjnych i napraw bieżących.

Problemem wymagającym szybkiego rozwiązania w gminach Powiatu Wołomińskiego jest dowożenie uczniów do szkół. Wciąż nie ma wystarczających środków finansowych na ten cel, niedostatecznie przedstawia się również ilość i jakość autobusów szkolnych.

Młodzież z Powiatu Wołomińskiego zdobywa wykształcenie również w licznych warszawskich szkołach średnich i ośrodkach akademickich. Szkoły wyższe na terenie Powiatu to Wyższa Szkoła Społeczno – Ekonomiczna w Warszawie ośrodek w Radzyminie, a także rozpoczynająca swoją działalność od października 2008 r. Wyższa Szkoła Współpracy Międzynarodowej i Regionalnej im. Zygmunta Glogera w Wołominie.

2.2.12. KULTURA I SPORT

Działalność kulturalna i sportowa w Powiecie prowadzona jest samodzielnie przez współpracujące ze sobą gminne ośrodki kultury, kluby sportowe i koła zainteresowań. W Powiecie Wołomińskim realizowane są różne pomysły w dziedzinie kultury. Poza dużą liczbą zabaw i konkursów dla dzieci i młodzieży szkolnej, jest też wiele cyklicznych wydarzeń, na które zaproszeni są wszyscy mieszkańcy Powiatu oraz goście odwiedzający region.

W sierpniu, z okazji zwycięstwa nad bolszewikami w roku 1920 na terenie gmin Radzymin, Wołomin, Zielonka, Kobyłka, Tłuszcz odbywa się wiele ogólnopolskich imprez, spotkań i festynów, mających upamiętnić zwycięstwo w bitwach pod Radzyminem i Ossowem. Do tradycji Zielonki na stałe wszedł zaś Maraton Teatralny, czyli przegląd amatorskich grup teatralnych naszego województwa. Odbywający się rokrocznie przegląd ocenia zawsze profesjonalne jury. Po naszej stronie Wisły to jedna z niewielu tego typu okazji do zapoznania się z wynikami pracy i dokonaniem młodego teatru.

W Tłuszczu odbywają się Biesiady z Książką. Zapraszani są na nie wydawcy, którzy prezentują swoje propozycje. Przyjeżdżają również pisarze, tłumacze, ilustratorzy, by opowiadać o swojej pracy i dorobku. Niezależnie zaś od pory roku bogatą tradycję ziemi tłuszczańskiej prezentuje Muzeum Ziemi Tłuszczańskiej. Muzeum zbiera eksponaty dokumentujące historię,

kulturę i etnografię regionu; popularyzuje regionalną twórczość, a także umożliwia mieszkańcom kontakt ze sztuką profesjonalną.

W Wołominie życie kulturalne animuje między innymi Ośrodek Dokumentacji Etnograficznej "Korozja i kolor". Jego galeria systematycznie organizuje wernisaże i wystawy etnograficzne, swoje ekspozycje miewają tu zarówno lokalni artyści i kolekcjonerzy, jak i wielcy artyści spoza Powiatu. Galeria jest doskonałym źródłem wiedzy o regionie. Mówiąc o Wołominie, nie można pominąć również "Domu nad łąkami", czyli Muzeum im. Zofii i Wacława Nałkowskich, które dostarcza lokalnej społeczności okazji do zetknięcia się z wielką sztuką. Oprócz ekspozycji stałej, muzeum ma dla wielbicieli sztuki nieustannie nowe propozycje kulturalne. Odbývają się tu koncerty, spotkania z artystami, wystawy, wieczory poetyckie i inne.

Życie kulturalne toczy się w Powiecie także wokół kina "Kultura", w którym poza projekcjami filmowych nowości, można obejrzeć koncerty i spektakle kabaretowe.

Ośrodki w Powiecie posiadają bogatą ofertę imprez i atrakcji sportowo-kulturalnych dla mieszkańców gmin i osób przyjezdnych. W poniższej tabeli przedstawiono wybrane imprezy kulturalne i sportowe odbywające się cyklicznie w Powiecie.

Tabela 25. Imprezy kulturalne i sportowe w Powiecie

Nazwa zadania	Główny organizator	Zasięg imprezy
Międzynarodowy Półmaraton Uliczny „Cud nad Wisłą”	Radzyński Ośrodek Kultury i Sportu	Międzynarodowy
Otwarte Mistrzostwa Polski Formacji Kawaleryjskich	Stowarzyszenie Miłośników Kawalerii im. 1 Pułku Ułanów Krechowieckich	Międzynarodowy
Międzynarodowy Wyścig Kolarski „Cud nad Wisłą” o puchar Ministra Obrony Narodowej	Radzyński Ośrodek Kultury i Sportu	Międzynarodowy
Obchody rocznicy Bitwy Warszawskiej (festyn na błoniach Ossowa)	Błonia w Ossowie	Ogólnopolski
Koncert Muzyki Polskiej	Urząd Miasta Zielonka	Ogólnopolski
Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego o Puchar Starosty Powiatu Wołomińskiego i Burmistrza Radzymina	Radzyński Ośrodek Kultury i Sportu	Ogólnopolski
Plenery Plastyczne – Urle	Stowarzyszenie Miłośników Urli	Ogólnopolski
Przegląd teatrów dziecięcych i	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w	Regionalny

młodzieżowych wychowanków szkół specjalnych „Misterium Bożonarodzeniowe” – KOLEDNICY	Markach	
Powiatowy Konkurs Muzyki Elektronicznej pod patronatem Starostwa Wołomińskiego	Miejski Ośrodek Kultury Ząbki	Regionalny
"Biesiady z książką"	Centrum Kultury, Tłuszcz	Regionalny
Powiatowy Konkurs Sprawności Ortograficznej DYKTANDO	Marecki Ośrodek Kultury, Marki	Regionalny
Program Animacji kulturalnej i Etnograficznej -CZUBAJOWIZNA	Stowarzyszenie WIATRARI KULTURY Wołomin	Regionalny
Ogólnopowiatowe Obchody rocznicy męczeńskiej śmierci ks. Jerzego Popiełuszki	Komitet Pamięci ks. Jerzego Popiełuszki, Ząbki	Regionalny
Powiatowe Spotkania Gombrowiczowskie	Miejski Dom Kultury, Wołomin	Regionalny
Spotkania Chórów „Echo”	Wołomińskie Towarzystwo Śpiewacze „Echo”	Regionalny
Ogólnopolski Konkurs Wojskowej Piosenki Marszowej	Radzyński Ośrodek Kultury i Sportu	Ogólnopolski
Powiatowy Konkurs „Cyprian Kamil Norwid – Poeta Naszej Ziemi”	Gminne Centrum Kultury, Dąbrówka	Regionalny
Plener plastyczny "Jadowskie Klimaty"	Gminny Ośrodek Kultury Jadów	Regionalny
Powiatowy Zlot Starych Motocykli	Ośrodek Dokumentacji Etnograficznej „Koroźja i Kolor”	Regionalny
Zlot Klubów Seniora działających przy Ośrodkach Kultury Powiatu Wołomińskiego	Teren strzelnicy Jednostki Wojskowej w Białobrzegach	Regionalny
Regionalny Przegląd Zespołów Artystycznych „Święto Pieśni Ludowej”	Centrum Kultury w Tłuszczu	Regionalny
„Konkurs wiedzy o Powiecie Wołomińskim w języku angielskim"	Eliminacje gminne – ośrodki kultury powiatu, finał – MOK Kobyłka	Regionalny
Ekspozycje stałe i czasowe. Sesja Historyczna – rocznica wybuchu II Wojny Światowej	Spółeczne Muzeum Ziemi Tłuszczańskiej	Regionalny
Powiatowy Amatorski Festiwal	MOK Kobyłka – przeglądy,	Regionalny

Muzyki Rockowo – Bluesowej „PROWINCJA”	Sala widowiskowa MDK Wołomin – finał	
Przeгляд Piosenki Turystycznej i Autorskiej "Dwukropek"	Gimnazjum Miejskie w Zielonce	Regionalny
Obchody rocznicowe powstania Kościuszkowskiego – Bitwa pod Kobyłką	MOK Kobyłka	Regionalny
Powiatowy Konkurs Literacki "Liryki o Niepodległej"	Eliminacje – gminne ośrodki kultury Powiatu Wołomińskiego, finał MOK Kobyłka	Regionalny
Maraton Teatralny w Zielonce	Ośrodek Kultury w Zielonce	Regionalny
Puchar Mazowsza Seniorów w Karate Kyokushin	Hala sportowa w Radzyminie	Wojewódzki
Międzynarodowa Gala Mistrzów w Karate Kyokushin	Hala sportowa w Radzyminie	Międzynarodowy
Rajd pieszo – rowerowy o charakterze edukacyjnym „Szlakiem 236 p.p. Legii Akademickiej”	17-km trasa z Warszawy Pragi przez Ząbki, Zielonkę, Kobyłkę, Turów do Ossowa	Wojewódzki

Źródło: Starostwo Powiatowe Wołominie.

2.2.13. ROZWÓJ TURYSTYCZNY POWIATU

Region Wołomiński posiada wybitne predyspozycje do rozwoju turystyki. Na graniczących z Zalewem Zegrzyńskim i rzeką Bug terenach gmin Radzymin i Dąbrówka znajdują się piękne lasy, łąki i rozlewiska pełne dzikich zwierząt i ptactwa. Nie są tam rzadkością dziki, sarny, bobry a nawet łosie. Zapleczem rekreacyjnym dla Warszawy są także gminy Poświętne, Strachówka i Jadów ze znanym letniskiem Urle. Dawniej bogactwem regionu były lasy.

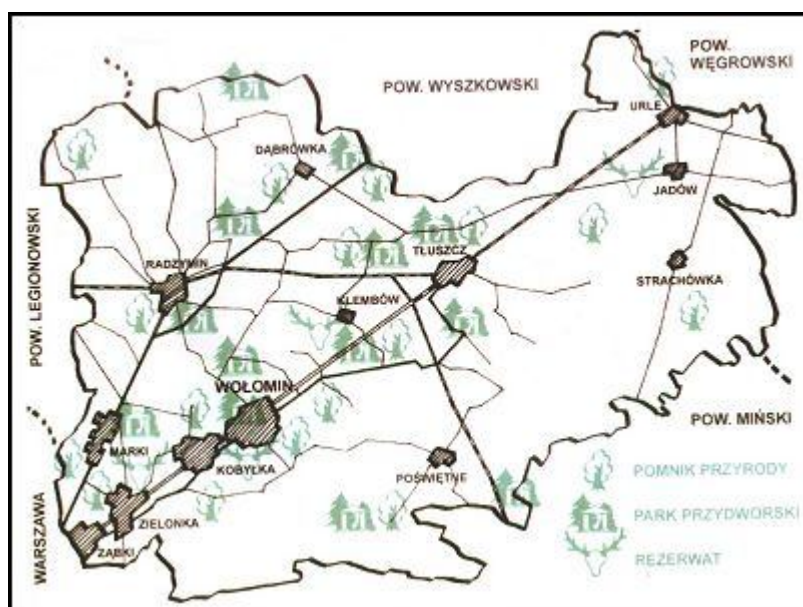
Dziś działalność proekologiczna zmierza do otoczenia opieką i wykorzystania na cele rekreacyjne części dawnych puszc: Słupeckiej, Kamienieckiej, Jadowskiej i Sulejowskiej z bogactwem flory i fauny. Duże tereny leśne, które w dużym stopniu stanowią 100-letnie bory sosnowe, urozmaicają wydmy. Tak przyrodniczo piękne są przede wszystkim środkowo - wschodnie tereny Powiatu. Znajdujące się tu gminy mają charakter typowo rolniczy, dzięki czemu zachowało się wiele nieskażonych terenów, czystych, obfitujących w ryby wód i lasów

różnorodnych gatunkowo. Przykładem są lasy gminy Klembów tworzące rezerwat Dębina, a także torfowiskowy rezerwat Śliże położony w gminie Jadów.

W północnej części Powiatu, w dolnym biegu Bugu leży Nadbużański Park Krajobrazowy. Obejmuje fragment doliny Narwi i Liwca oraz duże obszary leśne Puszczy Białej, Borów Łochowskich i Lasów Cezarowskich. Obszary nad Bugiem i Dolina Liwca zostały objęte ochroną w ramach sieci Natura 2000. Szereg atrakcji przyrodniczo – turystycznych przedstawia poniższa mapa.

Mapa 4. Atrakcje turystyczne i przyrodnicze Powiatu Wołomińskiego

Źródło: Dane Starostwa Powiatowego

Przez teren Powiatu przebiega wiele ścieżek i szlaków turystycznych i rekreacyjnych. Do najciekawszych należą:

I. Szlak czerwony - "Piesza obwodnica warszawska" – Wiedzie dookoła Warszawy a jej fragment na terenie Powiatu przebiega przez wschodni skraj Ząbek, Zielonkę i Strugę. Na terenie miasta jest kilkadziesiąt okazałych drzew, pomników przyrody. W większości są to dęby, niektóre z nich mają obwód przekraczający 400 cm. Z Zielonki szlak wiedzie do Strugi przez piękne tereny leśne i liczne wydmy. Wielką atrakcją tego odcinka trasy jest uroczysko i rezerwat Horowe Bagno z kilkoma zbiornikami wodnymi. Bogata roślinność wodna i torfowiska oraz liczne brzozy stwarzają niepowtarzalny krajobraz. Trasa jest niezwykle malownicza, wiedzie lasami, wydmami, a w ostatnim fragmencie wśród pól i łąk. Na trasie dwa skupiska dębów przy

leśniczówce i parkingu w pobliżu szosy Warszawa - Białystok oraz przy osadzie gajowego, gdzie w skupisku znajduje się 20 dębów.

II. Szlak zielony - "Krajoznawczy szlak przyrody i historii" - szlak prawie w całości przebiega przez teren Powiatu. Zaczyna się w Sierakowie koło Radzymina i biegnie przez Czarną Strugę, Strugę, Nadmę, Czarną, Kobyłkę, Ossów do Zielonki. Na trasie znajdują się ciekawe obiekty przyrodnicze: rezerваты Łęgi Czarnej Strugi, Puszcza Słupecka i Grabicz oraz wiele okazałych drzew - pomników przyrody. Na szlaku jest również wiele miejsc związanych z naszą historią. Na szlaku wędrówki jest kilka cennych zabytków architektury, wśród nich kościół w Kobyłce oraz „Dom nad łąkami”.

III. Szlak żółty - "Doliną Liwca" - szlak tylko w ostatniej części przebiega przez teren Powiatu. Jest bardzo malowniczy krajobrazowo. Piękna dolina Liwca od Kamieńczyka do Urli z nadrzecznymi skarpami, ciekawą roślinnością i budownictwem letniskowym zachęca do wędrówki. Można ją zacząć w Rybieniu pod Wyszkowem albo w Kamieńczyku. Z Rybienia szlak wiedzie do Skuszewa i dalej piaszczystą drogą wśród pól i lasów do Kamieńczyka.

Niemal w każdej gminie znajdują się ślady "Cudu nad Wisłą". To niewątpliwie najważniejsze miejsca pamięci w tym regionie. W Zielonce rozpoczynają się dwa, około trzykilometrowe szlaki turystyczne. Pierwszy wiedzie od stacji PKP "Zielonka" do pomnika "Rota", wystawionego ku czci harcerzy i mieszkańców rozstrzelanych przez hitlerowców w 1939 r. Drugi szlak rozpoczyna się także przy stacji kolejowej i prowadzi do obelisku "Na Kruczku" nad jeziorem Czarnym.

2.2.14. POMOC SPOŁECZNA

Zgodnie z podziałem zadań związanych z opieką społeczną Powiat Wołomiński zobowiązany został do realizowania zadań własnych i zleconych samorządowi. Powiat Wołomiński jako wyróżniająca się jednostka w regionie opracował i uchwalił Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, która pełni rolę dokumentu zarysowującego politykę społeczną na obszarze Powiatu. W ramach zadań własnych Powiatu, jednostki pomocy społecznej prowadzą następujące działania:

- zapewnienie, organizowanie i prowadzenie usług o określonym standardzie w domu pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, organizowanie mieszkań chronionych oraz kierowanie osób ubiegających się o przyjęcie do domu pomocy społecznej,
- realizowanie powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach,

- organizowanie i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych i zastępczych, a także terapii rodzinnej,
  - prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej,
  - zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców oraz dzieciom niedostosowanym społecznie, w szczególności poprzez prowadzenie i organizowanie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym ognisk wychowawczych, świetlic i klubów środowiskowych o zasięgu ponadgminnym dla dzieci i młodzieży, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie,
    - zapewnienie szkolenia i doskonalenia zawodowego kadr pomocy społecznej z terenu powiatu,
    - doradztwo metodyczne dla ośrodków pomocy społecznej i pracowników socjalnych,
    - pomoc w integracji ze środowiskiem osób opuszczających zakłady karne oraz niektóre rodzaje placówek opiekuńczo-wychowawczych, resocjalizacyjnych, zakłady dla nieletnich i rodziny zastępcze,
      - przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz pokrywanie wydatków związanych z kontynuowaniem nauki osobom opuszczającym niektóre typy placówek opiekuńczo-wychowawczych, schroniska, zakłady poprawcze, domy pomocy społecznej i rodziny zastępcze,
      - organizowanie opieki w rodzinach zastępczych oraz udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania zlecone Powiatowi. Jednostka realizuje zadania zlecone, którymi są:

- organizowanie i zapewnianie funkcjonowania powiatowych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- pomoc uchodźcom,
- utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie.

Pomoc społeczna udzielana jest w formie świadczeń niepieniężnych i w formie świadczeń pieniężnych dostosowanych do indywidualnych potrzeb i sytuacji osób wymagających pomocy. Można przyjąć, iż pomoc socjalna dla osób najbiedniejszych rośnie szybciej niż wskaźniki inflacyjne. Ogólna tendencja wydatków związanych z opieką społeczną jest jednoznacznie wzrostowa.

2.2.15. OPIEKA ZDROWOTNA

Działania w zakresie ochrony zdrowia mieszkańców Powiatu realizowane są poprzez:

- zakłady ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie, poradnie),
- zakład stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpital),
- apteki,
- prywatne gabinety działające w oparciu o umowę z NFZ,
- stacje pogotowia ratunkowego.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wołominie świadczy usługi dla mieszkańców na oddziałach:

- ratunkowym,
- chirurgii ogólnej,
- urazowo – ortopedycznym,
- wewnętrznym ze stacją dializ,
- pediatrycznym,
- ginekologiczno – położniczym,
- neonatologicznym,
- neurologicznym,
- intensywnej terapii,
- okulistycznym.

W Szpitalu działają także zakład bakteriologii, zakład diagnostyki obrazowej oraz zakład rehabilitacyjny. Regularnie prowadzone są akcje nieodpłatnych badań profilaktycznych. Ponadto realizowane są programy edukacji przedporodowej, opieki nad kobietami w ciąży niepowikłanej, przeddializacyjny, oraz rehabilitacyjny. W 2007 roku z usług SZP ZOZ skorzystało ponad 12 tys. mieszkańców Powiatu.

2.2.16. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Przez teren Powiatu Wołomińskiego przechodzi trasa WZ oraz trasa kolejowa. Powiat Wołomiński nie ma bezpośredniego kontaktu z granicą państwa tym niemniej przepływ ludności związany z granicą północną i wschodnią jest odczuwalny. Powoduje to gromadzenie się oraz przepływ anonimowej ludności, w tym członków zorganizowanych grup przestępczych z kraju i z zagranicy.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt. 15 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 ze zmianami) zadaniem własnym Powiatu jest zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli. Organ wykonawczy, jakim jest Zarząd Powiatu wykonuje to zadanie przy pomocy merytorycznych wydziałów Starostwa Powiatowego, powiatowych służb, inspekcji i straży (Straż Pożarna, Powiatowa Straż Rybacka).

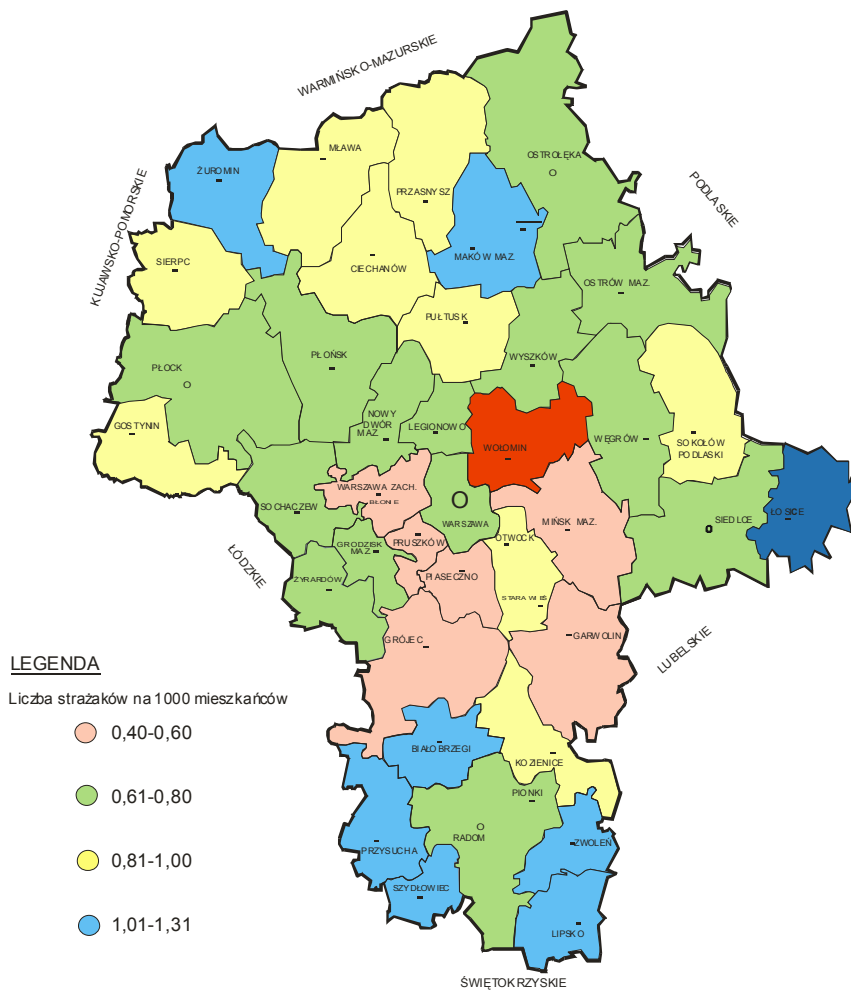
W Wołominie ma swą siedzibę Komenda Powiatowa Policji, która swoim zasięgiem działania obejmuje obszar całego Powiatu, współdziałając z 7 komisariatami w poszczególnych gminach. Działania Policji wspiera prokuratura rejonowa i Sąd Rejonowy w Wołominie.

W 1992 r. zgodnie z Ustawą z dnia 24 sierpnia 1991 r. została powołana Państwowa Straż Pożarna, w związku z czym zmienił się system podporządkowania jednostek zawodowych. Zawodowe Straże Pożarne zostały przekształcone w Jednostki Ratowniczo – Gaśnicze, zwiększył się zakres obowiązków i działań, a tym samym wzrosły wymagania stawiane ratownikom. W związku z nowymi zakresami działania położono szczególnie duży nacisk na szkolenie i doskonalenie zawodowe ratowników. Od stycznia 2000 r. ilość etatów została zwiększona do 66, zaś jej współczynnik przeliczeniowy na 1 000 mieszkańców wynosił 0,37. W styczniu 2008 r. ilość etatów wynosiła już 83 a współczynnik przeliczeniowy 0,40 , to i tak w dalszym ciągu jest jednym z najniższych w województwie i w kraju.

WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE

Liczba strażaków na 1000 mieszkańców

0,716 - średnia w województwie (zgodnie z limitem przyznanym etatów)

● KP PSP w Wołominie - 0,407 - najniższy wskaźnik

● KP PSP w Łosicach - 1,381 - najwyższy wskaźnik

Źródło: Informacja o działalności Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie w roku 2007

Działania PSP wspierają 42 jednostki ochotnicze rozrzuconych po całym Powiecie. Ich zestawienie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26. Jednostki OSP w Powiecie

Lp.	Nazwa	Gmina
1.	Ochotnicza Straż Pożarna w Chajętach	Dąbrówka
2.	Ochotnicza Straż Pożarna w Dąbrówce	Dąbrówka
3.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kuligowie	Dąbrówka
4.	Ochotnicza Straż Pożarna w Laskowie	Dąbrówka
5.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zaścieniach	Dąbrówka
6.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ślęzanach	Dąbrówka
7.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kołakowie	Dąbrówka
8.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ludwinowie	Dąbrówka
9.	Ochotnicza Straż Pożarna w Jadów	Jadów
10.	Ochotnicza Straż Pożarna w Myszadłach	Jadów
11.	Ochotnicza Straż Pożarna w Starowoli	Jadów
12.	Ochotnicza Straż Pożarna w Wólce Sulejowskiej	Jadów
13.	Ochotnicza Straż Pożarna w Dobczynie	Klembów
14.	Ochotnicza Straż Pożarna w Klembowie	Klembów
15.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kruszu	Klembów
16.	Ochotnicza Straż Pożarna w Roszczepie	Klembów
17.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kobylce	Kobyłka
18.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ossowie	Kobyłka
19.	Ochotnicza Straż Pożarna w Poświętnem	Poświętne
20.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ręczajach Nowych	Poświętne
21.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ręczajach Polskich	Poświętne
22.	Ochotnicza Straż Pożarna w Turzu	Poświętne
23.	Ochotnicza Straż Pożarna w Woli Ręczajskiej	Poświętne
24.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zabrańcu	Poświętne
25.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zawadach	Radzymin
26.	Ochotnicza Straż Pożarna w Załubicach Starych	Radzymin
27.	Ochotnicza Straż Pożarna w Mokrem	Radzymin
28.	Ochotnicza Straż Pożarna w Radzyminie	Radzymin
29.	Ochotnicza Straż Pożarna w Rudzie	Radzymin
30.	Ochotnicza Straż Pożarna w Boruczy	Starachówka
31.	Ochotnicza Straż Pożarna w Równem	Starachówka
32.	Ochotnicza Straż Pożarna w Strachówce	Starachówka
33.	Ochotnicza Straż Pożarna w Chrząszcu	Tłuszcz
34.	Ochotnicza Straż Pożarna w Jasienicy	Tłuszcz

35.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kozłach	Tłuszcz
36.	Ochotnicza Straż Pożarna w Tłuszczu	Tłuszcz
37.	Ochotnicza Straż Pożarna w Grabiu Starym	Wołomin
38.	Ochotnicza Straż Pożarna w Majdanie	Wołomin
39.	Ochotnicza Straż Pożarna w Wołominie	Wołomin
40.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zagościńcu	Wołomin
41.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ząbkach	Ząbki
42.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zielonce	Zielonka

Źródło: Sprawozdanie PSP za rok 2006

2.2.17. ANALIZA SWOT POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO WG STRATEGII ROZWOJU

Najważniejszym atutem Powiatu jest jego położenie geograficzne – w niedalekiej odległości od aglomeracji warszawskiej i komunikacyjnej (trasa WZ). Warunki te, wraz z istniejącymi dobrymi relacjami w zakresie współdziałania samorządów i biznesu oraz wysoką aktywnością społeczną i gospodarczą mieszkańców, stwarzają dla Powiatu możliwości wielokierunkowego rozwoju. Na terenie Powiatu występują duże obszary wolnych terenów inwestycyjnych głównie pod inwestycje przemysłowe co w połączeniu z planowanymi inwestycjami komunikacyjnymi i ułatwieniami dla przedsiębiorców, stwarza dobry grunt do pozyskania inwestorów zewnętrznych.

Główną słabością są problemy komunikacyjne na kierunku warszawskim i zły stan infrastruktury komunikacyjnej i technicznej w Powiecie. Występują też znaczne braki w propagowaniu i rozwoju agroturystyki.

Cały region charakteryzuje się znaczną atrakcyjnością inwestycyjną i turystyczną. Najbardziej istotną szansą rozwojową Powiatu jest korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne (w ramach aglomeracji warszawskiej i strefie jej oddziaływania) oraz walory przyrodnicze. Swoją szansę Powiat znajduje także w przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej i rozwoju współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej. Regionalny trend osadnictwa poza dużymi aglomeracjami miejskimi, daje znaczną szansę rozwoju Powiatu. Wzrasta wiedza przedsiębiorców o Unii Europejskiej i wzrasta zainteresowanie możliwościami uzyskania wsparcia z funduszy unijnych.

Głównym zagrożeniem zewnętrznym dla społeczności Powiatu wydają się być: zależność od koniunktury w województwie i w Polsce. Problemem jest brak dostatecznych środków na rozwój infrastruktury w regionie generującej miejsca pracy oraz ucieczka wykształconych

młodych ludzi z Powiatu. Zagrożeniem dla mieszkańców jest brak czytelnej polityki rozwoju państwa i masowy odpływ pracowników do wciąż lepiej płatnej pracy za granicą.

Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju Powiatu

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Młode społeczeństwo. • Bliskość Warszawy. • Atrakcyjne tereny pod inwestycje, tania ziemia. • Wykształceni, pracowici i kreatywni mieszkańcy. • Trasa WZ przechodząca przez Powiat. • Istniejące połączenie kolejowe do Warszawy. Wyremontowany szlak kolejowy. • Wysoki odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym i niski w wieku poprodukcyjnym. • Dobry dostęp do oświaty z ciekawymi kierunkami kształcenia. • Wysoki poziom miejscowej kultury oraz dostęp do ochrony zdrowia. • Wiele dóbr kultury o najwyższych walorach poznawczych. • Duża ilość terenów zielonych. • Duża ilość średnich i małych przedsiębiorstw, dobry stan rzemiosła. • Dobrze rozwinięty sport wyczynowy. • Dobrze rozbudowana infrastruktura telekomunikacyjna. • Skuteczność działania władz samorządowych. • Rozwinięta prasa lokalna. • Duży obszar Powiatu.	<ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczny rozwój infrastruktury technicznej. • Zły stan i niedostateczna jakość dróg, utrudniony dojazd samochodowy do Warszawy. • Brak dogodnych połączeń do miejscowości Powiatu. • Niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej. • Brak sal i boisk sportowych. • Znaczny stopień zanieczyszczenia środowiska naturalnego. • Mała powierzchnia obszarów chronionych. • Słabe rolnictwo, rozdrobniona produkcja, niska kategoria gleb. • Nierównomierne bezrobocie w ujęciu terytorialnym • Niedobory w organizacji czasu młodzieży i dzieci. • Słaby rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. • Szeroki zakres patologii społecznych. • Brak dostatecznych środków w budżetach samorządów. • Braki w równoważeniu rozwoju. • Wolne tempo rozwoju obszarów wiejskich.

Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju Powiatu

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Bliskość Warszawy. • Ogromne możliwości inwestycyjne w regionie. • Rozwój instytucji oświaty i nauki w regionie. • Centralne położenie Powiatu. • Poprawa koniunktury gospodarczej w regionie. • Atrakcyjność turystyczna regionu. • Rozwój sieci dróg. • Szeroka oferta instytucji finansowych w regionie. • Występowanie gorących, leczniczych wód podziemnych w regionie. • Możliwość pozyskania funduszy strukturalnych. • Obecność terenów wojskowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Słabnąca koniunktura gospodarcza w kraju. • Brak programu wspomagania przedsiębiorczości. • Braki w gospodarce odpadami i gospodarce leśnej. • Zanieczyszczenie ze strony zakładów produkcyjnych. • Niedostateczne przeciwdziałanie bezrobociu. • Słaba promocja regionu. • Niski stopień rozwoju turystyki w regionie. • Nieskuteczna polityka rolna państwa. • Niewykorzystanie środków pomocowych z UE.

2.2.18. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW POWIATU

Główne problemy rozwojowe Powiatu Wołomińskiego koncentrują się w ramach następujących obszarów:

- środowisko przyrodnicze,
- infrastruktura komunikacyjna i techniczna,
- mieszkańcy i jakość życia,
- zarządzanie Powiatem.

2.2.18.1. Środowisko przyrodnicze

Za jeden z podstawowych kierunków rozwoju Powiatu Wołomińskiego, zgodnego z założeniami polityki ekologicznej państwa, należy uznać tworzenie warunków pracy, w których postęp gospodarczy będzie uwzględniał zrównoważony rozwój uwzględniający stan środowiska

naturalnego. Rozwój przemysłu musi opierać się na planowaniu strategicznym, mającym podstawy w ocenie wpływu różnych przedsięwzięć na środowisko, poprawę zarządzania i kontroli procesów produkcyjnych, surowszych standardów jakościowych, stworzenia dostępu do informacji dla osób indywidualnych i organizacji pozarządowych. Powiat Wołomiński propaguje podejmowanie działań opartych na standardach ekologicznych zarówno w sferze badań, produkcji jak i metodach i systemach unieszkodliwiania odpadów.

Do najważniejszych problemów zaliczyć możemy:

- niski poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- brak kompleksowej gospodarki odpadami,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i gruntowych,
- emisje zanieczyszczeń przez przemysł ciężki.

W szerszym aspekcie występujące problemy środowiskowe mają negatywny wpływ na jakość życia całej społeczności lokalnej, zaburzają endogeniczny rozwój Powiatu oraz znacznie ograniczają atrakcyjność inwestycyjną jego obszaru dla podmiotów zewnętrznych.

2.2.18.2. Infrastruktura komunikacyjna i techniczna

Powiat Wołomiński posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg odpowiadającą strukturze zagospodarowania przestrzennego. Jednocześnie sieć ta charakteryzuje się złym stanem technicznym. Ponadto część ciągów drogowych nie posiada poboczy oraz chodników, zaś szerokość wybranych odcinków jezdni nie odpowiada przewidzianym dla nich normom szerokości. Szczególnym problemem jest drożność ciągów komunikacyjnych w kierunku Warszawy. Staje się ona niewystarczająca ze względu na rosnące potrzeby. Wzrasta liczba samochodów osobowych, przy braku działań mających na celu zwiększenie przepustowości dróg. Bieżące remonty modernizacyjne pozwalają jedynie na realizację ograniczonych zakresów rzeczowych dla wybranych zadań remontowych. Wykonywanie kompleksowych zadań obejmujących gruntowne remonty ciągów dróg połączone z robotami w pasie okołodrogowym nie jest możliwe bez uzyskania zewnętrznego wsparcia bądź też bez jednoczesnego odstąpienia od remontów na innych odcinkach. Najważniejszymi problemami z tej sfery są jednak:

- duże potrzeby w zakresie komunikacji drogowej i zbiorowej,
- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna,
- brak środków do realizacji zadań.

2.2.18.3. Mieszkańcy i jakość życia oraz zarządzanie powiatem

Na terenie Powiatu Wołomińskiego występuje szereg problemów w sferze społecznej. Zdecydowana większość z nich spowodowana jest trudną sytuacją materialną poszczególnych osób lub rodzin.

Zjawisko bezrobocia jest powszechne wśród ludzi młodych wchodzących na rynek pracy. Rozpoczynanie życia zawodowego od pozostawania na bezrobociu może wywoływać głębokie negatywne skutki w sferze społecznej, stąd też konieczne jest zwrócenie szczególnej uwagi na problem bezrobocia wśród tej grupy ludności.

Do najważniejszych problemów wpływających na jakość życia, zaliczyć można:

- o wskaźnik bezrobocia i jego zróżnicowanie przestrzenne (niski na terenach zachodnich, wysoki na wschodzie), stanowi poważne zagrożenie dla rozwoju społecznego Powiatu,
- o niedostateczne środki na utrzymanie infrastruktury ochrony zdrowia,
- o niedostateczny, podkreślany przez szeroką reprezentację społeczną, jest stan bezpieczeństwa publicznego mimo bardzo wysokiego wskaźnika wykrywalności ich przez organa ścigania.

Ważnym czynnikiem kształtującym jakość życia społeczności lokalnej jest poziom sprawności instytucjonalnej podmiotów publicznych. Zagadnienie to dotyczy w szczególności sprawności oraz jakości pracy administracji na poziomie powiatu, a także gmin. Z uwagi na istotny wpływ działań władzy samorządowej na kształtowanie ogólnego wizerunku Powiatu, konieczne jest stałe podnoszenie jakości usług publicznych oraz sprawności struktur instytucjonalnych. W celu dokładnego rozpoznania sytuacji społecznej i wyznaczenia istotnych kierunków działania w 2003 roku powstała „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołomińskiego – powiatowa strategia integracji i polityki społecznej”.

2.3. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Wołomińskiego

Zapewnienie zrównoważonego rozwoju Powiatu wymaga planowania strategicznego, które łączy problematykę społeczną, gospodarczą i przestrzenną. Dla sprostania tym wymogom i oczekiwaniom społeczności lokalnej opracowana została „Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2015 roku”. Powiat Wołomiński jest jednym z wyróżniających się inicjatywą i osiągnięciami regionów w województwie. Strategia stanowi podstawowy dokument decyzyjny kierujący działalność organów samorządu terytorialnego w dłuższych okresach czasu. Strategia rozwoju Powiatu to koncepcja systemowego działania, polegająca na: sformułowaniu

długookresowych celów rozwoju i ich modyfikacji w zależności od zmian zachodzących w otoczeniu, określaniu zasobów i środków niezbędnych do realizacji tych celów oraz sposobów postępowania zapewniających optymalne ich rozmieszczenie i wykorzystanie w celu elastycznego reagowania na wyzwania otoczenia i zapewnienia Powiatowi korzystnych warunków egzystencji i rozwoju. W powiązaniu z Planem Rozwoju Lokalnego, Programem Ochrony Środowiska i Planem Gospodarki Odpadami stanowi podstawę opracowania programów operacyjnych, przedsięwzięć rozwojowych i planów inwestycyjnych, w tym corocznych budżetów Powiatu.

„Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2015 roku” jest dokumentem otwartym, który powinien być uzupełniany o nowe treści, pomysły i sposoby rozwiązywania problemów. Uchwalenie strategii nie zamyka dalszych prac, lecz otwiera kolejną fazę polegającą na opracowaniu programów operacyjnych oraz weryfikację i aktualizację celów i priorytetów rozwoju.

2.4. Cele strategiczne rozwoju Powiatu Wołomińskiego

Strategia została opracowana w oparciu o konsultacje ze społecznością lokalną. Dotyczy to przede wszystkim etapu formułowania celów strategicznych oraz programów dochodzenia do nich. Zdefiniowane cele jak i diagnoza Powiatu zawierająca jego wielostronną charakterystykę, stanowiły podstawę do sformułowania misji Powiatu Wołomińskiego. Zapis misji Powiatu jest konsensusem osiągniętym w toku dyskusji i brzmi:

„Powiat Wołomiński to region o nowym wizerunku, kształtujący społeczeństwo obywatelskie w oparciu o dziedzictwo kulturowe i tradycję chrześcijańską, przyjazny osadnictwu, rekreacji i przedsiębiorczości, kładący szczególny nacisk na ochronę środowiska przyrodniczego i bezpieczeństwo obywateli”.

Przy opracowywaniu strategii przyjęto zasadę sześciu obszarów rozwojowych. Wyznaczono sześć celów strategicznych. Każdy z celów strategicznych opisano kilkoma celami szczegółowymi. W efekcie powstał plan działań zadań realizacyjnych, stanowiących główny element strategii.

Cel strategiczny 1. Otwarcie komunikacyjne Powiatu Wołomińskiego

- Poprawienie bezpieczeństwa komunikacji kolejowej oraz jakości jej usług.
- Poprawa komunikacji między miejscowościami.
- Poprawa połączeń drogowych z Warszawą.
- Budowa wschodniej obwodnicy Warszawy.

- Modernizacja drogi ekspresowej Warszawa – Białystok.
- Wykonanie połączenia z trasą A2 przez Sulejówek.
- Modernizacja drogi 634.
- Budowa tras szybkiego ruchu i obwodnic.
- Poprawa stanu dróg istniejących.
- Otwarcie na transport lotniczy.

Cel strategiczny 2. Przyspieszony rozwój przedsiębiorczości dla zwiększenia podaży miejsc pracy i poprawy finansów samorządów.

- Stworzenie dogodnych warunków dla inwestorów (wypracowanie form zachęt dla inwestorów).
- Współpraca z przedsiębiorcami przy zmianach planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego.
- Opracowanie programu rozwoju przedsiębiorczości.
- Wspieranie klubów biznesu (w skali Powiatu, doradztwa dla przedsiębiorców).
- Wypracowanie metodyki postępowania z firmami przechodzącymi kryzys.
- Wspieranie rozbudowy infrastruktury technicznej przeznaczonej dla sektora MSP.
- Uregulowanie stanu prawnego nieruchomości przeznaczonych pod inwestycje.
- Podjęcie współpracy międzynarodowej dla nawiązania kooperacji gospodarczej.
- Tworzenie ulg prawnych i podatkowych dla potencjalnych inwestorów.
- Powszechny dostęp bezrobotnych mieszkańców Powiatu do przekwalifikowania zawodowego.
- Wdrożenie lokalnego systemu poręczeń kredytowych.

Cel strategiczny 3. Wdrożenie norm ekorozwoju na terenie Powiatu.

- Opracowanie powiatowej Agendy 21.
- Wykonanie pełnej kanalizacji miast wraz z oczyszczalniami.
- Dokończenie inwestycji wodociągowych dla obszaru Powiatu.
- Wspomaganie budowy biooczyszczalni indywidualnych na wsi.
- Ciągła edukacja ekologiczna mieszkańców.
- Zaangażowanie młodzieży do działań proekologicznych.
- Wspomaganie zmiany systemu ogrzewania ekologicznego.
- Uświadomienie władz stołecznych zagrożeń ekologicznych dla Powiatu.
- Partycypacja władz okolicznych w przeciwdziałaniu degradacji środowiska naturalnego.
- Rozwiązanie problemu utylizacji odpadów.

o Rozwój związków między gminami Powiatu dla przeciwdziałania zagrożeniom ekologicznym.

Cel strategiczny 4. Podniesienie poziomu życia oraz integracja mieszkańców Powiatu.

- o Stworzenie warunków do wypoczynku i rozrywki.
- o Stworzenie planu przestrzennego zagospodarowania Powiatu na bazie propozycji gmin.
- o Przygotowanie kadry administracyjnej na bazie właściwie zorganizowanych szkół ponadgimnazjalnych.
- o Wspieranie tworzenia edukacji na poziomie wyższym w Powiecie.
- o Zagwarantowanie wszechstronnego wykształcenia młodzieży na terenie Powiatu przez atrakcyjną ofertę edukacyjną.
- o Zwiększenie nakładów na oświatę i edukację młodzieży.
- o Zwiększenie nakładów na opiekę zdrowotną i ułatwienie dostępu do wysokiej jakości świadczeń medycznych.
- o Rozwój bazy oświatowej.
- o Utworzenie szkolnictwa policealnego w tym dla dorosłych.
- o Wspieranie inicjatyw lokalnych w obszarze kultury, sportu, rekreacji itp.
- o Wspieranie kadry oświatowej, opieki społecznej i zdrowotnej.
- o Opracowanie koncepcji rozwoju budownictwa mieszkaniowego i osadnictwa.
- o Poprawa dostępności instytucji powiatowych dla mieszkańców.
- o Lepsze wykorzystanie funduszy pomocowych.
- o Lepsza koordynacja działań w związkach gmin, powiatów, województw itp.

Cel strategiczny 5. Tworzenie i intensywna promocja nowego wizerunku Powiatu.

- o Zatarcie stereotypu związanego z przestępczością zorganizowaną.
- o Opracowanie planu promocji Powiatu, w tym:
  - programu promocji wydarzeń kulturalnych mających miejsce w Powiecie,
  - wypracowanie założeń programowych oraz koncepcji realizacji imprez będących ofertą dla mieszkańców województwa i kraju,
  - opracowanie wspólnych dla Powiatu wydawnictw promocyjnych adresowanych do wybranych grup i sektorów odbiorczych,
  - wydanie informatora o Powiecie w kilku językach obcych,
  - promocja Powiatu na rynku warszawskim,
  - wykorzystanie osób publicznych dla promocji Powiatu.
- o Promocja atrakcyjności inwestycyjnej.

- Prowadzenie ogólnopolskiej i europejskiej promocji walorów kulturowych Powiatu.
- Oparcie nowego wizerunku Powiatu na bezpieczeństwie ludzi i mienia, a w tym:
  - dalszy rozwój grupy interwencyjnej policji,
  - zapewnienie bezpieczeństwa na kolei,
  - dążenie do optymalizacji zatrudnienia w policji,
  - monitoring miejsc zagrożonych.
- Rozwinięcie współpracy z innymi regionami w kraju i za granicą, w tym opracowanie katalogu rozwiązań stosowanych w regionach partnerskich z oceną możliwości ich zastosowania w Powiecie Wołomińskim.

Cel strategiczny 6. Rozwój rekreacji i turystyki połączonej z restrukturyzacją rolnictwa.

- Opracowanie koncepcji informacji turystycznej dla Powiatu.
- Opracowanie programu zarządzania turystyką.
- Opracowanie i wdrożenie programu rozwoju ścieżek pieszych i rowerowych oraz szlaków turystycznych i wodnych w regionie.
- Rozwój agroturystyki w ścisłej współpracy z gospodarstwami ekologicznymi.
- Budowa parkingów, kempingów, pól namiotowych i boisk sportowych.
- Stworzenie warunków dla rozwoju lecznictwa klimatycznego.
- Stworzenie zaplecza noclegowego.
- Wspieranie utworzenia bazy rekreacyjnej Powiatu nad Liwcem i Bugiem.
- Wspieranie specjalizacji w produkcji rolnej.
- Wspieranie doradztwa rolniczego.
- Wspieranie tworzenia się grup producenckich.
- Wykorzystanie możliwości metropolii warszawskiej jako rynku zbytu dla produkcji rolnej Powiatu.
- Rozwój przetwórstwa i przechowalnictwa owocowo-warzywnego.

ROZDZIAŁ 3.

CEL PLANU ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO

Celem powstania Planu Rozwoju Lokalnego jest wyznaczenie długofalowych kierunków społeczno-gospodarczego rozwoju Powiatu i sposobów ich realizacji. Plan ten odnosi się do inicjatyw, które będą aktualne w rozpoczętym okresie programowania, tj. co najmniej do roku 2013.

W procesie formułowania celów Planu Rozwoju Lokalnego uwzględniono uwarunkowania otoczenia zewnętrznego jak i wewnętrznego.

W rezultacie przeprowadzonych warsztatów z szerokim udziałem pracowników Starostwa Powiatowego oraz innych jednostek działających na terenie powiatu, radnych, przedstawicieli przedsiębiorstw, zdefiniowano cel strategiczny, a na jego bazie cztery cele cząstkowe Planu Rozwoju Lokalnego.

Bazując na zidentyfikowanych uwarunkowaniach rozwojowych (a więc posiadanych atutach oraz najistotniejszych brakach i problemach), sformułowane cele wytyczają główne kierunki rozwoju. Ich realizacja powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju Powiatu Wołomińskiego.

Główne cele strategiczne w sposób bezpośredni nawiązujące do strategii rozwoju.

Celem strategicznym Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego jest zapewnienie optymalnego rozwoju inicjatyw w wymiarze indywidualnym i zbiorowym (w sferze gospodarczej i społecznej), którego skutki mają być skierowane w pierwszej kolejności na tworzenie nowych miejsc pracy i zapewnienie jak najlepszych warunków życia jego mieszkańcom oraz poprawę stanu środowiska naturalnego.

Realizacja celu strategicznego odbywać się będzie poprzez osiągnięcie następujących celów cząstkowych:

- 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej.**
- 2. Budowa i modernizacja infrastruktury kubaturowej w zakresie administracji, edukacji, pomocy społecznej i ochrony zdrowia.**
- 3. Zapewnienie właściwych warunków do rozwoju turystyki, sportu i rekreacji.**
- 4. Budowa i modernizacja infrastruktury informatycznej.**

Cele Planu Rozwoju Lokalnego będą realizowane ze środków własnych Powiatu i ze środków krajowych. Czynione też będą starania o pozyskanie środków dostępnych w ramach programów współfinansowanych ze środków wspólnotowych. Dotychczasowe doświadczenia Powiatu Wołomińskiego jako beneficjenta funduszy unijnych w okresie programowania 2004–

2006 oraz przestrzeganie zasad obowiązujących przy pozyskiwaniu dotacji zewnętrznych, potwierdzają zdolność instytucjonalną Powiatu do prowadzenia procesu realizacji inwestycji zgodnie z wymaganiami prawnymi oraz celami strategicznymi i operacyjnymi.

3.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej

Realizacja tego celu wymaga działań w kierunku wzrostu konkurencyjności Powiatu. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez koncentrację środków na modernizację i rozbudowę dróg. W celu zapewnienia stałego wzrostu jakości życia oraz dostosowania do standardów unijnych niezbędne jest zwiększenie poziomu wydatków szczególnie, na inwestycje infrastrukturalne z zakresu komunikacji.

Cel będzie realizowany poprzez podjęcie następujących działań:

Działanie 1 – budowa i modernizacji dróg i ulic.

Działanie 2 – budowa i modernizacji skrzyżowań.

Działanie 3 – modernizacji mostów.

Działanie 4 – budowa i modernizacji ciągów pieszych.

Oczekiwane efekty. Zdecydowane polepszenie stanu dróg w Powiecie wraz ze zwiększeniem dostępności komunikacyjnej do większości miejscowości. Poprawa bezpieczeństwa na drogach. Polepszony będzie dostęp mieszkańców i przedsiębiorców do infrastruktury technicznej. Zwiększona zostanie atrakcyjność inwestycyjna i turystyczna Powiatu. Podniesiony zostanie standard życia mieszkańców.

3.2. Budowa i modernizacja infrastruktury kubaturowej w zakresie administracji, edukacji, pomocy społecznej i ochrony zdrowia

Cel będzie realizowany poprzez podjęcie następujących działań:

Działanie 1 – remonty reprezentacyjnych miejsc i budowli w Powiecie, w tym rozbudowy budynków użyteczności publicznej,

Działanie 2 – rozbudowa istniejących placówek oświatowych, ich termomodernizacja,

Działanie 3 – budowy nowych szkół,

Działanie 4 – modernizacje ośrodków pomocy społecznej i placówek zdrowotnych,

Działanie 5 – zakupy sprzętu medycznego,

Działanie 6 – stworzenie placówek wspierania edukacji i przedsiębiorczości.

Działanie 7 – budowa i modernizacja obiektów pomocy społecznej.

Oczekiwane efekty. Wynikiem tego działania będzie podniesienie jakości świadczenia usług przez jednostki administracji, ochrony zdrowia i pomocy społecznej na obszarze Powiatu. Znacznie polepszy się wizerunek Powiatu wśród osób przyjezdnych (inwestorów i turystów) i mieszkańców. Zmniejszą się koszty utrzymania obiektów. Inwestycje w zakresie pomocy społecznej powinny zapobiec rozszerzaniu się patologii społecznych. Podniesie się standard świadczonych usług przez placówki służby zdrowia.

3.3. Zapewnienie właściwych kierunków do rozwoju turystyki, sportu i rekreacji

Cel będzie realizowany poprzez podjęcie następujących działań:

Działanie 1 – modernizację istniejących obiektów zabytkowych,

Działanie 2 – budowę ogólnodostępnych boisk i obiektów sportowych,

Działanie 3 – budowę ścieżek rowerowych (ponad 240 km),

Działanie 4 – rozszerzenie oferty rekreacyjnej i turystycznej o system ścieżek rowerowych.

Oczekiwane efekty. W efekcie, podwyższeniu powinien ulec poziom edukacji sportowej młodzieży oraz zwiększyć się powinna dostępność mieszkańców do uprawiania sportu. Stworzona zostanie infrastruktura pozwalająca na rozwój turystyki rowerowej na terenie Powiatu. Znacznej poprawie ulegnie wizerunek Powiatu wśród osób przyjezdnych (inwestorów i turystów) oraz mieszkańców.

3.4. Budowa i modernizacja infrastruktury informatycznej

Cel będzie realizowany poprzez podjęcie następujących działań:

Działanie 1 – budowę sieci publicznego dostępu do internetu,

Działanie 2 – modernizację sieci komunikacyjnej i informatycznej w jednostkach administracji lokalnej,

Działanie 3 – stworzenie systemu obsługi mieszkańców przez internet.

Oczekiwane efekty. Umożliwiony zostanie dostęp do informacji dla wszystkich mieszkańców Powiatu. Zwiększą się ich szanse na rynku pracy i edukacji. Usprawniona zostanie praca jednostek administracyjnych. Pojawi się rozszerzona oferta urzędów dla mieszkańców przy sprawniejszej obsłudze.

ROZDZIAŁ 4.

**WIELOLETNI PLAN FINANSOWY -
ZAŁOŻENIA PROGNOSTYCZNE**

4.1. Cel opracowania prognoz finansowych

Proces długoterminowego planowania finansowego w jednostkach samorządowych pomaga określić ich możliwości inwestycyjne oraz zdolności do zaciągania i obsługi zobowiązań finansowych. Na proces planowania składa się analiza opcji finansowania i dostępnych opcji inwestycyjnych. Dzięki planowaniu finansowemu jednostka jest w stanie przewidzieć przyszłe konsekwencje obecnie podejmowanych decyzji, co pozwala na uniknięcie ewentualnych niespodzianek w przyszłości.

4.2. Metodyka opracowania prognoz finansowych

Wieloletni Plan Finansowy, jako średnioterminowa prognoza wolnych środków na inwestycje, ma stanowić pomoc przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych.

Należy zwrócić uwagę, że konstruowanie prognoz jest dodatkowo utrudnione przez to, że nie można w sposób dokładny przewidzieć w praktyce wszystkich skutków wywołanych wprowadzeniem nowej ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Pojęcie prognozy nie jest jednoznacznie zdefiniowane. Przyjęto, że prognoza powinna być sądem o następujących właściwościach:

- sformułowany z wykorzystaniem dorobku nauki,
- odnoszący się do określonego momentu czasu w przyszłości,
- podlegający empirycznej weryfikacji,
- niepewny, ale akceptowalny.

Budowa prognozy składa się z kilku etapów, przy czym w literaturze brak jest jednolitej konwencji. Można jedną wyodrębnić następujące etapy postępowania, które powinny być wykonywane w odpowiedniej kolejności:

1. jednoznaczne zdefiniowanie problemu prognostycznego,
2. zebranie danych historycznych,
3. analiza danych historycznych,
4. wybranie metody prognozowania,
5. postawienie prognozy,
6. ocena trafności prognozy.

4.3. Dane historyczne

W pracy wykorzystano dane dotyczące kształtowania się poszczególnych kategorii dochodów i wydatków budżetowych w latach 2003 - 2008¹.

Analiza danych historycznych

„Podstawą budowy prognoz jest poprawnie przeprowadzona diagnoza badanej rzeczywistości, czyli stwierdzenie przeszłego oraz faktycznego (teraźniejszego) stanu prognozowanych zjawisk”², dlatego też, każda z kategorii dochodów i wydatków została przeanalizowana oddzielnie.

Pierwszym etapem analizy było przedstawienie historycznych danych. W kolejnym etapie porównywano dynamikę danych ze wskaźnikiem wzrostu ogólnego poziomu cen.

Starano się także znaleźć czynniki mogące mieć wpływ na kształtowanie się poszczególnych kategorii.

4.4. Metodyka prognozowania

Niestety, z uwagi na niewielki materiał statystyczny, ograniczony małą liczbą obserwacji, nie można zastosować żadnych metod ekonometrycznych. Z tej samej przyczyny w analizie nie używa się żadnych średnich i innych miar statystycznych.

Do prognozowania użyto rozbudowanej metody Naive forecast (metoda naiwna). Naive forecast stosuje się w sytuacjach, gdy brak jest możliwości użycia innych metod lub użycie tych metod skazane jest na niepowodzenie, choćby z powodu dużej losowości obserwacji. Metody naiwne są proste, przez to łatwe i szybkie w użyciu³. Najprostsza metoda naiwna zakłada, że prognozowana wielkość zjawiska w okresie lub momencie t będzie taka sama jak ostatnio zaobserwowana wartość. Formalnie można to zapisać następująco:

$$y_t^* = y_{t-1}$$

gdzie:

y_t^* - prognoza zmiennej Y na moment t ,

---

¹ Dane finansowe na rok 2008 według planu na dzień 28 marca 2008 r.

² *Prognozowanie gospodarcze. Metody, modele, zastosowania, przykłady*, red. nauk. E. Nowak, Warszawa 1998, s. 32.

³ *Prognozowanie gospodarcze. Metody i zastosowania*, red. nauk. M. Cieślak, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 67-70.

y_{t-1} - wartość zmiennej prognozowanej w momencie t-1.

Jeżeli prognozowana zmienna charakteryzuje się istnieniem tendencji do wzrostu (spadku), to do prognozowania można użyć metody, która zakłada, że wartość prognozowanej zmiennej wzrośnie (spadnie) w momencie lub okresie prognozy o określony procent w momencie lub okresie poprzednim. Formalnie można to zapisać następująco:

$$y_t^* = (1 + c) \cdot y_{t-1}$$

gdzie:

c - wskaźnik wzrostu (spadku).

W niniejszej pracy do prognozowania, wykorzystano program GFAM. Zawarta w programie GFAM metoda prognozowania jest rozszerzoną wersją przytoczonych wyżej metod naiwnych. Program GFAM umożliwia budowanie prognozy w oparciu o stały wskaźnik wzrostu (spadku) lub jako funkcję inflacji i PKB. Jeśli wybierzemy stały wskaźnik wzrostu (spadku), to formalny zapis wygląda identycznie jak równanie wyżej.

Jeżeli nie zdecydujemy się na prognozowanie w oparciu o stały wskaźnik wzrostu (spadku), to prognozę możemy uzależnić od wag stojących przy inflacji i wskaźniku wzrostu PKB. Formalnie można to zapisać następująco:

$$y_t^* = y_{t-1} \cdot [1 + CPI_{t-1} \cdot W(cpi)] \cdot [1 + PKB_t \cdot W(pkb)]$$

gdzie:

CPI_{t-1} - wskaźnik inflacji w momencie t-1,

$W(cpi)$ - waga inflacji,

PKB_t - wzrost PKB w momencie t,

$W(pkb)$ - waga PKB.

Wielkość wag została wyznaczona na podstawie historycznego kształtowania się danych w cenach stałych i bieżących, zaobserwowanej dynamiki w cenach bieżących i dynamiki cen, a także opinii opartych na intuicji i doświadczeniu.

4.5. Trafność prognozy

Oceny trafności prognozy dokonać można dopiero po upływie okresu, na który prognoza była stawiana, w sytuacji, gdy znane będą faktyczne realizacje prognozowanych wielkości.

4.6. Zasady gospodarki finansowej Jednostek Samorządu Terytorialnego

Podstawę prawną gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego stanowią :

- ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego 3 (Dz. U. Nr 150, poz. 983 z późn. zm.).

Określają one

- źródła dochodów oraz zasady ustalania i gromadzenia tych dochodów,
- zasady ustalania i przekazywania subwencji ogólnej oraz dotacji celowych z budżetu państwa.

Źródła dochodów zostały sklasyfikowane zgodnie z Konstytucją RP:

- dochody własne,
- subwencja ogólna,
- dotacje celowe z budżetu państwa.

Dochodami JST mogą być także środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi, środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz inne środki określone w odrębnych przepisach.

4.7. Założenia przyjęte do prognozy części finansowej Planu Rozwoju Lokalnego na lata 2008 - 2015

4.7.1. CZYNNIKI MAJĄCE WPŁYW NA GOSPODARKĘ BUDŻETOWĄ I FINANSE

Dochody jednostek samorządu terytorialnego w okresie analizy będą zależały od wielu czynników, które można podzielić na dwie kategorie:

- czynniki wewnętrzne, na które jednostka ma wpływ,
- czynniki zewnętrzne, na które jednostka nie ma wpływu.

Do czynników wewnętrznych należy przede wszystkim baza podatkowa JST.

Czynniki zewnętrzne to przede wszystkim regulacje prawne obowiązujące samorządy. Są to np.:

- ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- ustawa o finansach publicznych (w szczególności limity zadłużenia oraz wydatków na obsługę długu),

Inne zewnętrzne czynniki mogące wpłynąć na sytuację finansową i gospodarczą to lokalne potrzeby społeczne i uwarunkowania gospodarcze regionu.

Istotnym czynnikiem o charakterze zewnętrznym o ogromnym wpływie na finanse Powiatu jest ogólna sytuacja gospodarcza kraju.

4.7.2. INFLACJA

Z analizy głównych źródeł dochodów i wydatków wynika, iż w dużej mierze wielkości te zmieniają się pod wpływem inflacji.

Proces dezinflacji zapoczątkowany w gospodarce polskiej w 1991 r. i kontynuowany, dzięki prowadzonej polityce fiskalnej i monetarnej, przez kolejne lata doprowadził do ograniczenia dynamiki cen z poziomu 585,8% w 1990 r. do 0,8% w 2003 r. W latach 2003- 2006 inflacja stopniowo rosła ale utrzymywała się na stosunkowo niskim poziomie w granicach od 1,2 do 2 % .Począwszy od połowy roku 2007 inflacja zaczyna rosnać i na koniec roku przyjmuje wartość 4 %.

Z tego punktu widzenia oraz opierając się na opiniach ekspertów szacuje się , że prognozowany na ten okres wzrost cen w Polsce będzie utrzymywał się w granicach 4% - 5% .

Na tej podstawie przyjęto , że inflacja w latach 2008 – 2015 będzie wynosiła jak w tabeli 27.

Tabela 27. Prognozowana średnioroczna inflacja na lata 2005 - 2013

2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
5,0%	5,0%	5,0%	5,0%	4,5%	4,5%	4,5%	4,0%

Źródło: Inwest Consulting S.A.

4.7.3. PRODUKT KRAJOWY BRUTTO

Analiza kształtowania się dochodów pochodzących z tytułu udziałów powiatu w podatkach dochodowych od osób fizycznych i prawnych stanowiących dochód budżetu państwa wykazała, że jednym z czynników mogącym mieć wpływ na dochody z tego tytułu jest wzrost Produktu Krajowego

Dynamika wzrostu gospodarczego w krótkim okresie może odchyłać się od długofalowej ścieżki wzrostu gospodarczego, zarówno poniżej, jak też powyżej jej poziomu. Oczekiwania konsumentów i inwestorów oraz sytuacja gospodarcza u naszych głównych partnerów handlowych decyduje o kierunku i sile odchylania się wzrostu gospodarczego od długofalowej tendencji.

Na podstawie przytoczonych informacji przyjęto ostrożną prognozę PKB na lata 2008 – 2015 na poziomie 5,5%.

4.8. Rodzaje ryzyka towarzyszącego funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego

W trakcie realizacji długoterminowego planu finansowego na lata 2008 - 2015 należy uwzględnić możliwe wystąpienie zagrożeń utrudniających osiągnięcie zamierzonych celów. Zagrożenia te generują ryzyka towarzyszące funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego.

Ryzyko istotnej zmiany politycznej w organach powiatu

Radni - członkowie podstawowego organu stanowiącego powiatu - wybierani są w wyborach powszechnych przez wszystkich mieszkańców powiatu. Dlatego też na decyzje ekonomiczne oraz finansowe podejmowane przez jednostkę mogą wpływać czynniki polityczne i społeczne.

Ryzyko pogorszenia sytuacji samorządów na skutek zwiększenia ich zadań

Realizacja nowych zadań wiąże się ze zwiększonymi nakładami środków finansowych na bieżące funkcjonowanie. W ślad za nowymi zadaniami powinny być przekazywane środki na ich finansowanie. Jak pokazuje praktyka bardzo często wydatki na przekazywane zadania są niedoszacowanie przez państwo. Przykładem jest wprowadzenie nowego systemu wynagradzania nauczycieli wynikającego ze znowelizowanej ustawy „Karta Nauczyciela”, które miało szczególny wpływ na sytuację finansową jednostek samorządu terytorialnego w 2000 roku. Okazało się, iż zaplanowane w części oświatowej subwencji ogólnej środki na wdrożenie nowego systemu wynagradzania nauczycieli były niewystarczające w stosunku do faktycznych potrzeb wynikających ze znowelizowanej w 2000 roku ustawy „Karta Nauczyciela”. W efekcie jednostki podejmują się dofinansowania nowych zadań kosztem ograniczenia wydatków na inne dziedziny działalności lub też zaciągając dodatkowe zobowiązania.

Ryzyko instytucjonalne

Związane jest z możliwością wprowadzenia zmian regulacji prawnych i podatkowych mających bezpośredni wpływ na kształtowanie się poziomu dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

Ryzyko niestabilności gospodarczej i politycznej

Wiąże się z pogorszeniem ogólnej sytuacji gospodarczej kraju lub regionu, wzrostu inflacji oraz bezrobocia. W rezultacie zjawiska te wpływają na dochody czerpane z podatków i opłat.

Ryzyko braku zakładanych źródeł finansowania

Występuje w przypadku finansowania długookresowych inwestycji środkami obcymi np. z funduszy pomocowych.

Ryzyko przeszacowania dochodów budżetu

Przygotowywanie budżetu od strony dochodów może opierać się na zbyt optymistycznych założeniach (np. co do wpływów z tytułu sprzedaży mienia). W rezultacie niższe wpływy przy ustalonych wyższych wydatkach skutkują powstaniem deficytu budżetowego, co może doprowadzić do zaburzeń płynności.

Ryzyko nadzwyczajnego zwiększenia wydatków budżetu

Jednostki tworzą rezerwy na nieprzewidziane w budżecie wydatki. Może się okazać, że wystąpi nieplanowany wzrost wydatków przekraczający poziom utworzonej rezerwy (np. związanych z klęską żywiołową). Wówczas pokrycie tych wydatków może nastąpić poprzez zmniejszenie innych wydatków lub też zwiększenie zadłużenia.

Ryzyko kursowe

Występuje w przypadku jednostek, które zaciągnęły zobowiązania indeksowane do walut obcych.

Ryzyko stóp procentowych

Obligacje i kredyty oprocentowane są według zmiennej stawki związanej z rentownością 52-tygodniowych bonów skarbowych lub według zmiennej stawki WIBOR, które zmieniają się zarówno w ciągu każdego roku, jak i w poszczególnych latach.

Na ustalenie rentowności bonów skarbowych i wielkości stawek WIBOR pośredni wpływ ma poziom inflacji, dlatego też samorząd powinien wziąć pod uwagę ryzyko związane ze zmianami inflacyjnymi. Zmniejszenie poziomu inflacji powodować może zmniejszenie poziomu rentowności bonów skarbowych i WIBOR-u, i tym samym będzie wywierać wpływ na poziom obsługi zadłużenia.

Inne ryzyka związane ze specyfiką konkretnej jednostki samorządu terytorialnego

4.9. Wynik budżetów Powiatu Wołomińskiego

W latach 2004 - 2007 zanotowano deficyt budżetowy w wysokości odpowiednio – 2 190 196 PLN, oraz nadwyżkę w wysokości odpowiednio 223 631 PLN, 831 934 PLN, 450 362 PLN.

W 2004 roku deficyt stanowił 3,7% zrealizowanych dochodów, w roku 2005 nadwyżka wyniosła 0,3%, w roku 2006 roku nadwyżka wyniosła 1,07 % dochodów, a w roku 2007 osiągnęła 0,5% dochodów jednostki.

**Tabela 28. Dane dotyczące wyników Powiatu Wołomińskiego w latach 2004 – 2007
(dane w PLN)**

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
	w PLN			
DOCHODY OGÓŁEM	57 964 870	71 415 370	77 036 157	91 585 599
WYDATKI OGÓŁEM	60 155 066	71 191 739	76 204 223	91 135 238
WYNIK	-2 190 196	223 631	831 934	450 361
FINANSOWANIE	2 871 418	1 211 367	4 251 094	6 518 098
Przychody ogółem	5 238 266	6 402 200	7 483 929	10 845 546
z tego:				
kredyty bankowe i pożyczki	1 220 692	1 720 978	3 636 027	2 651 753
spląty pożyczek udzielonych	0	0	0	0
nadwyżka z lat ubiegłych	0	0	0	0
papiery wartościowe	0	0	0	0
obligacje j.s.t. oraz związków komunal.	4 000 000	4 000 000	0	0
prywatyzacja majątku j.s.t.	0	0	0	0
c.d. Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
	w PLN			
inne źródła	267 113	6 81 222	3 847 902	5 083 783
Rozchody ogółem	2 616 657	2 779 234	3 232 835	4 327 438
z tego:				
spląty kredytów	2 614 773	2 777 931	3 232 835	3 727 438
pożyczki (udzielone)	0	0	0	0
lokaty w bankach	0	0	0	0
wykup papierów wartościowych	0	0	0	0
wykup obligacji samorządowych	0	0	0	600 000
inne cele	1 884	1 303	0	0

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów Powiatu za lata 2004 – 2007.

4.10. Wolne środki Powiatu Wołomińskiego

Dla potrzeb oceny siły finansowej j.s.t. stosuje się kategorię „wolnych środków”, która obejmuje dochody ogółem pomniejszone o dotacje na inwestycje oraz o wydatki bieżące (bez wydatków na obsługę długu i wydatków z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji).

Wysokość wolnych środków wskazuje na zdolność j.s.t. do regulowania zobowiązań wynikających z zaciągniętych kredytów i pożyczek, a więc do spląty rat kapitałowych i odsetek, a także na zdolność do samodzielnego finansowania inwestycji.

Tabela 29. Wolne środki Powiatu Wołomińskiego w latach 2004 – 2007 (dane w PLN)

Lp.	Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
		w złotych			
1.	DOCHODY OGÓŁEM	57 964 870	71 415 370	77 036 157	91 585 599
2.	DOTACJE NA INWESTYCJE	1 609 266	4 802 229	5 052 102	6 544 976
3.	WYDATKI BIEŻĄCE	52 595 691	58 707 189	64 206 945	72 783 542
4.	WYDATKI NA OBSŁUGĘ DŁUGU	855 542	1 104 104	838 725	788 351
5.	WOLNE ŚRODKI [1-2-3+4]	4 615 455	9 010 056	8 615 835	13 045 423

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów Powiatu za lata 2004 – 2007.

W latach 2004 – 2007 poziom wolnych środków kształtował się na poziomie od około 3,7 mln do 12,2 mln PLN.

Kwota, którą Powiat mógł w 2004 roku przeznaczyć na pokrycie wydatków na spłatę zadłużenia (odsetki + kapitał od zaciągniętych kredytów, pożyczek czy wyemitowanych obligacji), a następnie na realizację inwestycji wyniosła 4 615 455 PLN, co stanowiło 8,2% dochodów (bez uwzględnienia dotacji i środków pozabudżetowych na inwestycje) jakie Powiat otrzymał w tym okresie.

W 2005 roku wielkość wolnych środków wyniosła 9 010 056 PLN, co stanowiło 13,5% dochodów (bez uwzględnienia dotacji i środków pozabudżetowych na inwestycje) otrzymanych przez Powiat.

Kwota wolnych środków wygospodarowanych w 2005 roku była wyższa o 95,2 % w porównaniu ze środkami wygospodarowanymi w 2004 roku.

W 2006 roku nadwyżka wolnych środków wyniosła 8 615 835 PLN, co stanowiło 12 % dochodów uzyskanych (bez uwzględnienia dotacji i środków pozabudżetowych na inwestycje) przez Powiat. Na rok 2007 Powiat dysponował kwotą wolnych środków w wysokości 13 045 423 PLN wolnych środków co stanowiło 16,6 % dochodów uzyskanych (bez uwzględnienia dotacji i środków pozabudżetowych na inwestycje) przez Powiat.

ROZDZIAŁ 5.

**WIELOLETNI PLAN FINANSOWY – PROGNOZY BUDŻETOWE NA
LATA 2008 - 2015**

5.1. Dochody

Zgodnie z art. 4 i art. 7 Ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z dnia 13 listopada 2003 r. (z późn zmianami) źródłami dochodów powiatu są:

1. wpływy z opłat stanowiących dochody powiatu, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów,
2. dochody uzyskiwane przez powiatowe jednostki budżetowe powiatu oraz wpłaty od powiatowych zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych powiatowych jednostek budżetowych,
3. dochody z majątku powiatu,
4. spadki, zapisy i darowizny na rzecz powiatu,
5. dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach,
6. 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej,
7. odsetki od pożyczek udzielanych przez powiat, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej,
8. odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody powiatu,
9. odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych powiatu, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej,
10. dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego,
11. inne dochody należne powiatowi na podstawie odrębnych przepisów,
12. udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze powiatu wynosi 10,25% ,
13. udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych od podatników tego podatku, posiadających siedzibę na obszarze powiatu wynosi 1,40%,
14. subwencja ogólna składająca się z części:
  - wyrównawczej,
  - równoważącej,
15. subwencja oświatowa,
16. dochodami powiatu mogą być dotacje celowe z budżetu państwa na:
  - zadania z zakresu administracji rządowej oraz na inne zadania zlecone ustawami,
  - zadania realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego na mocy porozumień zawartych z organami administracji rządowej,

- usuwanie bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, skutków powodzi i osuwisk ziemnych oraz skutków innych klęsk żywiołowych,
- finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych,
- realizację zadań wynikających z umów międzynarodowych,

17. dochodami powiatu są dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań straży i inspekcji, o których mowa w ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.⁴⁾),

18. dochodami powiatu mogą być środki z funduszy celowych, pozyskiwane na podstawie odrębnych przepisów.

Prognoza dochodów na lata 2008 – 2015 została oparta o Ustawę o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z dnia 13 listopada 2003 r oraz o strategię zarządzania finansami Powiatu.

Poniższa tabela przedstawia projekcje dochodów budżetowych na lata prognozowania. Założenia dla roku 2008 są zgodne z budżetem Powiatu Wołomińskiego na dzień 28 marca 2008 roku.

---

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 200, poz. 1688 i Nr 214, poz. 1806 oraz z 2003 r. Nr 162, poz. 1568.

Tabela 30. Projekcje dochodów budżetowych w latach 2008-2015 (dane w PLN)

DOCHODY	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dochody z opłat	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Wpływy z opłaty komunikacyjnej	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Udział w podatkach budżetu państwa	37 765 376	41 661 211	44 241 080	45 640 618	47 827 228	48 801 643	49 464 266	49 844 946
Udział w podatku dochodowym od osób fizycznych	36 552 976	40 372 401	42 920 430	44 285 896	46 456 480	47 414 070	48 058 801	48 400 680
Udział w podatku dochodowym od osób prawnych	1 212 400	1 288 809	1 320 650	1 354 722	1 370 748	1 387 574	1 405 465	1 444 265
Dochody z majątku powiatu	212 189	216 433	220 761	225 177	229 680	234 274	238 959	243 738
Dzierżawa, najem, czynsz, leasing	212 189	216 433	220 761	225 177	229 680	234 274	238 959	243 738
Odsetki od środków na rachunkach bankowych	250 820	268 766	285 690	303 710	322 835	343 835	364 700	387 587
Pozostałe dochody	4 527 279	4 909 769	4 516 684	4 752 589	5 115 273	5 106 646	5 231 793	5 690 325
Wpływy z usług	3 482 797	3 749 422	3 645 631	3 970 401	4 321 526	4 500 898	4 813 573	5 259 156
Różne opłaty (040,059,069)	283 819	299 657	199 936	150 226	100 507	100 778	101 051	101 813
Inne dochody	760 663	860 690	671 117	631 962	693 240	504 970	317 169	329 855
Subwencje z budżetu państwa	23 831 691	23 924 811	23 733 034	23 482 724	23 232 071	23 106 206	22 982 526	22 859 081
Subwencja wyrównawcza	343 551	344 410	345 375	346 378	347 348	348 286	349 227	350 136
Subwencja oświatowa	22 889 329	22 974 089	22 773 568	22 514 315	22 254 711	22 119 889	21 987 147	21 854 633
Subwencja równoważąca	598 811	606 312	614 091	622 032	630 012	638 031	646 153	654 812
Dotacje celowe z budżetu państwa	13 512 304	13 578 550	13 411 442	13 313 804	13 328 767	13 155 134	13 181 533	13 218 477
Zadania zlecone i powierzone	11 549 584	11 792 296	11 785 788	11 834 311	11 982 294	11 929 721	12 066 296	12 203 509
Zadania własne powiatu	1 962 720	1 786 254	1 625 654	1 479 493	1 346 473	1 225 413	1 115 237	1 014 967
Środki na dofinans. zadań powiatu ze źródeł pozabudżetowych (f.c.,j.s.t.)	1 213 599	1 367 756	1 367 756	1 367 756	1 367 756	1 367 756	1 367 756	1 367 756
Środki na inwestycje	4 857 380	0	0	0	0	0	0	0
z budżetu państwa (dotacje)	40 000	0	0	0	0	0	0	0
ze źródeł pozabudżetowych	4 817 380	0	0	0	0	0	0	0
DOCHODY RAZEM	91 170 638	90 927 295	92 776 295	94 086 378	96 423 610	97 114 789	97 831 533	98 611 910

Źródło: Opracowanie Starostwa Powiatowego

5.2. Wydatki

Wydatki Powiatu Wołomińskiego związane są z realizacją podstawowych zadań, do których należą zgodnie z art. 4 ustawy o samorządzie powiatowym, zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie:

- ◆ edukacji publicznej,
- ◆ promocji i ochrony zdrowia,
- ◆ pomocy społecznej,
- ◆ polityki pro rodzinnej,
- ◆ wspierania osób niepełnosprawnych,
- ◆ transportu zbiorowego i dróg publicznych,
- ◆ kultury i ochrony dóbr kultury,
- ◆ kultury fizycznej i turystyki,
- ◆ geodezji, kartografii i katastru,
- ◆ gospodarki nieruchomościami,
- ◆ zagospodarowania przestrzennego i nadzoru budowlanego,
- ◆ gospodarki wodnej,
- ◆ ochrony środowiska i przyrody,
- ◆ rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego,
- ◆ porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli,
- ◆ ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska,
- ◆ przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy,
- ◆ ochrony praw konsumenta,
- ◆ utrzymania powiatowych obiektów i urzędzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- ◆ obronności,
- ◆ promocji Powiatu,
- ◆ współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Powiat wykonuje także zadania powiatowych służb, inspekcji i straży. Dodatkowo ustawy mogą określać niektóre sprawy należące do zakresu działania powiatu jako zadania z zakresu administracji rządowej, wykonywane przez powiat. Prognozy zostały przygotowane przez pracowników Starostwa Powiatowego w Wołominie z uwzględnieniem dostępnych informacji.

Poniższa tabela przedstawia projekcje wydatków budżetowych na lata prognozowania. Założenia dla roku 2008 są zgodne z budżetem Powiatu Wołomińskiego na dzień 28 marca 2008.

Tabela 31. Projekcje bieżących wydatków budżetowych na lata 2008 - 2015 (dane w PLN)

WYDATKI		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
010	Rolnictwo i łowiectwo	56 000	56 000	56 000	56 000	56 000	56 000	56 000	56 000
	Rzeczowe	56 000	56 000	56 000	56 000	56 000	56 000	56 000	56 000
020	Leśnictwo	355 826	359 960	364 250	368 629	373 023	377 432	381 892	386 367
	Rzeczowe	355 826	359 960	364 250	368 629	373 023	377 432	381 892	386 367
600	Transport i łączność	7 637 782	6 371 930	6 875 595	7 383 446	7 794 252	7 996 028	8 254 232	8 530 435
	Rzeczowe	6 196 402	4 869 933	5 291 176	5 799 728	6 099 922	6 249 637	6 454 122	6 655 073
	Osobowe	1 441 380	1 501 998	1 584 519	1 583 717	1 694 330	1 746 391	1 800 111	1 875 362
700	Gospodarka mieszkaniowa	300 000	303 485	307 103	360 794	414 499	418 216	441 977	475 750
	Rzeczowe	300 000	303 485	307 103	360 794	414 499	418 216	441 977	475 750
710	Działalność usługowa	813 780	849 920	888 151	928 541	971 158	1 016 137	1 063 645	1 113 802
	Rzeczowe	267 242	270 590	274 061	277 605	281 167	284 746	288 370	292 011
	Osobowe	546 538	579 330	614 090	650 936	689 992	731 391	775 275	821 791
750	Administracja publiczna	13 426 388	13 677 168	14 080 829	14 547 352	14 950 630	15 471 224	16 011 315	16 570 013
	Rzeczowe	4 923 400	4 929 906	5 158 063	5 149 107	5 262 073	5 376 980	5 94 396	5 613 815
	Osobowe	8 502 988	8 747 262	8 922 766	9 398 245	9 688 557	10 094 245	10 516 919	10 956 198
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	4 525 500	4 617 502	4 774 212	4 936 807	5 104 507	5 277 455	4 456 345	5 640 822
	Rzeczowe	876 194	912 700	951 013	991 032	1 032 633	1 075 633	1 120 922	1 167 741
	Osobowe	3 649 306	3 704 802	3 823 199	3 945 775	4 071 874	4 201 583	4 335 423	4 473 081
757	Obsługa długu publicznego	2 829 970	1 015 859	846 751	556 460	284 414	40 567	16 825	8 875
	Odsetki od kredytów, pożyczek i obligacji + spłata poręczeń	2 829 970	1 015 859	846 751	556 460	284 414	40 567	16 825	8 875
758	Różne rozliczenia	1 079 997	1 303 179	1 303 179	1 303 179	1 303 179	1 303 179	1 303 179	1 303 179
	Rzeczowe	1 079 997	1 303 179	1 303 179	1 303 179	1 303 179	1 303 179	1 303 179	1 303 179
801	Oświata i wychowanie	23 264 174	23 379 345	23 700 734	23 874 870	24 149 318	24 324 154	24 601 879	24 880 306
	Rzeczowe	6 675 529	6 382 728	6 522 758	6 564 322	6 808 336	6 854 825	7 004 512	7 156 754
	Osobowe	16 688 645	16 996 617	17 177 976	17 310 548	17 440 982	17 469 329	17 597 366	17 723 553
851	Ochrona zdrowia	1 941 948	1 983 957	2 027 483	2 072 171	2 117 632	2 163 875	2 211 127	2 259 185
	Rzeczowe	1 941 948	1 983 957	2 027 483	2 072 171	2 117 632	2 163 875	2 211 127	2 259 185
852	Pomoc społeczna	13 117 905	13 631 964	13 922 259	14 220 303	14 323 506	14 627 551	14 938 235	15 254 220

	Rzeczowe	7 544 251	7 637 737	7 805 301	7 977 337	7 952 352	8 126 006	8 303 452	8 483 925
	Osobowe	5 573 654	5 994 227	6 116 958	6 242 966	6 371 154	6 501 545	6 634 783	6 770 295
C d	WYDATKI	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
853	Pozostałe zad. w zakr. polit. społecznej	3 294 624	3 837 222	3 960 437	4 035 607	4 162 077	4 239 862	4 319 345	4 415 254 220
	Rzeczowe	681 885	696 636	711 919	727 611	743 574	759 811	776 403	8 483 925
	Osobowe	2 612 739	3 140 586	3 248 518	3 307 996	3 418 503	3 480 051	3 542 942	3 606 906
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	5 738 235	5 979 341	6 274 153	6 423 075	6 675 393	6 831 179	6 990 946	7 154 352
	Rzeczowe	3 912 059	3 946 687	4 033 273	4 122 171	4 212 607	4 304 597	4 398 595	4 494 198
	Osobowe	1 826 176	2 032 654	2 240 879	2 300 905	2 462 787	2 526 582	2 592 351	2 660 154
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
	Rzeczowe	4000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	527 577	467 374	510 406	557 456	608 782	664 767	725 901	792 578
	Rzeczowe	527 577	467 374	510 406	557 456	608 782	664 767	725 901	792 578
926	Kultura fizyczna i sport	135 000	175 180	186 044	197 601	209 855	222 847	236 643	251 268
	Rzeczowe	135 000	175 180	186 044	197 601	209 855	222 847	236 643	251 268
WYDATKI RAZEM		79 048 260	78 013 386	80 081 685	81 826 290	83 502 224	85 034 471	87 013 487	89 081 337

Źródło: Opracowanie Starostwa Powiatowego

5.3. Informacje o zaciągniętych i planowanych zobowiązaniach finansowych z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji

W przypadku niedoboru środków finansowych budżetu istnieje możliwość zaciągania kredytów w granicach upoważnień zawartych w uchwale budżetowej.

Na podstawie art. 48 ust. 1 ustawy o finansach publicznych jednostki samorządu terytorialnego mogą zaciągać kredyty, pożyczki oraz emitować papiery wartościowe na:

- 1) pokrycie występującego w ciągu roku niedoboru budżetu JST,
- 2) finansowanie wydatków nieznajdujących pokrycia w planowanych dochodach JST.

Finansowanie takie nie powinno dotyczyć wydatków stałych, związanych z wykonywaniem bieżących zadań samorządu.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego przez **umowę kredytu** bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Powiat Wołomiński jest stroną umów kredytowych zawartych z:

- a) czterech umów z PKO Bank Polski S.A.,
- b) dwóch z BGK S.A.,.

Umowa pożyczki jest uregulowana w art. 720 – 724 Kodeksu Cywilnego. Przez zawarcie umowy udzielający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tą samą ilość pieniędzy albo rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Powiat Wołomiński jest stroną pięciu umów pożyczki zawartych z WFOŚiGW, których spłaty przypadają w 2008 roku.

W latach 2008 - 2015 Powiat planuje pozyskać dwa zobowiązania kredytowe na łączną kwotę 3 800 000 PLN, oraz dwie pożyczki na łączną kwotę 945 000 PLN.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 Ustawie o obligacjach, **obligacja** jest papierem wartościowym emitowanym w serii, w którym emitent stwierdza, że jest dłużnikiem właściciela obligacji (obligatariusza) i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonego świadczenia. Emitent zobowiązuje się na podstawie klauzul obligacyjnych do regulowania płatności odsetkowych określonych w dniu emisji papieru wartościowego oraz do spłaty pożyczki obligacyjnej w dniu jej wykupu, ewentualnie do spełnienia także świadczenia niepieniężnego (np. polegającego na przyznaniu preferencji w zakresie nabywania elementów mienia komunalnego).

Powiat Wołomiński jest emitentem obligacji komunalnych na łączną kwotę 10 mln PLN. Harmonogram spłat zaciągniętych i planowanych zobowiązań w latach 2008 - 2015 przedstawiają poniższe tabele.

5.4. Informacje o udzielaniu przez Powiat poręczeń i gwarancji

Na dzień przygotowania dokumentu Powiat Wołomiński udziela poręczenia, w roku 2008 w wysokości 2 000 000 PLN.

Tabela 32. Harmonogram spłat zaciągniętych zobowiązań (dane w PLN)

KREDYTY I POZYCZKI BIEŻĄCE			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
PKO BP S.A. Stan na koniec 2007 r. 1 760 000 kwota 2 000 000 oprocentowanie Wibor +	Transze	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Stan na koniec roku	1 280 000	800 000	320 000	0	0	0	0	0	0
	Umorzenie									
	Odsetki	86 400	72 800	39 200	11 200	0	0	0	0	0
	Raty kapitałowe	480 000	480 000	480 000	320 000	0	0	0	0	0
PKO BP S.A. Kwota 175 781 Oprocentowanie WIBOR 3M + 0,4%	Transze	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Stan na koniec roku	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Odsetki	826	0	0	0	0	0	0	0	0
	Raty kapitałowe	22 950	0	0	0	0	0	0	0	0
PKO BP S.A. Kwota 587 179,5 EURO Oprocentowanie WIBOR 1M + 0,15%	Transze	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Stan na koniec roku	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Odsetki	8 861	0	0	0	0	0	0	0	0
	Raty kapitałowe	253 161	0	0	0	0	0	0	0	0
PKO BP SA Stan na koniec 2007 r. 1 300 000 kwota 1 300 000 Oprocentowanie WIBOR +	Transze	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Stan na koniec roku	1 218 750	893 750	568 750	243 750	0	0	0	0	0
	Umorzenie									
	odsetki	74 156	73 938	51 188	24 438	8 531	0	0	0	0
	Raty kapitałowe	81 250	325 000	325 000	325 000	243 750	0	0	0	0
BGK Kwota 1 510 000 Oprocentowanie Wibor 1M + 0 15 %	Transze	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Stan na koniec roku	1 415 625	1 038 125	660 625	283 125	0	0	0	0	0
	Odsetki	85 900	85 881	59 456	33 031	9 909	0	0	0	0
	Raty kapitałowe	94 375	377 500	377 500	377 500	283 125	0	0	0	0
Obligacje Kwota 10 000 000 Oprocentowanie	Transze	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Stan na koniec roku	8 400 000	6 700 000	4 600 000	2 400 000	0	0	0	0	0
	Odsetki	500 210	550 608	487 449	331 257	171 89	0	0	0	0
	Raty kapitałowe	1 000 000	1 700 000	2 100 000	2 200 000	2 400 000	0	0	0	0

BGK	Stan na koniec 2007 r.	Transze	0	0	0	0	0	0	0	0
Kwota	2 900 000	322 200	Stan na koniec roku	0	0	0	0	0	0	0
Oprocentowanie	Wibor 3M +0,2	Odsetki	11 117	0	0	0	0	0	0	0
		Raty kapitałowe	320 000	0	0	0	0	0	0	0
c.d. KREDYTY I POZYCZKI BIEŻĄCE			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
WFOŚiGW										
	Stan na koniec 2007 r.	Transze	0	0	0	0	0	0	0	0
Kwota	51 596	21 596	Stan na koniec roku	11 596	1 596	0	0	0	0	0
Oprocentowanie	brak	Odsetki	0	0	0	0	0	0	0	0
	4%	Raty kapitałowe	10 000	1 596	0	0	0	0	0	0
WFOŚiGW										
	Stan na koniec 2007 r.	Transze	0	0	0	0	0	0	0	0
Kwota	485 180	149 282	Stan na koniec roku	0	0	0	0	0	0	0
Oprocentowanie	0,5 st. redyskonta weksli nie mniej niż 4%	Odsetki	2 239	0	0	0	0	0	0	0
		Raty kapitałowe	149 282	0	0	0	0	0	0	0
WFOŚiGW										
	Stan na koniec 2007 r.	Transze	0	0	0	0	0	0	0	0
Kwota	300 000	93 096	Stan na koniec roku	200 000	100 000	0	0	0	0	0
Oprocentowanie	0,5 st. redyskonta weksli nie mniej niż 4%	Odsetki	7 500	4 500	1 500	0	0	0	0	0
		Raty kapitałowe	100 000	100 000	100 000	0	0	0	0	0
WFOŚiGW										
	Stan na koniec 2007 r.	Transze	0	0	0	0	0	0	0	0
Kwota	1 110 700	1 000 000	Stan na koniec roku	500 000	0	0	0	0	0	0
Oprocentowanie	0,3 st. redyskonta weksli nie mniej niż 3%	Odsetki	12 500	7 500	0	0	0	0	0	0
		Raty kapitałowe	500 000	500 000	0	0	0	0	0	0

WFOS iGW	Stan na konie 2007	Transze								
	62 640	Stan na koniec roku	0	0	0	0	0	0	0	0
Kwota	188 000	Odsetki	940	0	0	0	0	0	0	0
Oprocentowanie	0,3 st. redyskonta weksli nie mniej niż 3 %	Raty kapitałowe	62 640	0	0	0	0	0	0	0
	7%									
c.d. KREDYTY I POZYCZKI BIEŻĄCE			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
WFOS iGW	Stan na koniec 2007 r.	Transze	0	0	0	0	0	0	0	0
Kwota	206 290	Stan na koniec roku	0	0	0	0	0	0	0	0
Oprocentowanie	0,5 st. redyskonta weksli	Odsetki	1 806	0	0	0	0	0	0	0
	3,00%	Raty kapitałowe	120 396	0	0	0	0	0	0	0
WFOS iGW	Stan na koniec 2007 r.	Transze	2 822 800	0	0	0	0	0	0	0
Kwota	2 822 800	Stan na koniec roku	2 822 800	2 522 800	1 922 800	1 322 800	722 800	0	0	0
Oprocentowanie	0,3 st. redyskonta weksli	Odsetki	42 342	80 184	66 684	48 864	30 684	10 842	0	0
		Raty kapitałowe	0	300 000	600 000	600 000	600 000	722 800	0	0
Udzielone gwarancje i poręczenia			2 000 000	0	0	0	0	0	0	0
ZOBOWIĄZANIA BIEŻĄCE										
	Transze		2 822 800	0	0	0	0	0	0	0
	Odsetki		829 970	940 609	705 501	452 610	220 414	10 842	0	0
	Raty kapitałowe		3 196 254	3 792 500	3 984 096	3 822 500	3 526 875	722 800	0	0
	Stan zadłużenia na koniec roku		15 848 771	12 056 271	8 072 175	4 249 675	722 800	0	0	0
	Obsługa zobowiązań razem		4 026 224	4 733 109	4 689 597	4 275 110	3 747 289	733 642	0	0
	Obsługa zobowiązań + poręczenia i gwarancje		6 026 224	4 733 109	4 689 597	4 275 110	3 747 289	733 642	0	0

Źródło: Dane Starostwa Powiatowego

Tabela 33. Harmonogram spłat planowanych zobowiązań (dane w PLN)

Zobowiązania planowane		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Przewidywany kredyt na rok 2008	Transze	1 800 000	0	0	0	0	0	0	0
Kwota 1 800 000	Stan na koniec roku	1 800 000	1 600 000	1 150 000	700 000	250 000	0	0	0
Oprocentowanie 7,0%	Odsetki	33 000	119 000	96 250	64 750	33 250	8 750	0	0
	Raty kapitałowe	0	200 000	450 000	450 000	450 000	250 000	0	0
WFOŚiGW	Transze	0	0	0	520 000		0	0	0
Kwota 520 000	Stan na koniec roku				520 000	380 000	240 000	100 000	0
Oprocentowanie 0,5 st. redyskonta weksli	Odsetki	0			9 100	15 750	10 850	5 950	1 750
	Raty kapitałowe	0				140 000	140 000	140 000	100 000
c.d. Zobowiązania planowane		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
WFOŚiGW	Transze					0	425 000	0	0
Kwota 425 000	Stan na koniec roku					0	425 000	300 000	175 000
Oprocentowanie 0,5 st. redyskonta weksli	Odsetki					0	6 375	10 875	7 125
	Raty kapitałowe					0	0	125 000	125 000
KREDYT	Transze	2 000 000	0	0	0	0	0	0	0
Kwota 2 000 000	Stan na koniec roku	2 000 000	1 750 000	1 250 000	750 000	250 000	0	0	0
Oprocentowanie i	Odsetki	33 000	56 250	45 000	30 000	15 000	3 750	0	0
	Raty kapitałowe		250 000	500 000	500 000	500 000	250 000	0	0
ZOBOWIĄZANIA PLANOWANE									
	Transze	3 800 000			520 000	0	425 000	0	0
	Odsetki	66 000	175 250	141 250	103 850	64 000	29 725	16 825	8 875
	Raty kapitałowe	0	450 000	950 000	950 000	1 090 000	640 000	265 000	225 000
	Stan zadłużenia na koniec roku	3800 000	3 350 000	2 400 000	1 970 000	880 000	665 000	400 000	175 000
	Obsługa zobowiązań razem	66 000	625 250	1 091 250	1 53 850	1 154 000	669 725	281 825	233 875

Źródło: Dane Starostwa Powiatowego w Wołominie

Tabela 34. Podsumowanie spłat planowanych i bieżących zobowiązań (dane w PLN)

ZOBOWIĄZANIA RAZEM	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Transze	6 622 800			520 000		425 000		
Odsetki	895 970	1 015 859	846 751	556 460	284 414	40 567	16 825	8 875
Raty kapitałowe	3 196 254	4 242 500	4 934 096	4 772 500	4 616 875	1 362 800	265 000	225 000
Stan zadłużenia na koniec roku	19 648 771	15 406 271	10 472 175	6 219 675	1 602 800	665 000	400 000	175 000
Obsługa zobowiązań razem	4 092 224	5 258 359	5 780 847	5 328 960	4 901 289	1 403 367	281 825	233 875
Obsługa zobowiązań + poręczenia i gwarancje	6 092 224	5 258 359	5 780 847	5 328 960	4 901 289	1 403 367	281 825	233 875

Źródło: Dane Starostwa Powiatowego.

Prognoza długu i obciążeń budżetu nie obejmuje spłat prefinansowania dokonanych w 2008 r.

5.5. Analiza zdolności finansowej Powiatu w latach obowiązywania prognozy

Wieloletni Plan Finansowy, jako średnioterminowa prognoza wolnych środków na inwestycje, ma stanowić pomoc przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych.

Poniższa tabela została przygotowana w celu zobrazowania zjawisk występujących w budżecie powiatu w latach objętych Wieloletnim Planem Finansowym. Zawiera wyliczenia i informacje będące wynikiem prac pracowników Starostwa Powiatowego w Wołominie. Tym samym tabela ta obrazuje sytuację finansową Powiatu i pozwala na określenie jej zdolności kredytowej i odzwierciedla przepływ środków pieniężnych w kolejnych latach w sposób przypominający analizę „cash flow” stosowaną w przedsiębiorstwach.

Prognoza na lata 2008 – 2015 została przygotowana w oparciu o uchwałę budżetową na 2008 rok oraz o strategię zarządzania finansami Powiatu.

Wyjaśnienia poszczególnych pozycji zawartych w tabeli :

1. **DOCHODY BEZ NADWYŻKI OPERACYJNEJ** = SUBWENCJE I DOTACJE ORAZ DOCHODY WŁASNE POWIATU.

2. **WYDATKI** = WYDATKI RZECZOWE, OSOBOWE I KOSZTY FINANOWE.

3. **NADWYŻKA OPERACYJNA** = DOCHODY BEZ NADWYŻEK – WYDATKI - obrazuje tę część budżetu powiatu, która może zostać wykorzystana na sfinansowanie inwestycji ze środków własnych powiatu oraz na spłaty zobowiązań wynikających z zaciągniętych przez powiat kredytów, pożyczek czy wyemitowanych obligacji (odsetek i rat kapitałowych); jej wartość oraz udział w dochodach powiatu stanowią o kondycji finansowej powiatu. Im wielkość ta jest większa oraz im większy jest jej udział w dochodach powiatu, tym w lepszej kondycji finansowej jest powiat.

4. **OBSŁUGA ZADŁUŻENIA** = SPŁATA PORĘCZEŃ, SPŁATA RAT KAPITAŁOWYCH I ODSETEK OD ZOBOWIĄZAŃ W DANYM ROKU.

5. **WOLNE ŚRODKI NA INWESTYCJE** = NADWYŻKA OPERACYJNA – OBSŁUGA ZADŁUŻENIA - wartość ta określa niejako maksymalną kwotę, jaką powiat może wydać w poszczególnych latach na realizację programu inwestycyjnego. Warto podkreślić, że obejmuje to zarówno nakłady ze środków własnych i środków pozabudżetowych; powiat może prowadzić program inwestycyjny przekraczający tą wartość zasilając się np. kredytami, pożyczkami czy emitując obligacje.

6. **INWESTYCJE** = KWOTY PRZYPADAJACE NA WYDATKI MAJĄTKOWE W DANYM ROKU,

7. **WOLNE ŚRODKI PO INWESTYCJACH** = WOLNE ŚRODKI NA INWESTYCJE – INWESTYCJE - określają sytuację finansową powiatu po przeprowadzeniu programu inwestycyjnego w kolejnych latach; wartość ta w zależności od tego czy jest dodatnia czy też ujemna wskazuje na ewentualną potrzebę finansowania zewnętrznego koniecznego do przeprowadzenia planowanego programu inwestycyjnego; powiat w zależności od tego czy posiada środki finansowe z poprzednich lat może zdecydować się na finansowanie takich inwestycji z nadwyżek z lat poprzednich, jak również może zaciągnąć kredyty, wyemitować obligacje itp.).

8. **OTRZYMANE KREDYTY, POŻYCZKI I WYEMITOWANE OBLIGACJE** = PRZYCHODY Z ZACIĄGNIĘTYCH ZOBOWIĄZAŃ

9. **PRZYCHODY Z INNYCH ŹRÓDEŁ** = NADWYŻKI ŚRODKÓW Z LAT POPRZEDNICH, ŚRODKI NA POKRYCIE DEFICYTU (nadwyżki z lat poprzednich, przychody z prywatyzacji majątku lub nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu powiatu, wynikających z rozliczeń kredytów i pożyczek z lat ubiegłych).

10. **ROCZNE PRZEPŁYWY GOTÓWKI NETTO** = WOLNE ŚRODKI NA INWESTYCJE + OTRZYMANE KREDYTY, POŻYCZKI I WYEMITOWANE OBLIGACJE + PRZYCHODY Z INNYCH ŹRÓDEŁ - wartość dodatnia oznacza, że założenia budżetu co do zrealizowania zamierzonych celów inwestycyjnych zostały w pełni zrealizowane oraz to, że jeśli powiat zaciągał kredyty, to ich kwota w pełni pokrywała niedobory konieczne do realizacji zadań inwestycyjnych; wartość ujemna mówi o tym, że budżet nie został w pełni zrealizowany, a ewentualne kredyty, jakie powiat zaciągnął nie w pełni pokryły niedobory.

Tabela 34. Projekcje finansów na lata 2008 - 2015 (dane w PLN)

Projekcje	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
A. DOCHODY BEZ NADWYŻEK (1 + 2)	91 170 638	90 927 295	92 776 447	94 086 378	96 423 610	97 114 789	97 831 533	98 611 910
1. Subwencje i dotacje	43 414 74	38 871 117	38 212 232	37 864 284	37 528 594	36 429 096	36 331 314	36 245 314
Subwencje ogółem	28 831 691	23 924 811	23 733 034	23 482 724	23 232 071	23 106 206	22 982 526	22 859 081
Dotacje cedlowe na zadania bieżące	13 512 304	13 578 550	13 111 442	13 013 804	12 928 767	11 955 134	11 981 533	12 018 477
Środki z źródeł pozabudż. na zadania bieżące	1 213 599	1 367 756	1 367 756	1 367 756	1 367 756	1 367 756	1 367 756	1 367 756
Środki z dot. celowych i ze źródeł pozabudż. na inwestycje	4 857 380	0	0	0	0	0	0	0
2. Dochody własne powiatu	47 755 664	52 056 178	54 564 215	56 222 094	58 895 016	60 685 693	61 499 717	62 366 597
Dochody z opłat	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Udział w podatkach budżetowych państwa	37 765 376	41 661 211	45 041 080	46 340 618	48 627 228	50 001 643	50 364 266	50 744 946
Dochody z majątku powiatu	212 189	216 433	220 761	225 177	229 680	234 274	238 959	243 738
Odsetki od środków na rachunkach bankowych	250 820	268 766	285 690	303 710	322 835	343 129	364 700	387 587
Pozostałe dochody	4 527 279	4 909 769	4 016 684	4 352 589	4 715 273	5 106 646	5 531 793	5 990 325
B. WYDATKI	76 218 736	77 007 527	79 233 934	81 259 830	83 157 810	85 99 3 904	86 996 662	89 064 512
Rzeczowe	35 081 145	35 402 550	36 901 399	38 040 962	39 491 769	41 223 808	41 391 767	42 426 949
Osobowe	41 137 591	41 604 977	42 333 535	43 218 868	43 666 041	44 770 096	45 604 895	46 637 563
Koszty finansowe								
C. NADWYŻKA OPERACYJNA (A - B)	14 951 902	13 919 768	13 541 512	12 826 548	13 265 800	11 120 885	10 834 871	9 547 398
D. OBSŁUGA ZADŁUŻENIA (1 + 2 + 3)	7 236 900	5 258 359	5 780 847	5 328 960	4 901 289	1 403 367	281 825	233 875
1. Spłata rat kapitałowych	4 406 930	4 242 500	4 934 096	4 772 500	4 616 875	1 362 800	265 000	225 000
2. Spłata odsetek	829 970	1 015 859	846 751	556 460	284 414	40567	16 825	8 875
3. Spłata poręczeń	2 000 000							
E. WOLNE ŚRODKI NA INWESTYCJE (C - D)	7 715 002	8 661 410	7 760 666	7 497 588	8 364 511	9 717 518	10 553 046	9 313 523
F. INWESTYCJE	21 306 260	8 661 410	7 150 250	7 192 000	8 359 200	8 189 200	6 842 700	3 934 000
Finansowane ze środków własnych	15 491 360	8 661 410	7 150 250	7 192 000	8 359 200	8 189 200	6 842 700	3 934 000

Finansowane z pożyczek	4 622 800						0	0
Finansowane z dotacji z budżetu państwa	40 000						0	0
Finansowane ze środków pozabudżetowych	1 152 100							
c.d. Projekcje	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
						0	0	0
G. WOLNE ŚRODKI PO INWESTYCJACH (E - F)	-13 591 258	0	610 416	305 588	5 311	1 528 318	3 710 346	5 379 523
H. OTRZYMANE KREDYTY, POŻYCZKI I OBLIGACJE	6 622 800	0	0		0	0	0	0
I. PRZYCHODY Z INNYCH ŹRÓDEŁ	6 968 458	0	0	0	0	0	0	0
J. ROCZNE PRZEPIŁYWKY GOTÓWKI NETTO (G + H + I)	0	0	610 416	305 588	5 311	1 528 318	3 710 346	5 379 523

Źródło: Starostwo powiatowe.

5.6. Wskaźniki obciążenia budżetu Powiatu

Zgodnie z art. 169 Ustawy o finansach publicznych łączna kwota przypadających do spłaty w danym roku budżetowym rat kredytów i pożyczek oraz potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń wraz z należnymi w danym roku odsetkami od tych kredytów i pożyczek, oraz należnych odsetek i dyskonta, a także przypadających w danym roku budżetowym wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, nie może przekroczyć 15,0% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego. Ograniczeń określonych powyżej nie stosuje się do kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku ze środkami określonymi w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszami strukturalnymi lub Funduszem Spójności Unii Europejskiej, a także emitowanych w tym celu papierów wartościowych.

Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, iż wysokość całkowitych zobowiązań Powiatu z tytułu spłat pożyczek, kredytów i potencjalnych zobowiązań z tytułu poręczeń w stosunku do przewidywanych dochodów budżetu Powiatu Wołomińskiego w latach 2008 - 2015 będzie się kształtował w przedziale 0,13% - 7,9%.

W związku z tym, że wskaźnik ten jest powszechnie obowiązującym należy go brać pod uwagę ubiegając się o finansowanie zewnętrzne. Jego wielkość w kolejnych latach powinna być odpowiednio wyważona w stosunku do budżetu Powiatu, a jej maksymalna wartość nie powinna przekraczać 10,0% - 12,0% w zależności od planowanego finansowania inwestycji w kolejnych latach. Konieczność utrzymania 3,0% - 5,0% marginesu w stosunku do maksymalnej wartości tego wskaźnika wynika z możliwości nagłego przekazania samorządom dodatkowych zadań zleconych lub wystąpienia nagłych inwestycji, na które przy braku środków własnych trzeba będzie zaciągnąć kredyt, pożyczkę czy wyemitować obligacje.

Inną formą kontroli wielkości zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego jest zapis w art. 170 omawianej ustawy, który stanowi, iż łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekraczać 60,0% dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym.

W trakcie roku budżetowego łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec kwartału nie może przekraczać 60,0% planowanych w danym roku budżetowym dochodów tej jednostki. Ograniczeń określonych powyżej nie stosuje się do emitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku ze środkami określonymi

w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszami strukturalnymi lub Funduszem Spójności Unii Europejskiej.

W latach 2008 -2015 wskaźnik ten będzie kształtował się w przedziale od 0,0 % - 21,6 %. W związku z tym, że wskaźnik ten jest powszechnie obowiązującym należy go brać pod uwagę ubiegając się o finansowanie zewnętrzne. Jego wielkość w kolejnych latach powinna być odpowiednio wyważona w stosunku do budżetu Powiatu a maksymalna wartość nie powinna przekraczać 45,0% - 50,0% w zależności od planowanego finansowania inwestycji w kolejnych latach. Konieczność utrzymania 10,0% – 15,0% marginesu w stosunku do maksymalnej wartości tego wskaźnika wynika z możliwości nagłego przekazania samorządom dodatkowych zadań zleconych lub wystąpienia nagłych inwestycji, na które przy braku środków własnych trzeba będzie zaciągnąć kredyt, pożyczkę czy wyemitować obligacje.

ROZDZIAŁ 6.

**WIELOLETNI PLAN RZECZOWY – INWESTYCJE
PLANOWANE W RAMACH PLANU ROZWOJU LOKALNEGO**

6.1. Zadania zgłoszone do Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego.

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	Razem						2008						2009						2010						2011											
			Szacunkowy koszt zadania	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)						
Lista zadań drogowych objętych interwencją Planu Rozwoju Lokalnego																																						
1	WOŁOMIN - chodnik w Leśniakowiznie	1,5	1 100 000	550 000	0	0	550 000	0	0	0	500 000	250 000	250 000	600 000	300 000	300 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
2	Wołomin rondo Sikorskiego Wileńska	-	500 000	500 000	0	0	0	0	0	0	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
3	Modernizacja ul. Lipińskiej od Prądyżńskiego do Niepodległości, Wołomin	1,8	6 194 350	745 500	0	4 540 350	908 500	0	0	0	863 000	350 000	513 000	1 830 000	135 000	1 560 000	135 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
4	Przebudowa Skrzyżowania ulic Wyszyńskiego i Weteranów w Radzyminie	-	2 250 000	10 000	0	0	2 040 000	0	200 000	0	2 250 000	10 000	2 040 000	200 000	200 000	200 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
5	Budowa chodnika w Dobczynie gm. Klembów	0,7	1 220 000	610 000	0	360 000	250 000	0	0	0	2 600 000	800 000	1 800 000	500 000	250 000	250 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Budowa mostu na rzece Rządzy w Kraszewie Starym	-	2 600 000	800 000	1 800 000	0	0	0	0	2 600 000	800 000	1 800 000	0	500 000	250 000	250 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	Razem					2008					2009					2010					2011										
			Stratunkowy koszt zadania	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	
7	Budowa drogi Kracowizna - Białki	Poprawienie standardu dojazdu do wsi Kracowizna poprzez wykonanie projektu i wybudowanie nawierzchni drogi do końca wsi	2,0	312 640 000	61 087 525	5 567 800	213 011 774	23 143 235	9 829 666	31 059 626	10 758 765	4 622 800	7 325 000	5 902 735	2 475 326	37 081 000	8 661 410	0	23 925 000	3 570 000	924 590	39 902 500	7 150 250	0	28 976 000	3 435 000	341 250	42 474 380	7 192 000	520 000	30 274 480	3 005 500	1 482 400
8	Budowa chodnika przy ul. Piłsudskiego od cmentarza do granic miasta Żąbki	Zaprojektowanie i wybudowanie brakującego odcinka chodnika zapewniając bezpieczeństwo ruchu pieszych z nowych osiedli w kierunku miasta	0,7	410 000	230 000	0	180 000	0	0	50 000	50 000	0	0	0	360 000	180 000	0	180 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Budowa chodnika w ul. Krehowieckiej od Zakuskiego do Norwida Kobylka	Dobudowanie i modernizacja chodnika ze względu na zły stan techniczny	0,7	300 000	150 000	0	0	150 000	0	0	0	0	0	0	300 000	150 000	0	150 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Budowa chodnika w ul. Poniatowskiego oraz modernizacja mostu Kobylka	Uzupełnienie ciągu komunikacyjnego z wykonaniem przejścia mostowego pieszych przez rzekę Długą w kierunku dr 634 ze względu na zbyt wąski most drogowy	0,6	900 000	300 000	0	0	600 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Budowa chodnika w ul. Warszawskiej do połączenia z ul. Przemysłową gm. Tuszcz	Dokończenie modernizacji chodnika w Tuszczu w ul. Warszawskiej wg posiadanych projektów budowlanych	0,6	200 000	100 000	0	0	100 000	0	0	0	0	0	0	200 000	100 000	0	100 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Budowa chodnika w ulicy Wiejskiej, Racławickiej, Polnej Tuszcz	Budowa i modernizacja nawierzchni chodnika	0,3	100 000	50 000	0	0	50 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Budowa chodnika w Chrzęsnem i w Postołskach	Kontynuacja budowy chodnika do końca zabudowań w celu poprawienia bezpieczeństwa mieszkańców w Chrzęsnem	1,4	400 000	200 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	Razem					2008					2009					2010					2011						
			Szacunkowy koszt zadania																										
			Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego
14	Budowa chodnika i kanalizacji deszczowej w ul. Norwida Radzymin	1,0	1 900 000	550 000	0	0	0	0	0	0	1 900 000	150 000	0	0	0	0	150 000	200 000	0	0	0	0	200 000	0	0	0	0	0	0
15	Budowa chodnika w Słupnie	3,2	6 100 000	1 600 000	0	0	0	0	0	0	6 100 000	0	0	0	0	0	0	0	100 000	0	0	0	100 000	0	0	0	0	0	0
16	Budowa chodnika w Marianowie Gm. Dąbrówka	0,8	320 000	160 000	0	0	0	0	0	0	320 000	160 000	0	0	0	0	160 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	Budowa chodnika Helenów - Rżyska gm. Wolomin	1,5	600 000	300 000	0	0	0	0	0	0	600 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	Budowa chodnika Urie - Bożymy gm. Jadów	2,2	880 000	440 000	0	0	0	0	0	0	880 000	440 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	Budowa chodnika Zabraniec - Krubki Górki gm. Poświętne	1,5	600 000	300 000	0	0	0	0	0	0	600 000	300 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	Modernizacja drogi Sulejów - Jadów	5,4	390 000	101 065	0	0	0	0	0	0	390 000	288 935	0	0	0	0	0	288 935	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	KLEMBÓW - Rondo w Kraszewie Starym	-	1 300 000	405 000	895 000	0	0	0	0	0	1 300 000	405 000	895 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	Razem		2008		2009		2010		2011	
			Szacunkowy koszt zadania									
			Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)
			312 640 000		10 758 765	4 622 800	7 325 000	37 081 000	39 902 500	7 150 250	28 976 000	42 474 380
			61 087 525		3 000 000	2 550 000	3 000 000	8 661 410	0	200 000	0	1 800 000
			5 567 800		0	200 000	200 000	0	0	0	0	0
			213 011 774		34 000 000	4 250 000	4 250 000	0	4 250 000	4 000 000	4 250 000	4 250 000
			23 143 235		0	0	0	0	0	0	0	0
			9 829 666		260 000	260 000	260 000	0	0	0	0	0
			31 059 626		560 000	560 000	560 000	0	0	0	0	0
			10 758 765		300 000	300 000	300 000	0	0	0	0	0
			4 622 800		0	0	0	0	0	0	0	0
			7 325 000		4 250 000	4 250 000	4 250 000	0	4 250 000	4 000 000	4 250 000	4 250 000
			5 902 735		200 000	200 000	200 000	0	0	0	0	0
			2 475 326		350 000	350 000	350 000	0	0	0	0	0
			37 081 000		5 000 000	5 000 000	5 000 000	0	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
			8 661 410		400 000	400 000	400 000	0	400 000	400 000	400 000	400 000
			0		0	0	0	0	0	0	0	0
			23 925 000		4 250 000	4 250 000	4 250 000	0	4 250 000	4 000 000	4 250 000	4 250 000
			3 570 000		350 000	350 000	350 000	0	0	0	0	0
			924 590		0	0	0	0	0	0	0	0
			39 902 500		5 000 000	5 000 000	5 000 000	0	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
			7 150 250		400 000	400 000	400 000	0	400 000	400 000	400 000	400 000
			0		0	0	0	0	0	0	0	0
			28 976 000		4 250 000	4 250 000	4 250 000	0	4 250 000	4 000 000	4 250 000	4 250 000
			3 435 000		350 000	350 000	350 000	0	0	0	0	0
			341 250		0	0	0	0	0	0	0	0
			42 474 380		5 000 000	5 000 000	5 000 000	0	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
			7 192 000		400 000	400 000	400 000	0	400 000	400 000	400 000	400 000
			520 000		0	0	0	0	0	0	0	0
			30 274 480		4 250 000	4 250 000	4 250 000	0	4 250 000	4 000 000	4 250 000	4 250 000
			3 005 500		350 000	350 000	350 000	0	0	0	0	0
			1 482 400		0	0	0	0	0	0	0	0

22	Ząbki - Przebudowa ul. Wojska Polskiego	Kontynuacja zadania polegającego na modernizacji drogi - roboty drogowe i odwodnieniowe	1,2	3 800 000	500 000	0	3 000 000	0	200 000	200 000	0	1 800 000
23	ZĄBKI - przebudowa ul. Batorego	Modernizacja drogi wraz z zapewnieniem odwodnienia ulicy, budowa chodników i ścieżek rowerowych	1,9	6 000 000	800 000	0	5 100 000	2 550 000	150 000	0	0	150 000
24	ZIELONKA, KOBYLKA, WOLOMIN - ciąg drogowy Marecka, Lipowa, Wolności, Marecka, Szeroka, Zagarżczyka, Zakuskiego, Armii Krajowej	Modernizacja drogi wraz z zapewnieniem odwodnienia ulicy, budowa chodników i ścieżek rowerowych	11,3	40 000 000	3 060 000	0	34 000 000	4 250 000	350 000	5 000 000	0	4 250 000
25	WOLOMIN - POŚWIĘTNE - przebudowa drogi nr 4316 od ul. 1-go Maja w Wołominie, Majdan, Poświętne Turze, granica Powiatu (kier. Stanisławów)	Modernizacja drogi wraz z zapewnieniem odwodnienia ulicy, budowa chodników i ścieżek rowerowych	18,8	35 560 000	5 550 000	0	29 750 000	4 250 000	750 000	4 250 000	5 000 000	4 250 000
26	WOLOMIN - POŚWIĘTNE - droga Majdan, Cięcowa, Zabraniec, (wraz z rondem) granica powiatu (kier. Okuniew)	Modernizacja drogi wraz z zapewnieniem odwodnienia ulicy, budowa chodników i ścieżek rowerowych	7,8	8 100 000	1 215 000	0	6 885 000	0	2 295 000	2 295 000	2 700 000	2 295 000
27	Zakupy inwestycyjne w dziale 600	Uzupełnienie i wymiana poszczególnych, wyeksploatowanych jednostek sprzętowych	-	1 974 000	1 974 000	0	0	0	0	0	0	0

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	Razem				2008				2009				2010				2011			
			Szacunkowy koszt zadania																			
			Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE
28	RADZYMIN - droga Słupno - Szeraków do granicy powiatu	3,8	9 475 000	700 000	0	8 075 000	700 000	0	0	0	9 475 000	700 000	0	0	0	0	9 475 000	700 000	0	0	0	0
29	RADZYMIN - DĄBRÓWKA - droga Radzymin Zawady, Guzówka, Kołaków, Józefów, Czarnów, Stasiopole	12,5	14 125 000	2 375 000	0	11 625 000	125 000	0	0	0	14 125 000	2 375 000	0	0	0	0	14 125 000	2 375 000	0	0	0	0
30	JADÓW - droga Jadów, Bożymy, Urle, Strachów do granic powiatu (kier. dr nr 64)	9,0	14 300 000	1 850 000	0	11 900 000	550 000	0	0	0	14 300 000	1 850 000	0	0	0	0	14 300 000	1 850 000	0	0	0	0
31	TELUSZCZ - STRACHÓWKA - droga Tłuszcz, Strylki, Kury, Białki, Równie, Jarmuły (droga nr 50) (koszt 16.000.000)	14,7	13 000 000	2 100 000	0	10 200 000	700 000	0	0	0	13 000 000	2 100 000	0	0	0	0	13 000 000	2 100 000	0	0	0	0
32	RADZYMIN - DĄBRÓWKA - droga nadbuziańska - granice powiatu Siwek, Wolice, Załubice, Kuligów, Józefów Kowalicha, Dęszew (kier. Słopski) do granic powiatu koszt 15.200 tys. zł.	20,0	12 250 000	1 925 000	0	10 200 000	125 000	0	0	0	12 250 000	1 925 000	0	0	0	0	12 250 000	1 925 000	0	0	0	0
33	KOBYŁKA - RADZYMIN - droga Kobylka, Nadma, Struga (koszt 9 mln zł.)	5,7	6 100 000	950 000	0	5 100 000	0	50 000	0	0	6 100 000	950 000	0	50 000	0	0	6 100 000	950 000	0	50 000	0	0

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	Razem		2008		2009		2010		2011	
			Szacunkowy koszt zadania									
			Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)
34	Budowa drogi powiatowej od węzła Wołomin na drodze krajowej (droga 4309 W włączenie do S8)	9,0	21 000 000	17 300 000	200 000	200 000	300 000	300 000	500 000	200 000	300 000	4 250 000
35	Modernizacja obiektów mostowych z przystosowaniem do rosnącego ruchu		5 510 000	3 500 000	300 000	300 000	210 000	210 000	0	200 000	300 000	750 000
36	Modernizacja drogi Poświętne - Zabraniec	1,5	414 266	0	414 266	312 700	101 566	101 566	0	0	1 000 000	700 000
37	Budowa kanalizacji deszczowej w ul. Przemysłowej w gm. Tłuszcz		960 000	0	960 000	760 000	200 000	200 000	0	0	0	0
Lista zadań kubaturowo-oswiatowych ujętych interwencją Planu Rozwoju Lokalnego												
38	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej DPS Zielonka i DPS Radzymin		1 430 590	0	1 430 590	576 490	854 100	854 100	0	0	0	0
39	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej budynku Domu Dziecka w Równem		546 020	0	546 020	248 020	298 000	298 000	0	0	0	0

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	Razem					2008					2009					2010					2011										
			Szacunkowy koszt zadania					Własne					Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)					Stożki UE					inne jednostki samorządu terytorialnego					inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)					
40	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej - obiekty oświatowe		312 640 000	3 664 750	841 950	2 822 800	213 011 774	23 143 235	9 829 666	31 059 626	10 758 765	4 622 800	7 325 000	5 902 735	2 475 326	37 081 000	8 661 410	0	23 925 000	3 570 000	924 590	39 902 500	7 150 250	0	28 976 000	3 435 000	341 250	42 474 380	7 192 000	520 000	30 274 480	3 005 500	1 482 400
41	Przebudowa klatki schodowej w budynku Starostwa ul. Prądzirskiego		120 000	120 000	0	0	0	0	30 000	30 000	2 822 800	0	0	0	90 000	90 000	0	0	0	0	0	120 000	120 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
42	Wykonanie Klimatyzacji budynku Starostwa przy ul. Powstańców 8/10		120 000	120 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	120 000	120 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
43	Wykonanie Klimatyzacji budynku Starostwa przy ul. Prądzirskiego 1 i 3		230 000	230 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	230 000	230 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
44	Powiatowe Centrum Kultury - adaptacja zabudowań fabrycznych z początku XX w. na salę koncertowo-widowiskową i magazyn Ośrodka Dokumentacji Etnograficznej		1 100 000	1 100 000	440 000	0	0	0	660 000	401 000	169 340	0	0	0	231 660	699 000	270 660	0	0	0	428 340	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
45	Serwerownia - roboty budowlane		100 000	100 000	100 000	0	0	0	100 000	100 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100 000	100 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
46	Rozbudowa budynku Starostwa ul. Kobykowska 1A		1 700 000	1 700 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	200 000	200 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
47	Rozbudowa budynku Starostwa ul. Legionów 78 (2 mln zł)		500 000	500 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	Razem		2008		2009		2010		2011	
			Szacunkowy koszt zadania									
			Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)
48	Monitoring wizyjny w szkołach powiatowych		20 000	0	20 000	0	0	0	0	0	0	0
49	Modernizacja Zespołu Szkół Specjalnych w Markach, w tym wykup gruntu i budynku		2 400 000	0	2 400 000	0	0	0	0	0	0	0
50	Budowa i wyposażenie Szkoły Specjalnej w Ostrówku		1 962 000	0	1 962 000	0	0	0	0	0	0	0
51	Rozbudowa i wyposażenie budynku LO w Radzyminie wraz z zagospodarowaniem terenu		10 554 024	0	10 554 024	0	0	0	0	0	0	0
52	Ogrodzenie nieruchomości ZSTZ w Radzyminie		300 000	0	300 000	0	0	0	0	0	0	0
53	Poprawa jakości nauczania w Powiecie Wołomińskim poprzez modernizację i wyposażenie infrastruktury oświatowej		4 240 000	0	4 240 000	0	0	0	0	0	0	0
54	Modernizacja sieci c.o. w ZS w Zielonce		200 000	0	200 000	0	0	0	0	0	0	0
55	Budowa i modernizacja wyjść ewakuacyjnych w ZS w Zielonce		120 000	0	120 000	0	0	0	0	0	0	0
56	Adaptacja pomieszczeń ZS w Zielonce na potrzeby PPP		400 000	0	400 000	0	0	0	0	0	0	0
			400 000	0	400 000	0	0	0	0	0	0	0
			312 640 000	0	312 640 000	0	0	0	0	0	0	0
			61 087 525	0	61 087 525	0	0	0	0	0	0	0
			5 567 800	0	5 567 800	0	0	0	0	0	0	0
			213 011 774	0	213 011 774	0	0	0	0	0	0	0
			23 143 235	0	23 143 235	0	0	0	0	0	0	0
			9 829 666	0	9 829 666	0	0	0	0	0	0	0
			31 059 626	0	31 059 626	0	0	0	0	0	0	0
			10 758 765	0	10 758 765	0	0	0	0	0	0	0
			4 622 800	0	4 622 800	0	0	0	0	0	0	0
			7 325 000	0	7 325 000	0	0	0	0	0	0	0
			5 902 735	0	5 902 735	0	0	0	0	0	0	0
			2 475 326	0	2 475 326	0	0	0	0	0	0	0
			37 081 000	0	37 081 000	0	0	0	0	0	0	0
			8 661 410	0	8 661 410	0	0	0	0	0	0	0
			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			23 925 000	0	23 925 000	0	0	0	0	0	0	0
			3 570 000	0	3 570 000	0	0	0	0	0	0	0
			924 590	0	924 590	0	0	0	0	0	0	0
			39 902 500	0	39 902 500	0	0	0	0	0	0	0
			7 150 250	0	7 150 250	0	0	0	0	0	0	0
			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			28 976 000	0	28 976 000	0	0	0	0	0	0	0
			3 435 000	0	3 435 000	0	0	0	0	0	0	0
			341 250	0	341 250	0	0	0	0	0	0	0
			42 474 380	0	42 474 380	0	0	0	0	0	0	0
			7 192 000	0	7 192 000	0	0	0	0	0	0	0
			520 000	0	520 000	0	0	0	0	0	0	0
			30 274 480	0	30 274 480	0	0	0	0	0	0	0
			3 005 500	0	3 005 500	0	0	0	0	0	0	0
			1 482 400	0	1 482 400	0	0	0	0	0	0	0

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km																													
		Razem																													
		Stacjonkowi Kosztowania	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	2008	2009	2010	2011																				
57	Adaptacja zabytkowego Pałacu w Chrzęszem na cele kulturalne	11 300 000	1 850 000	0	9 450 000	0	800 000	275 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0											
58	Wymiana grzejników c.o., wymiana oświetlenia sali i remont korytarzy w LO w Ułach	150 000	75 000	0	0	75 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0											
59	Przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych Poradni PPP w Tłuszczu-montaż platformy	150 000	45 000	0	0	105 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0											
60	Przebudowa i zadeczenie wejścia oraz modernizacja odprowadzania wód opadowych przed budynkiem ZSE w Wołominie	120 000	120 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0											
61	Budowa kompleksów boisk wielofunkcyjnych przy ZS w Wołominie	1 200 000	600 000	0	0	600 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0											
62	Budowa kompleksów boisk wielofunkcyjnych przy ZSE w Wołominie	300 000	150 000	0	0	150 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0											
63	Budowa kompleksów boisk wielofunkcyjnych przy ZS w Zielonce	1 030 000	144 200	0	0	885 800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0											
64	Budowa boiska wielofunkcyjnego przy LO w Ułach	275 000	100 000	0	0	175 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0											
		312 640 000	61 087 525	5 567 800	213 011 774	23 143 235	9 829 666	31 059 626	10 758 765	4 622 800	7 325 000	5 902 735	2 475 326	37 081 000	8 661 410	0	23 925 000	3 570 000	924 590	39 902 500	7 150 250	0	28 976 000	3 435 000	341 250	42 474 380	7 192 000	520 000	30 274 480	3 005 500	1 482 400

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	Razem		2008				2009				2010				2011																							
			Szacunkowy koszt zadania		Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	inne jednostki samorządu terytorialnego	inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	inne jednostki samorządu terytorialnego	inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	inne jednostki samorządu terytorialnego	inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)																			
65	Budowa kompleksów boisk wielofunkcyjnych przy ZS Tuszcz II etap		30 000	550 000	30 000																																			
66	Budowa hali widowiskowo-sportowej na terenie ZS w Wołominie ul. Legionów		30 000	350 000	30 000																																			
67	Budowa boiska przy Domu Dziecka w Równem		30 000	300 000	30 000																																			
Lista zadań z zakresu opieki zdrowotnej i społecznej																																								
68	Modernizacja oddziałów szpitalnych i zakup sprzętu specjalistycznego dla SZPZOZ w Wołominie		300 000	33 450 000	300 000																																			
69	Modernizacja budynku po Oddziale Doradziej Pomocy w Wołominie ul. 1-go Maja z przeznaczeniem na cele oświatowe		300 000	300 000	300 000																																			
70	Dostosowanie obiektów pomocy społecznej w celu osiągnięcia określonych ustawowo standardów poprzez modernizację i doposażenie		1 000 000	1 500 000	1 000 000																																			

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km																								
		Razem					2008					2009					2010					2011				
		Stacjonkrowy Koszt Zadania	Wlasne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Razem	Wlasne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Razem	Wlasne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Razem	Wlasne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Stożki UE	Inne jednostki samorządu terytorialnego	Inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	
71	Przebudowa instalacji wentylacyjnej i wykonanie systemu oddymiania w DPS w Zielonce		140 000				140 000						140 000							140 000						
72	Zagospodarowanie terenu przy Domu Dziecka w Równem	120 000	120 000	0	0	0	20 000	20 000					100 000	100 000						0						
Lista zadań z zakresu turystyki																										
73	Produkt turystyczny - "Cud nad Wisłą"		450 000										225 000	33 750						191 250						
74	Trasy rowerowe na terenie Powiatu Wołomińskiego w tym udział w projekcie "Zielone Mazowsze"	2 310 000	350 000	0	1 960 000	0	0	0	382 500	0	0	330 000	50 000	280 000	330 000	50 000	280 000			191 250	330 000	50 000	280 000			
Lista zakupów inwestycyjnych PKPSP i Polcji																										
75	Doposażenie PKPSP w Wołominie - zakup ciągnika siodłowego	350 000	50 000	0	0	0	350 000	50 000					200 000	100 000	350 000					191 250	0					
76	Doposażenie PKPSP w Wołominie - zakup samochodu ciężarowego kwaterymistrzowskiego	200 000	50 000	0	0	0	200 000						200 000	150 000	200 000	50 000				150 000	0					
77	Doposażenie PKPSP w Wołominie - zakup lekkiego samochodu kwaterymistrzowskiego	150 000	50 000	0	0	0	100 000						0	0	150 000					0	0					
78	Doposażenie PKPSP w Wołominie - zakup ciężkiego samochodu gaśniczego	650 000	50 000	520 000	0	0	80 000	0	0	0	0	0	0	0	650 000	50 000	520 000			80 000	0					

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km		Razem		2008		2009		2010		2011																					
		Stacjonkrowy	Koszty zadania	Wlasne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	inne jednostki samorządu terytorialnego	inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Wlasne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	inne jednostki samorządu terytorialnego	inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)	Wlasne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	inne jednostki samorządu terytorialnego	inne sr. Bezwzględne (budżet Państwa, fundusze celowe)																		
79	Doposażenie PKPSP w Wolominie - zakup średniego samochodu gaśniczego		50 000	50 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0																				
80	Zakup samochodu dla Policji - sponsoring		50 000	50 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0																				
Lista pozostałych zadań administracyjnych																																	
81	Zakupy inwestycyjne administracja		1 580 000	1 580 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0																				
82	Zakupy inwestycyjne PINB		80 000	80 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0																				
83	Wykonanie szerokopasmowego lokalnego połączenia sieci WLAN pomiędzy budynkami Starostwa w lokalizacji Prądzynskiego 1-3, Kobylkowska 1a - Prądzynskiego 3, Powstańców 8/10		365 000	365 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0																				
RAZEM			3 126 400 000	3 126 400 000	61 087 525	5 567 800	213 011 774	23 143 235	9 829 666	31 059 626	10 758 765	4 622 800	7 325 000	5 902 735	2 475 326	37 081 000	8 661 410	0	23 925 000	3 570 000	924 590	39 902 500	7 150 250	0	28 976 000	3 435 000	341 250	42 474 380	7 192 000	520 000	30 274 480	3 005 500	1 482 400

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	2012					2013					2014					2015					
			razem	Własne	KWOTY I POZYCZKI preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła	razem	Własne	KWOTY I POZYCZKI preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła	razem	Własne	KWOTY I POZYCZKI preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła	razem	Własne	KWOTY I POZYCZKI preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła	
			50 219 170	8 359 200	0	37 923 870	2 300 000	1 636 100	50 749 667	8 189 200	425 000	38 565 467	2 200 000	1 370 000	40 034 657	6 842 700	0	29 391 957	2 300 000	1 300 000	21 094 000	3 934 000	0

lp	Lista zadań drogowych objętych interwencją Planu Rozwoju Lokalnego																								
1	WOŁOMIN - chodnik w Leśniakowiznie	Kontynuacja robót - kolejny etap budowy chodnika pomiędzy miejscowościami Ossów i Leśniakowizna wraz ze zjazdami bramowymi	1,5																						
2	Wołomin rondo Sikorskiego Wileńska	Przebudowa skrzyżowania na ruch okrężny z przebudową urządzeń towarzyszących	-																						
3	Modernizacja ul. Lipińskiej od Prądzińskiego do Niepodległości, Wołomin	Przebudowa ulicy Lipińskiej od Prądzińskiego do Legionów oraz opracowanie projektu technicznego i budowa ulicy Lipińskiej od Legionów do Niepodległości	1,8																						
4	Przebudowa Skrzyżowania ulic Wyszyńskiego i Weteranów w Radzyminie	Przebudowa skrzyżowania na ruch okrężny z przebudową urządzeń towarzyszących	-																						
5	Budowa chodnika w Dobczynie gm. Klembów	Kontynuacja budowy chodnika	0,7																						
6	Budowa mostu na rzece Rządzy w Kraszewie Starym	Likwidacja stanu awaryjnego obiektu przez demontaż starego i wykonanie nowego mostu z podniesieniem parametrów technicznych obiektu	-																						
7	Budowa drogi Krawcowizna - Białki	Poprawienie standardu dojazdu do wsi Krawcowizna poprzez wykonanie projektu i wybudowanie nawierzchni drogi do końca wsi	2,0																						

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	2012						2013						2014						2015					
			razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne jednostkowe źródła	Inne źródła budżetu państwa, fundusze celowe	razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne jednostkowe źródła	Inne źródła budżetu państwa, fundusze celowe	razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne jednostkowe źródła	Inne źródła budżetu państwa, fundusze celowe	razem	Własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne jednostkowe źródła	Inne źródła budżetu państwa, fundusze celowe
			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Budowa chodnika przy ul. Piłsudskiego od cmentarza do granic miasta Żąbki	Zaprojektowanie i wybudowanie brakującego odcinka chodnika zapewniając bezpieczeństwo ruchu pieszych z nowych osiedli w kierunku miasta	0,7																							
9	Budowa chodnika w ul. Krehowieckiej od Zaluskiego do Norwida Kobyłka	Dobudowanie i modernizacja chodnika ze względu na zły stan techniczny	0,7																							
10	Budowa chodnika w ul. Poriatowskiego oraz modernizacja mostu Kobyłka	Uzupełnienie ciągu komunikacyjnego z wykonaniem przejścia mostowego pieszych przez rzekę Długą w kierunku dr 634 ze względu na zbyt wąski most drogowy	0,6																							
11	Budowa chodnika w ul. Warszawskiej do połączenia z ul. Przemysławą gm. Tuszcz	Dokończenie modernizacji chodnika w Tuszczu w ul. Warszawskiej wg posiadanych projektów budowlanych	0,6																							
12	Budowa chodnika w ulicy Wiejskiej, Racławickiej, Polnej Tuszcz	Budowa i modernizacja nawierzchni chodnika	0,3																							
13	Budowa chodnika w Chrzęsnem i w Postoliskach	Kontynuacja budowy chodnika do końca zabudowań w celu poprawienia bezpieczeństwa mieszkańców w Chrzęsnem	0,5																							
14	Budowa chodnika i kanalizacji deszczowej w ul. Norwida Radzymin	Budowa odwodnienia ulicy - kanalizacji deszczowej wraz z wykonaniem chodnika na całej długości ulicy	1,0																							

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	2012				2013				2014				2015							
			razem	własne	kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	środki UE	inne jednostkowe otrzały rejonowego państwa, fundusze celowe)	razem	własne	kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	środki UE	inne jednostkowe otrzały rejonowego państwa, fundusze celowe)	razem	własne	kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	środki UE	inne jednostkowe otrzały rejonowego państwa, fundusze celowe)					
																		2 000 000	500 000	0	1 500 000	0
15	Budowa chodnika w Słupnie	Budowa i modernizacja chodnika w ul. Polnej zapewniającej dojazd do szkoły	3,2	2 000 000	500 000	0	1 500 000	0	2 000 000	500 000	0	1 500 000	0	2 000 000	500 000	0	1 500 000	0	2 000 000	500 000	0	1 500 000
16	Budowa chodnika w Marianowie Gm. Dąbrówka	Wykonanie chodnika wzdłuż miejscowości zapewniającego bezpieczeństwo ruchu mieszkańców	0,8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	Budowa chodnika Helenów - Rżyńska gm. Wołomin	Zaprojektowanie i wybudowanie chodnika przez wieś Rżyńska w celu przedłużenia istniejącego chodnika	1,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	Budowa chodnika Urle - Bożymy gm. Jadów	Poprawa bezpieczeństwa pieszych w szczególności w okresie letnim przez wykonanie chodnika w rejonach turystyczno-rekreacyjnych	2,2	0	0	0	0	100 000	0	100 000	0	0	0	250 000	0	250 000	0	250 000	0	250 000	0	250 000
19	Budowa chodnika Zabraniec - Krubki Górki gm. Poświętne	Wykonanie chodnika przez wieś zapewniającego bezpieczeństwo ruchu mieszkańców	1,5	300 000	150 000	0	150 000	0	200 000	100 000	0	100 000	0	200 000	100 000	0	100 000	0	200 000	100 000	0	100 000
20	Modernizacja drogi Sulejów - Jadów	Przebudowa skrzyżowania na ruch okrężny z przebudową urządzeń towarzyszących	5,4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	KLEMBÓW - Rondo w Kraszewie Starym	Modernizacja drogi wraz z zapewnieniem odwodnienia ulicy	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	Ząbki - Przebudowa ul. Wojska Polskiego	Kontynuacja zadania polegającego na modernizacji drogi - roboty drogowe i odwodnienie	1,2	1 800 000	150 000	0	1 500 000	150 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	2012					2013					2014					2015								
			razem	własne	KWOTY I POZYCZKI preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania (dotacje regionalnego Państwa, fundusze celowe)	razem	własne	KWOTY I POZYCZKI preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania (dotacje regionalnego Państwa, fundusze celowe)	razem	własne	KWOTY I POZYCZKI preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania (dotacje regionalnego Państwa, fundusze celowe)	razem	własne	KWOTY I POZYCZKI preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania (dotacje regionalnego Państwa, fundusze celowe)				
			50 219 170	8 359 200	0	37 923 870	2 300 000	1 636 100	50 749 667	8 189 200	4 250 000	38 565 467	2 200 000	1 370 000	40 034 657	6 842 700	0	29 391 957	2 300 000	1 300 000	21 094 000	3 934 000	0	16 430 000	430 000	3 000 000
23	ZĄBKI - przebudowa ul. Batorego	Modernizacja drogi wraz z zapewnieniem odwodnienia ulicy, budowa chodników i ścieżek rowerowych	1,9	0																						
24	ZIELONKA, KOBYLKA, WOŁOMIN - ciąg drogowy Marecka, Lipowa, Wolności, Marecka, Szeroka, Zagajczyka, Zakuskiego, Armii Krajowej	Modernizacja drogi wraz z zapewnieniem odwodnienia ulicy, budowa chodników i ścieżek rowerowych	11,3	5 000 000	400 000	4 250 000	350 000	5 000 000	400 000	4 250 000	350 000	5 000 000	400 000	4 250 000	350 000	5 000 000	400 000	4 250 000	350 000	4 880 000	340 000	4 250 000	290 000			
25	WOŁOMIN - POŚWIĘTNE - przebudowa drogi nr 4316 od ul. 1-go Maja w Wolominie, Majdan, Poświętne Turze, granica Powiatu (kier. Stanisławów)	Modernizacja drogi wraz z zapewnieniem odwodnienia ulicy, budowa chodników i ścieżek rowerowych	18,8	5 000 000	750 000	4 250 000		5 000 000	750 000	4 250 000		5 000 000	750 000	4 250 000		5 000 000	750 000	4 250 000		5 000 000	750 000	4 250 000				
26	WOŁOMIN - POŚWIĘTNE - droga Majdan, Cięcowa, Zabraniec, (wraz z rondem) granica powiatu (kier. Okuniew)	Modernizacja drogi wraz z zapewnieniem odwodnienia ulicy, budowa chodników i ścieżek rowerowych	7,8	0				0				0			0				0							
27	Zakupy inwestycyjne w dziale 600	Uzupełnienie i wymiana poszczególnych, wyeksploatowanych jednostek sprzętowych	-	270 000	270 000			250 000	250 000			220 000	220 000		504 000	504 000										
28	RADZYMIN - droga Słupno - Sieraków do granicy powiatu	Modernizacja drogi z odwodnieniem i podniesieniem parametrów technicznych	3,8	0																						

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	2012					2013					2014					2015							
			razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania (Panslwa, fundusze celowe)	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania (Panslwa, fundusze celowe)	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania (Panslwa, fundusze celowe)	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania (Panslwa, fundusze celowe)			
29	RADZYMIN - DĄBRÓWKA - droga Radzymin Zawady, Guzowatka, Kolków, Józefów, Czarnów, Stasiopole	Modernizacja drogi z odwodnieniem i podniesieniem parametrów technicznych	12,5	7 500 000	1 125 000	6 375 000		6 375 000	1 125 000	5 250 000		5 250 000													
30	JADÓW - droga Jadów, Bożymy, Urię, Strachów do granic powiatu (kier. dr nr 64)	Modernizacja drogi z odwodnieniem i podniesieniem parametrów technicznych	9,0	3 000 000	150 000	2 850 000		2 850 000	150 000	2 700 000		2 700 000													
31	TLUSZCZ - STRACHÓWKA - droga Tłuszcz, Stryki, Kury, Biaki, Równe, Jarmuły (droga nr 50)(koszt 16.000.000)	Modernizacja drogi z odwodnieniem i podniesieniem parametrów technicznych	14,7	3 000 000	450 000	2 550 000		2 550 000	450 000	2 100 000		2 100 000													
32	RADZYMIN - DĄBRÓWKA - droga nadbuziańska - granice powiatu Siwek, Wolice, Załubice, Kuligów, Józefów Kowalicha, Dęszew (kier. Słopski) do granic powiatu koszt 15.200 tys. zł.	Modernizacja drogi z odwodnieniem, chodnikami, ścieżkami rowerowymi oraz podniesieniem parametrów technicznych	20,0	3 000 000	450 000	2 550 000		2 550 000	450 000	2 100 000		2 100 000													
33	KOBYŁKA - RADZYMIN - droga Kobylka, Nadma, Struga (koszt 9 mln zł.)	Modernizacja drogi z odwodnieniem i podniesieniem parametrów technicznych	5,7	3 000 000	450 000	2 550 000		2 550 000	450 000	2 100 000		2 100 000													
34	Budowa drogi powiatowej od węzła dojazdowy do węzła trasy S8 będącego częścią obwodnicy dla Wołmina i okolic usprawniającego dojazd do Warszawy	Współdziałal w tworzeniu drogi powiatowej od węzła dojazdowy do węzła trasy S8 będącego częścią obwodnicy dla Wołmina i okolic usprawniającego dojazd do Warszawy	9,0	5 000 000	750 000	4 250 000		4 250 000	750 000	3 500 000		3 500 000													

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	2012					2013					2014					2015									
			razem	własne	KWOTY I POZYCZKI preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne terministwam otzauu reytorialeu	Inne strzezwomne uouduzet Państwa, fundusze cłowe)	razem	własne	KWOTY I POZYCZKI preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne terministwam otzauu reytorialeu	Inne strzezwomne uouduzet Państwa, fundusze cłowe)	razem	własne	KWOTY I POZYCZKI preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne terministwam otzauu reytorialeu	Inne strzezwomne uouduzet Państwa, fundusze cłowe)							
			50 219 170	8 359 200	0	37 923 870	2 300 000	1 636 100	50 749 667	8 189 200	425 000	38 565 467	2 200 000	1 370 000	40 034 657	6 842 700	0	29 391 957	2 300 000	1 300 000	21 094 000	3 934 000	0	16 430 000	430 000	3 000 000	
35	Modernizacja obiektów mostowych z przystosowaniem do rosnącego ruchu	Przeprowadzenie przeglądów obiektów mostowych podlegających Starostwu, zaplanowanie i wykonanie kolejnych remontów i modernizacji	-	2 000 000	600 000	1 400 000	2 000 000	600 000	1 400 000																		
36	Modernizacja drogi Poświętne - Zabraniec	Kontynuacja zadania polegającego na modernizacji drogi - roboty drogowe i odwodnieniowe	1,5																								
37	Budowa kanalizacji deszczowej w ul. Przemysłowej w gm. Tłuszcz																										
Lista zadań kubaturowo-osiwiatowych ujętych interwencją Planu Rozwoju Lokalnego																											
38	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej DPS Zielonka i DPS Radzymin																										
39	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej budynku Domu Dziecka w Równem																										
40	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej - obiekty oświatowe																										
41	Przebudowa klatki schodowej w budynku Starostwa ul. Prądzynskiego																										

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	2012					2013					2014					2015							
			razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania			
42	Wykonanie klimatyzacji budynku Starostwa przy ul. Powstańców 8/10		0																						
43	Wykonanie klimatyzacji budynku Starostwa przy ul. Prądyńskiego 113		0																						
44	Powiatowe Centrum Kultury - adaptacja zabudowań fabrycznych z początku XX w. na salę koncertowo-widowiskową i magazyn Ośrodka Dokumentacji Etnograficznej																								
45	Serwerownia - roboty budowlane		0																						
46	Rozbudowa budynku Starostwa ul. Kobykowska 1A		600 000	600 000																					
47	Rozbudowa budynku Starostwa ul. Legionów 78 (2 mln zł)																								
48	Monitoring wizyjny w szkołach powiatowych		0																						
49	Modernizacja Zespołu Szkół Specjalnych w Markach, w tym wykup gruntu i budynku		1 200 000	1 800 000		900 000				1 200 000	1 800 000		900 000												
50	Budowa i wyposażenie Szkoły Specjalnej w Ostrówku																								

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	2012					2013					2014					2015						
			razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła finansowania		
51	Rozbudowa i wyposażenie budynku LO w Radzyminie wraz z zagospodarowaniem terenu		2 159 170	322 700		1 620 370					2 159 200	522 700		2 961 967							2 159 200	522 700		2 961 967
52	Ogrodzenie nieruchomości ZSTZ w Radzyminie		0							0											0			
53	Poprawa jakości nauczania w Powiecie Włocławskim poprzez modernizację i wyposażenie infrastruktury oświatowej		910 000	136 500		773 500				910 000	136 500		773 500								910 000	136 500		773 500
54	Modernizacja sieci c.o. w ZS w Zielonce		0							0											0			
55	Budowa i modernizacja wyjść ewakuacyjnych w ZS w Zielonce		0							0											0			
56	Adaptacja pomieszczeń ZS w Zielonce na potrzeby PPP		0							0											0			
57	Adaptacja zabytkowego Pałacu w Chrzęszem na cele kulturalne		0							0											0			
58	Wymiana grzejników c.o., wymiana oświetlenia sali i remont korytarzy w LO w Urtach		0							0											0			

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	2012					2013					2014					2015				
			razem	własne	Kierownictwo i pozycyjni preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne terministycznym otrządu rejonalnego	Inne strażymowe pouduzet państwa, fundusze cłowe)	razem	własne	Kierownictwo i pozycyjni preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne terministycznym otrządu rejonalnego	Inne strażymowe pouduzet państwa, fundusze cłowe)	razem	własne	Kierownictwo i pozycyjni preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne terministycznym otrządu rejonalnego	Inne strażymowe pouduzet państwa, fundusze cłowe)		
59	Przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Tuszczu-montaż platformy		0																			
60	Przebudowa i zadaszenie wejścia oraz modernizacja odprowadzania wód opadowych przed budynkiem ZSE w Wołominie		0																			
61	Budowa kompleksów boisk wielofunkcyjnych przy ZS w Wołominie		0											600 000								
62	Budowa kompleksów boisk wielofunkcyjnych przy ZSE w Wołominie		0											300 000								
63	Budowa kompleksów boisk wielofunkcyjnych przy ZS w Zielonce		0											300 000								
64	Budowa boiska wielofunkcyjnego przy LO w Urlach		0											600 000								
65	Budowa kompleksów boisk wielofunkcyjnych przy ZS Tuszcz II etap dofinansowanie ś. sportowe i PZU		0											300 000								
66	Budowa hali widowiskowo-sportowej na terenie ZS w Wołominie ul. Legionów		2 500 000	375 000		2 125 000																

Nazwa zadania	Opis zadania	2012				2013				2014				2015					
		Długość odcinka w km																	
		razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	inne terministycznym otrządu rejonowego	inne str. bezwymiarowe budżet państwa, fundusze celowe)	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	inne terministycznym otrządu rejonowego	inne str. bezwymiarowe budżet państwa, fundusze celowe)	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	inne terministycznym otrządu rejonowego	inne str. bezwymiarowe budżet państwa, fundusze celowe)
67	Budowa boiska przy Domu Dziecka w Równem	0																	
Lista zadań z zakresu opieki zdrowotnej i społecznej																			
68	Modernizacja oddziałów szpitalnych i zakup sprzętu specjalistycznego dla SZPZOZ w Wołominie	7 000 000	7 000 000																
69	Modernizacja budynku po Oddziale Doradziej Pomocy w Wołominie ul. 1-go Maja z przeznaczeniem na cele oświatowe																		
70	Dostosowanie obiektów pomocy społecznej w celu osiągnięcia określonych ustawowo standardów poprzez modernizację i doposażenie																		
71	Przebudowa instalacji wentylacyjnej i wykonanie systemu oddymiania w DPS w Zielonce																		
72	Zagospodarowanie terenu przy Domu Dziecka w Równem																		
Lista zadań z zakresu turystyki																			
73	Produkt turystyczny - "Cud nad Wisłą"																		

Nazwa zadania	Opis zadania	2012				2013				2014				2015					
		Długość odcinka w km																	
		razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	inne jednostki samorządu terytorialnego	inne str. bezwzględne budżet państwa, fundusze celowe)	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	inne jednostki samorządu terytorialnego	inne str. bezwzględne budżet państwa, fundusze celowe)	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	inne jednostki samorządu terytorialnego	inne str. bezwzględne budżet państwa, fundusze celowe)
74	Trasy rowerowe na terenie Powiatu Wołomińskiego w tym udział w projekcie "Zielone Mazowsze"	330 000	50 000		280 000		330 000	50 000	280 000		330 000	50 000	280 000		330 000	50 000	280 000		
Lista zakupów inwestycyjnych PKPSP i Policji																			
75	Doposażenie PKPSP w Wołominie - zakup ciągnika siodłowego	0					0				0				0				
76	Doposażenie PKPSP w Wołominie - zakup samochodu ciężarowego kwaterymistrzowskiego	0					0				0				0				
77	Doposażenie PKPSP w Wołominie - zakup lekkiego samochodu kwaterymistrzowskiego	150 000	50 000			100 000													
78	Doposażenie PKPSP w Wołominie - zakup ciężkiego samochodu gaśniczego	0					0				0				0				
79	Doposażenie PKPSP w Wołominie - zakup średniego samochodu gaśniczego	0					500 000	75 000	425 000										
80	Zakup samochodu dla Policji - sponsoring	0									0				0				
Lista pozostałych zadań administracyjnych																			
81	Zakupy inwestycyjne administracja	200 000	200 000				200 000	200 000			200 000	200 000			200 000	200 000			
82	Zakupy inwestycyjne PNB																		

Nazwa zadania	Opis zadania	Długość odcinka w km	2012					2013					2014					2015								
			razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła	razem	własne	Kredyty i pożyczki preferencyjne (WFOŚ)	Środki UE	Inne źródła				
			50 219 170	8 359 200	0	37 923 870	2 300 000	1 636 100	50 749 667	8 189 200	4 250 000	38 565 467	2 200 000	1 370 000	40 034 657	6 842 700	0	29 591 957	2 300 000	1 300 000	21 094 000	3 934 000	0	16 430 000	430 000	300 000
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
RAZEM			50 219 170	8 359 200	0	37 923 870	2 300 000	1 636 100	50 749 667	8 189 200	4 250 000	38 565 467	2 200 000	1 370 000	40 034 657	6 842 700	0	29 591 957	2 300 000	1 300 000	21 094 000	3 934 000	0	16 430 000	430 000	300 000

Zakłada się możliwość aktualizacji Planu Rozwoju Lokalnego w trakcie jego wdrażania. Główne kierunki zmian dotyczyć będą:

- o aktualizacji listy zadań, przede wszystkim w zakresie wprowadzania nowych projektów,
- o korekt w harmonogramie realizacji projektów,
- o zmian w tabelach finansowych (pojawienie się środków na realizację zadań).

Przeprowadzona analiza wskazuje, że realizacja zadań planu będzie miała wyraźny pozytywny wpływ na poprawę warunków i jakości życia społeczności lokalnej oraz przyczyni się do rozwoju systemu infrastruktury. Ponadto realizacja zadań wpływać będzie na tworzenie sprzyjających warunków do zmian w strukturze gospodarczej obszaru Powiatu, a także w sposobie użytkowania terenów.

Realizacja zadań objętych Planem Rozwoju Lokalnego oddziaływać będzie na poszczególne dziedziny życia społeczno-gospodarczego Powiatu.

ROZDZIAŁ 7.

**PLAN ROZWOJU LOKALNEGO -
POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z CELAMI
STRATEGICZNYMI POWIATU I WOJEWÓDZTWA**

7.1. Metoda powiązania projektów z celami strategicznymi Powiatu Wołomińskiego i Województwa Mazowieckiego

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem kierunkowym o perspektywnym horyzoncie, który stanowi podstawę do wdrażania rozwojowych przedsięwzięć społecznych i gospodarczych. Rozwój Powiatu winien skutecznie zaspokajać aspiracje jego mieszkańców. Zarówno metodyka prowadzonych prac, jak i przyjęte kryteria oceny projektów inwestycyjnych, zapewniają powiązanie projektów ze strategicznymi celami społeczno-gospodarczymi Powiatu i województwa.

Przyjęty w niniejszym zakresie Plan Rozwoju Lokalnego, przyczyni się do realizacji generalnego celu Powiatu polegającego na rozwoju gospodarczym i społecznym. Zgodność celów poszczególnych poziomów planowania strategicznego pozwala na uporządkowany rozwój i osiągnięcie efektu synergii działań poszczególnych jednostek. Dlatego też cele strategiczne PRL Powiatu Wołomińskiego wpisują się w Strategię Rozwoju Województwa Mazowieckiego.

Cel priorytetowy Powiatu „Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej” poparty jest w Strategii Województwa kierunkiem działań „Wzmocnienie powiązań Warszawy z otoczeniem regionalnym, krajowym i międzynarodowym” oraz kierunkiem działań „Poprawa dostępności komunikacyjnej i transportu w regionie, w tym lotnictwa cywilnego”. Jest on bezpośrednim realizatorem celów Strategii Powiatu o nazwach: „Otwarcie komunikacyjne” i „Rozwój rekreacji i turystyki”.

Drugi cel strategiczny Planu, „Budowa i modernizacja infrastruktury kubaturowej w zakresie administracji, edukacji, pomocy społecznej i ochrony zdrowia” jest komplementarny z celem pośrednim województwa mazowieckiego o nazwie „Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitarnych” w kierunku działań „Budowa i rozwój infrastruktury społecznej”. Ponadto realizuje bezpośrednio cele Strategii Powiatu mówiące o „Podniesieniu poziomu życia oraz integracji mieszkańców” i „Wdrożeniu norm ekorozwoju”.

Cel „Budowa i modernizacja infrastruktury informatycznej” znajduje swoje odzwierciedlenie w celu strategicznym województwa o nazwie: „Budowa społeczeństwa informacyjnego i poprawa jakości życia mieszkańców województwa” oraz kilku kierunkach działań mówiących o rozwoju funkcjonalności regionalnych ośrodków administracyjnych. Jest on realizacją celów Strategii Powiatu, w szczególności planów dotyczących „Tworzenia i intensywnej promocji nowego wizerunku powiatu”.

Trzeci cel strategiczny Planu, „Zapewnienie właściwych warunków do rozwoju turystyki, sportu i rekreacji” wpisuje się w cel strategiczny województwa mówiący o „Poprawie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju” poprzez kierunki działań: „Promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego”, „Poprawa i promocja atrakcyjności inwestycyjnej w regionie”. Realizuje również cele Strategii Powiatu mówiące o „Podniesieniu poziomu życia oraz integracji mieszkańców” i „Rozwoju rekreacji i turystyki”.

7.2. Cele projektów inwestycyjnych przyjętych do Planu Rozwoju Lokalnego

Poszczególne cele strategiczne mają być rozwijane poprzez przypisane im zadania szczegółowe, które stają się celami wiodącymi realizowanych projektów inwestycyjnych.

Podczas wyboru opcji inwestycyjnych i tworzenia Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego szczególny nacisk położono na zadania:

1. Budowa i modernizacja infrastruktury społecznej pozwoli na wyrównanie szans mieszkańców na rynku pracy i edukacji oraz właściwą opiekę nad dziećmi, które utraciły rodziców. Znacznie polepszy się wizerunek Powiatu wśród osób przyjezdnych (inwestorów i turystów) i mieszkańców. Inwestycje w zakresie modernizacji ośrodków pomocy społecznej i placówek służby zdrowia, wymiana sprzętu medycznego zwiększą standard świadczonych usług.
2. Modernizacja sieci drogowej Powiatu, z naciskiem na wymianę nawierzchni dróg dostosowując je do wymogów zintensyfikowanego ruchu drogowego. Działania te łączą się ze zwiększeniem bezpieczeństwa na drogach poprzez poszerzenie nawierzchni, budowę skrzyżowań bezkolizyjnych, modernizację mostów, budowę ciągów pieszych i ścieżek rowerowych.
3. Zapewnienie właściwych warunków do rozwoju turystyki, edukacji, sportu i rekreacji poprzez budowę i modernizację miejsc do uprawiania sportu aby zapewnić prawidłowy rozwój fizyczny dzieci i młodzieży, a także umożliwić czynny wypoczynek mieszkańcom Powiatu. Ponadto planuje się wybudowanie dużej sieci dróg rowerowych.
4. Informatyzacja Powiatu poprzez budowę punktów dostępu do internetu i modernizację istniejących systemów obsługi informatycznej mieszkańców. Plan stworzenia systemów obsługi internetowej mieszkańców Powiatu przez jednostki administracji pozwoli na usprawnienie ich pracy i podniesie poziom świadczonych usług.

ROZDZIAŁ 8.

**SYSTEM WDRAŻANIA I OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ
PLANU ROZWOJU LOKALNEGO**

8.1. System wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem planowania średniookresowego, który stanowi podstawę do wdrażania rozwojowych przedsięwzięć społecznych i gospodarczych. Stanowi on bazę do:

- uwzględniania priorytetów powiatu w strategii rozwoju subregionu, województwa,
- opracowywania planu zagospodarowania przestrzennego powiatu,
- budowania programów sektorowych,
- finansowania przedsięwzięć i projektów z budżetów: państwa, władz regionalnych, ze źródeł pozabudżetowych,
- opracowywanie programów i projektów współfinansowanych z funduszy Unii Europejskiej.

Władze Powiatu wypełniając strategię winny podejmować decyzje określające: rodzaj zadań i ich hierarchię, zakres finansowania, okres i kolejność realizacji zadań.

Budżety Powiatu Wołomińskiego na kolejne lata przygotowywane będą w oparciu o PRL. Taki system wdrażania zapewnia kontrolę wdrażania oraz zgodność z obowiązującym prawem.

8.2. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego

Bezpośrednim wskaźnikiem wykonania Planu Rozwoju Lokalnego będzie stopień realizacji zaplanowanych projektów. Projekty realizowane są w oparciu o pełną dokumentację, zgodną z uchwałą budżetową, a stopień ich realizacji będzie monitorowanym na bieżąco wskaźnikiem osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego.

Wskaźnikami osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego o charakterze ogólnym będą:

I. W obszarze rozwoju społecznego - awans cywilizacyjny rozumiany jako:

1. Zniesienie infrastrukturalnych barier rozwoju prowadzące do polepszenia jakości życia mieszkańców Powiatu poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej tj.

- rozbudowa i modernizacja sieci drogowej Powiatu,
- modernizacja obiektów użyteczności publicznej,
- rozwój systemów informatycznych i komunikacyjnych.

2. Poprawa stopnia samorządności i praworządności społecznej, w szczególności:

- wzrost liczby inicjatyw rozwijających zainteresowania i bezpieczeństwo publiczne, szczególnie wśród młodzieży,

- wzrost liczby organizacji lokalnych,
- wzrost aktywności ludzi dobrej woli na zasadzie wolontariatu w zakresie opieki nad innymi osobami,
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego.

3. Integracja Powiatu z regionem, w szczególności:

- napływ ludności i osadnictwo związane z rozwojem gospodarczym Powiatu,
- zmniejszenie odpływu ludności z terenu Powiatu,
- wzrost liczby projektów partnerskich z innymi samorządami,
- wzmocnienie ponadregionalnego charakteru Powiatu i jego prestiżu.

II. W obszarze rozwoju gospodarczego:

1. Rozwój infrastruktury niezbędnej do funkcjonowania nowych podmiotów gospodarczych i poprawy warunków funkcjonowania obecnych tj.

- nowe drogi i modernizacja obecnych dróg,
- budowa chodników,

2. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców Powiatu poprzez inicjatywy na rzecz ich aktywizacji zawodowej, w szczególności:

- wzrost liczby zarejestrowanych osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w formie spółki osobowej lub indywidualnie,
- zwiększenie przychodów Powiatu i jego grup społecznych,
- spadek stopy bezrobocia poprzez powstawanie nowych miejsc pracy w sektorze prywatnym,

3. Wielkość napływu kapitału zagranicznego w postaci inwestycji bezpośrednich typu greenfield i brownfield.

III. W obszarze rozwoju kultury, turystyki, sportu i rekreacji.

- zwiększenie powierzchni obiektów sportowych,
- zwiększenie dostępności mieszkańców do sportu masowego,
- zwiększenie ilości km dróg rowerowych i infrastruktury towarzyszącej,
- poprawa spędzania wolnego czasu.

W wyniku realizacji zadań objętych interwencją planu zostaną osiągnięte rezultaty, które w dłuższym horyzoncie przekładać się będą na polepszenie ogólnej sytuacji w Powiecie w ramach poszczególnych obszarów.

Zasadniczy pomiar bezpośrednich wskaźników odbywać się będzie na poziomie zadań.

Wielkości poszczególnych wskaźników ekonomicznych zostaną określone przez Studia Wykonalności dla poszczególnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

ROZDZIAŁ 9.

**SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY
I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO**

9.1. Sposoby monitorowania i oceny Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego będzie monitorowany poprzez poddanie corocznej ocenie.

Poszczególne komisje Rady Powiatu i sama Rada będą rokrocznie oceniać PRL po przedłożeniu sprawozdania przez Starostę Powiatu, który dokona przeglądu Planu Rozwoju Lokalnego. Przegląd, w wypadku uznania tego za stosowne, będzie oznaczał aktualizację Planu zgodnie z zastaną sytuacją. Aktualizacji podlegać będą wszystkie istotne elementy Planu, to jest:

- Wieloletni Plan Finansowy – poprzez aktualizację i dostosowanie do sytuacji bieżącej,
- Wieloletni Plan Rozwoju – poprzez uzupełnienie o nowe, zgłaszane projekty oraz ewentualną korektę kryteriów oceny zadań inwestycyjnych,
- Cały Plan Rozwoju Lokalnego zgodnie z potrzebami wyrażonymi przez Radę Powiatu.

9.2. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

Do zadań własnych Powiatu należy współpraca i wspieranie wybranych przedsięwzięć organizacji pozarządowych działających na terenie Powiatu Wołomińskiego. Przy opracowywaniu zadań biorą czynny udział organizacje pozarządowe oraz społeczeństwo poprzez swoich przedstawicieli w Radzie Powiatu.

Powiat inicjuje współpracę z instytucjami sektora publicznego i lokalnymi przedsiębiorstwami sektora prywatnego poprzez organizowanie wspólnych spotkań dla przedstawicieli tych jednostek.

9.3. Public Relations Planu Rozwoju Lokalnego

Instytucją odpowiedzialną za promocję projektów inwestycyjnych będzie Powiat. Działania związane z tym zadaniem realizowane będą zgodnie z zasadami zawartymi w Rozporządzeniu Rady WE 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne

dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające Rozporządzenie nr WE 1260/1999.

Do środków promocji Projektu należeć będą:

- tablice informacyjne w trakcie realizacji prac, zawierające dane na temat dofinansowania projektów ze środków Unii Europejskiej,
- tablice pamiątkowe po realizacji projektów, z informacją o współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej,
- umieszczanie logo Unii Europejskiej na wszystkich informacjach, dotyczących projektów (m.in. publikacje, ogłoszenia, materiały prasowe, strona internetowa) wraz z tekstem, wskazującym na współfinansowanie projektu ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

PODSUMOWANIE

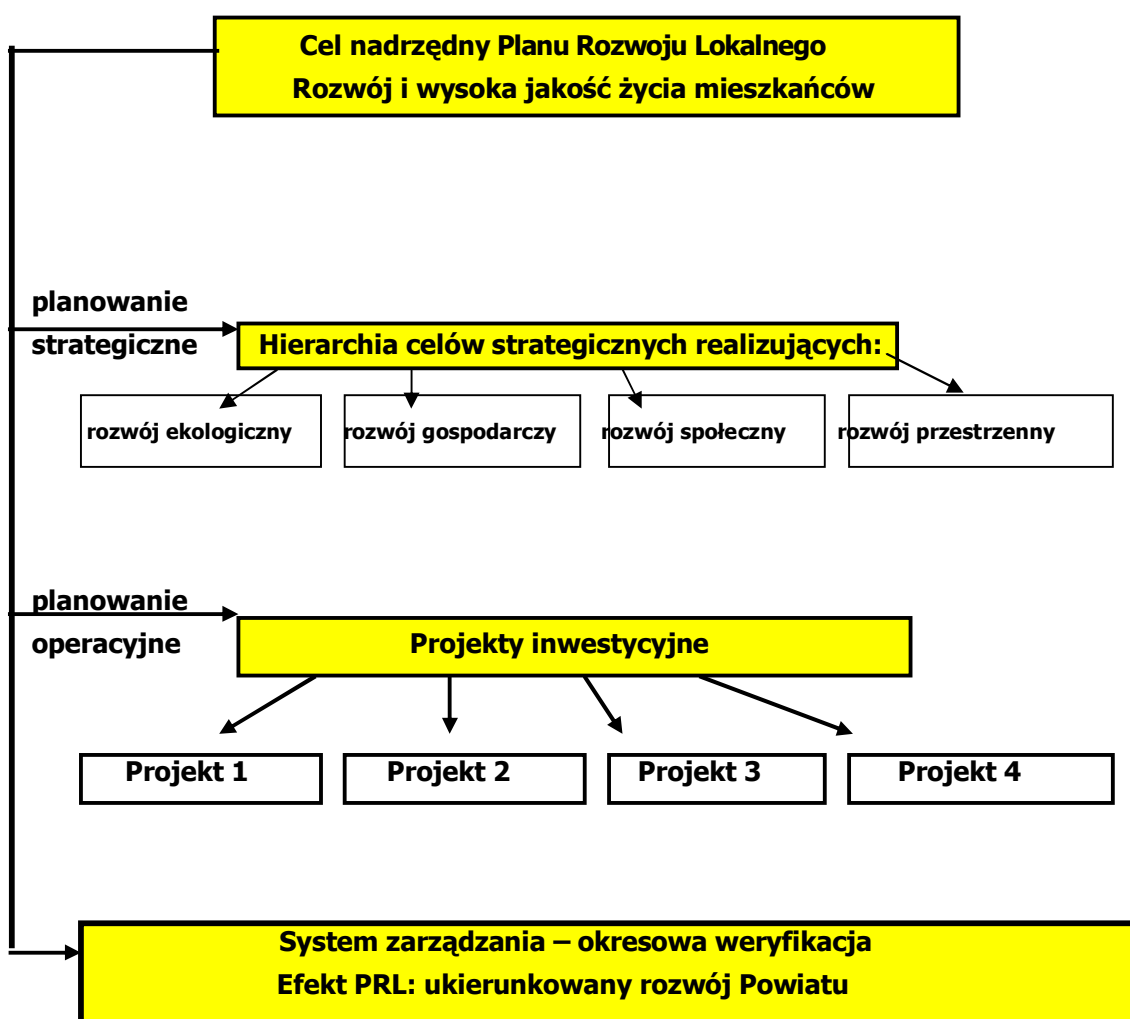

Prace nad Planem Rozwoju Lokalnego wymagają precyzyjnego przygotowania prognoz budżetowych.

Należy pamiętać, że tworzenie Planu Rozwoju Lokalnego to proces decyzyjny prowadzący do najważniejszego zaplanowania inwestycji na miarę oczekiwań i potrzeb mieszkańców oraz możliwości finansowych Powiatu. Poniższy schemat podsumowuje proces konstruowania i realizacji PRL.

Schemat 1. Struktura procesu konstruowania i realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

PRL powoduje:

- systematyczność gromadzenia informacji,
- jednolitość dla wszystkich zainteresowanych,
- klarowność kryteriów oceny,
- powiązanie z możliwościami finansowymi,
- pełniejsze rozpoznanie potrzeb mieszkańców i lepsze ich zaspokajanie,
- zmniejszenie roli polityki przy wyborze inwestycji,
- radykalne zwiększenie szans na pozyskanie środków z Unii Europejskiej.

PRL zawiera:

- listę zadań inwestycyjnych z zakresem rzeczowym i finansowym,
- terminy niezależne od kadencji,
- wielkość środków przeznaczonych na inwestycje.